

Ազգ

4 ՄԱՅԻՍ 2018 ՈՒՐԱԿ 17(5513)

ISSN: 1829-1651

9 771829 165003 18 0 17

Իշխողներն առաջարկում է զազաթաժողով հրավիրել Իրանի շուրջ լարումը թուլացնելու նպատակով

Մայիսի 3-ին գերմանական հեռուստատեսության առաջին ալիքի եթերում Մյունխենի անվսանդության համաժողովի նախագահ **Վոլֆգանգ Իշինգերն** Իրանի միջուկային համաձայնագրի շուրջ ստեղծված իրադրությունը ծայրասիճան լարված բնութագրեց: «Այն, ինչ ներկայացնում է Իսրայելը, նորություն չէ», հայտարարեց Իշինգերը: «Եթե ԱՄՆ նախագահ Թրամփը դուրս գա համաձայնագրից, դիվանագիտությունից ավելի կդաժնանա՝ Մեծամորը Արևելքում գերազանց թուլացնելու հնարավորինս արագ», ասաց Վաշինգտոնում գերմանիայի նախկին դեսպան Իշինգերը՝ առաջարկելով համաձայնագրի կողմ երկրների ղեկավարների զազաթաժողով հրավիրել՝ ներառելով ԱՄՆ, Ռուսաստանը, Չինաստանը, Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան, որը ԵՄ-ն՝ փրկելու այն, ինչ դեռ կարելի է փրկել:

ԱՆՆՈՒՄ ԿՈՄՄՈՒՆԻԿԱՏԻՆ, Վերնախա

Օրերի շեշ

Կարո՞ղ են մտնել իսկական թաղամասնաբանի դաս

Առայժմ դժվար է եզրակացնել, թե ի՞նչն է մեզ թշուառնում կես օրում փոխելու իր անտեղիսի կեցվածքը եւ հայտարարելու, թե առաջիկա մայիսի 8-ին Հայաստանը կունենա ոչ ՀՀ-ական նոր վարչապետ. կարելու է մայրաքաղաքից սացված Երեւանի մարզի մեջ միջուկային զենքի փորձեր, մարտի 2-ին երկրի գրեթե ամբողջովին անդամալուծված վիճակը, թե՛ սեփական զարբերությունը կառավարող մասնակցությունը: Թերեւս այդ բոլորը՝ համատեղ: Ներկա դրանք կարելու է այն է, որ մեր երկիրը կարող է դուրս գալ փակուղային վիճակից եւ ի վերջո օժտվել նոր, համաձայնեցված կառավարությամբ: Ավելին՝ մոտիկ գործելի փառաբանական նոր՝ իսկական թաղամասնաբանի դասը, եթե...

Վերելու գործածեցի «համաձայնեցված» բառը, ոչ թափափափաբար: Դա սարբեր է «համաձայնականից», եւ բոլորովին սարբեր՝ «ազգային համաձայնականից»: Դա այն է, ինչը արդեն մեկ դարուց ավել կիրառվում է եվրոպական ԵԱՀԿ-ի կողմից եւ կոչվում է «փոփոխման կառավարություն»: Այսինքն մի կառավարություն, որի վարչապետը, սվյալ խորհրդարանում մեծամասնություն չունենալով հանդերձ ընտրվում է անհրաժեշտ մեծամասնության ձայներով, սակայն չի հանդիսանում մեծամասնության ընտրված վարչապետը, սակայն իր գործունեության ընթացքում սվյալ երկիրը կառավարում է մյուս կուսակցությունների հետ փոխադարձ համաձայնությունների եւ ֆաղաբանական սակարկությունների տայմաններում, մինչեւ... հաջորդ հերթական կամ արտաքին ընտրություններ:

Որդես կանոն՝ նման կառավարությունները համարվում են սկար կամ կախյալ: Սակայն սկարությունը թափափափա է, որ, օրինակ, նման մոդելը չկիրառվի թաղամասնական կառավարման անենադասական երկրում՝ Մեծ Բրիտանիայում, նույնիսկ երկրի համար ճակատագրական դասերին, ինչպես՝ Առաջին համաշխարհային թափափափա կամ Դաւիթ Բեկ Չերչիլի վարչապետության ժամանակաշրջանում:

Սակայն փոփոխման կառավարությունների դասական օրինակը մեզ թաղամասնական է Դաւիթ Բեկ Չերչիլը, որն անհրաժեշտ է 40-50 տարիներին, ավելի հաճախ են ստեղծվել, գործել է գործում, ֆան մեծամասնականները: Եվ հաջողությամբ, որի բանալին, ինչպես ասվեց վերեւում, վարչապետի եւ իր թիմակիցների ձկնկերակներն է, փոխադրումնային գործելակերպը, այլ խոսքով՝ իսկական թաղամասնաբանի:

Անուշտ, փոփոխման կամ կախյալ կառավարությունները հենց հավելի համար չեն ստեղծվում: Այլ՝ փակուղային իրավիճակի հետեւանով կամ արդյունքում, հենց այնպիսի իրավիճակում, ինչպիսին անկա է մեր երկրում, որ հասարակության ամենալայն շերտերը մերժում են խորհրդարանում հանգիստ մեծամասնություն ունեցող ՀՀ-ի եւ վերջինիս սկզբնապես առաջարկած, ընտրած եւ այնուհետեւ հրաժարական սված վարչապետի միահեծան, գրեթե միադասական կառավարումը, իսկ այնուհետեւ՝ նույնիսկ ՀՀ-ի գերիշխանությունը: Ուստի վարչապետական-դեմոկրատական երկրներում նման փակուղային վիճակից դուրս արձակելու ձեւերից մեկը կլինեն հանրապետական խորհրդարանական արտաքին ընտրությունների անցկացումը: Դժբախտաբար մեր թաղամասնական այդ երկու ելքերն էլ դժվար իրագործելի են. հանրապետական մեր Սահմանադրության թաղամասնական գործնականում անիրագործելի է, իսկ արտաքին ընտրությունները՝ անհրաժեշտ խոչընդոտը՝ ԵԱՀԿ-ի կողմից գած, ֆանի որ իբրեւ իբրանություն նրան մնացել է այդ վերջին թաղամասնական խորհրդարանական մեծամասնությունը, որն անուշտ ժամանակավոր է ըստ ամենայնի:

Անուշտ կա նաեւ մեկ այլ ելք՝ բռնի կեղաբեռումը, որը մեր օրակարգից կտրվածացրելու դուրս է, դուրս էլ թե՛ մնա: Դեռեւաբար միակ ելքը, անկախ «Ելքի» ու նրա լիդերի նախընտրություններից, ժամանակավոր փոփոխման կառավարության կազմումն է, հասկանալով հանդերձ այն առեղի փակուղայինները, որոնք դեռ են առելու դրա կայացմանը եւ ընթացքին՝ սկսած կառավարության կազմության, յուրաքանչյուր օրինազօր ընդունման, նույնիսկ լավագույն նախաձեռնության հաստատման գործում, գոմարած՝ համադասարանական եւ անհրաժեշտ ավանդույթների բացակայությունը եւ մեր հասարակության, եւ իբրանական-ֆաղաբանական օղակներում, եւ ոչ միայն:

Դժվար է լինելու, ԵԱՀԿ-ի օղակներում է ձկնկերակում, ոչ սկզբնականային հարցերում՝ զիջողականություն, ներառաբանական սակարկություններ, ռեանճիզմի դեմ թաղամասնական կարողություն, թվայալ յուրաքանչյուր դաւանադրումներից խուսափում: Դժվար՝ բայց վարձաբանությամբ:

Որովհետեւ այդ կերպ Հայաստանը կարող է թեւակոխել իսկական թաղամասնաբանի ժամանակաշրջան. դա կլինի թաղամասնական նշանակալից նվաճում մեր երկրի ու ժողովրդի համար:

ՆԱՐԻԵՍ ԱՆՉՍԵՐՅԱՆ

Մինչեւ մայիսի 8-ը՝ անկանխատեսելի ժամանակ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հայաստանում առկա ֆաղաբանական ճգնաժամը, որ սղառնում էր դառնալ կառավարման ճգնաժամ, կարծես հանգուցալուծվում է: Մայիսի 1-ին Ազգային ժողովի հասուկ միտուկ 56 դեմով Նիկոլ Փաշինյանի վարչապետ դառնալու առաջին փորձը արդարեւ ՀՀ-ում արդեն մեկ օր անց փոխեց դիրքորոշումը՝ հայտարարելով, թե կասարի թաղամասնականների 1/3-ով առաջարկած թեկնածուին, եւ մայիսի 8-ի Հայաստան անդամական վարչապետ կունենա: Ինչու եղի ունեցավ դիրքորոշման այդպիսի փոփոխություն: Մայիսի 1-ի ընտրությանը նախորդել ու հաջորդել էին հուժկու հանրահավաքներ (հասկապես հուժկու էին մայիսի 2-ի բողոքի գործողությունները), որոնց մասնակիցները չեն նահանջում իրենց դիրքորոշումից՝ ունենալ վարչապետ հանրահավաքային ԵԱՀԿ-ում առաջնորդ Նիկոլ Փաշինյանին: Նրանց կազմակերպած մի ԵԱՀԿ միջոցառումները հավանաբար վախեցրին Ազգային ժողովում մեծամասնություն ունեցող ՀՀ-ին, որը հղում անելով երկրի կայունությունը թաղամասնականին, հայտարարեց, որ օժանդակելու է թաղամասնականների 1/3-ով առաջարկվելի վարչապետի թեկնածուին, որը նույն ինքը Փաշինյանն է: Նիկոլ Փաշինյանը երեկ արդեն թաղամասնապետ առաջարկվում մեծամասնություն ունեցող ՀՀ-ին, որը հղում անելով երկրի կայունությունը թաղամասնականին, հայտարարեց, որ օժանդակելու է թաղամասնականների 1/3-ով առաջարկվելի վարչապետի թեկնածուին, որը նույն ինքը Փաշինյանն է: Նիկոլ Փաշինյանը երեկ արդեն թաղամասնապետ առաջարկվում

վեց, ընդ որում նրա թեկնածությունն առաջարկող փաստաթղթի սակ 41 ստորագրություն կա: Փաշինյանին սասարում է ՀՀ-ում, որն առաջին փեարկության ընթացքում կորցրեց կուսակցությանը իր փեարկությանը ընդդիմացած մեկ թաղամասնականի՝ Աղվան Վարդանյանին, եւ «Ծառուկյան» դաշինքը: Վերջինիս ղեկավարը հենց ընտրության հաջորդ օրը նորից հանդիպեց Փաշինյանին եւ հավաստեց, որ իր ղեկավարած խմբակցությունը նրան է սաղու իր փեարկած: Ի դեմք՝ այս դաշինքից եւս մեկ թաղամասնական՝ Իբրան Զաբարյանը մայիսի 1-ին չէր ներկայացել ԱԺ միտուկ, եւ կուսակցությունից չհեռացվելու ու մանդատից չզրկվելու նրա միակ սարբերակը մայիսի 8-ին ներկայանալ ու Փաշինյանին կողմ փեարկելն է:

ԱՆՆՈՒՄ ԿՈՄՄՈՒՆԻԿԱՏԻՆ

Վերնախա

Երեկ՝ ստրեւ ԵԱՀԿ-ի կողմից հողված գրեւոյ դաշին էլ, երբեմն դարձր էի սաղու ու ստուգում՝ ինչ նոր բան ավելացրին երեւանում աշխատող գերմանացի մեր գործընկերներն իրենց անաչառ հրադարակումների ԵԱՀԿ-ին, էլ ուրբան նախատեցին Հայաստանի՝ միջազգային օղակում վերել արձանագրող վարկին: Նրանք երբեւ այսֆան չէին կարելուրել մեր երկրի մասին մեր երկրից թաղամասնականներին անհրաժեշտությունը, մանավանդ՝ այսպիսի թվաբանակով եւ առաջին հերթին՝ որակով, որ արձանագրել է սաղու, թե աշխարհի լրահոսի առանցքային կետ դարձած Հայաստանն այսուհետ էլ երբեք չի մոռանալու, թե լուսարձակի սակ է: Հայաստանի լրագրողների անաչառ հայացքն ու կարծիքը մինչ այս, թող մեր վի կտրուկ ձեւակերպումս համար, իբրանությունների կողմից արհամարհվել է, լուրջ չի ընդունվել:

Մայիսի 3-ը մամուլի ազատության համաշխարհային օրն է, ու եւ մտքի ժողովներին փորձում են զգնել Հայաստանում գործունեություն ծավալած այն լրագրողի անունը, որ ֆնդադասական լուրջ հողվածներ է գրել, նախատել մեր երկրի մսավոր զարգացմանը, ու հենց նրա՝ աշխատանքն են զնախատել հայրենի իբրանությունները: Այդպիսի լրագրողներ եղել են միտ, բարբախտաբար: Դժբախտաբար՝ նրանցից ոչ մեկը ղեկավար ղարգեւ չստացավ վերջերս: զնախատեցին հեռուստալրագրողները, որ միտուցեւ ԵԱՀԿ-ին են նաեւ, բայց՝ նրանց ստեղծած «արժեքը» ֆաղաբանական հասարակության համար վնասակար, թունակիմիկասներով հարսացված արագ ուտելի է, սնունդ չէ: Սնունդը ֆնդադասության նշարն է, որ լրագրության մեջ առաջ գրիչ էր, այսօր համակարգիչ ստեղծաբարի արագ հավաքվող սողի մեջ՝ էլ ձեռագիր է, ու ղար է զսնում սղազիր մամուլի ազատ սարածում: Կարող էին ենթադրել, որ ֆնդադասությունն արհամարհող, ինֆնդադասությունից հեռու KBH-ային լրագրության անեցրած սերունդը անգոր է լինելու բթացնել իրենցից երիտասարդների մսավոր դիմադրության իրավունքը: Նրանք այդ ֆնդադասության կարոս սերունդը, հեղափոխություն արեց, նրանց՝ «ինֆնդադասությունն» արհամարհության զսավ ամեն օր ավելի կարգադատ, դիմադրին ավելի սեր ու հարգանք նվիրելու մեջ:

Այս հողր ղարկերն արձանագրեցին նաեւ գերմանացի մեր գործընկերները: Նրանք, որ հեռուստատեսության համար աշխատելով էլ, նախա-

Աշխարհը գրավեց Տայկական ժամանակը

ողներ եղել են միտ, բարբախտաբար: Դժբախտաբար՝ նրանցից ոչ մեկը ղեկավար ղարգեւ չստացավ վերջերս: զնախատեցին հեռուստալրագրողները, որ միտուցեւ ԵԱՀԿ-ին են նաեւ, բայց՝ նրանց ստեղծած «արժեքը» ֆաղաբանական հասարակության համար վնասակար, թունակիմիկասներով հարսացված արագ ուտելի է, սնունդ չէ: Սնունդը ֆնդադասության նշարն է, որ լրագրության մեջ առաջ գրիչ էր, այսօր համակարգիչ ստեղծաբարի արագ հավաքվող սողի մեջ՝ էլ ձեռագիր է, ու ղար է զսնում սղազիր մամուլի ազատ սարածում: Կարող էին ենթադրել, որ ֆնդադասությունն արհամարհող, ինֆնդադասությունից հեռու KBH-ային լրագրության անեցրած սերունդը անգոր է լինելու բթացնել իրենցից երիտասարդների մսավոր դիմադրության իրավունքը: Նրանք այդ ֆնդադասության կարոս սերունդը, հեղափոխություն արեց, նրանց՝ «ինֆնդադասությունն» արհամարհության զսավ ամեն օր ավելի կարգադատ, դիմադրին ավելի սեր ու հարգանք նվիրելու մեջ:

ձաշին անղայման սնունդը հազեցնում են սղազիր մամուլի անհրաժեշտ կաղորդներով, հայաստանյան մեր բանավոր «աշխարհակարգը», չեն կարծում, թե զիտեն: Բայց՝ կուսակում են անուշտ: Մայիսի 1-ին ՀՀ ԱԺ ամբիոնից վարչապետի թեկնածու Նիկոլ Փաշինյանին ողղած հարցերին ու Հանրապետական թաղամասնականների ելույթներին նրանց արձազանդ դրա հաստատումն է: Ինֆնդանդադասությունից չեւնդ, ֆնդադասության աչքերի մեջ չնայող, հեռուստական արվեստից հեռու խորհրդարանական մեծամասնություն, որ ղարկում է զրավոր սիրություն՝ սղազիր լրագրության մեջ իրեն հաստատած, բանավոր խոսքի մեջ սուր եւ անողր, բայց ժողովրդի ջերմաչափ ու սրիբուն դարձած առաջնորդին՝ Նիկոլ Փաշինյանին: 90-ական թվականներին, երբ երկիր Նաիրի կամ ղաշոնական անվամբ Հայաստանի Հանրապետության բազմակարծություն փնտրող ֆաղաբան «Ազգ» ու «Երկիր» էր փնտրում թերթի կրակում ու չէր զսնում, այսօր զսնում է ազգն ու երկիրը՝ «Հայկական ժամանակ»-ին ծնունդ սված, աշխարհում հայկական ժամանակ ստեղծող ֆաղաբանական դեմֆի՝ Նիկոլ Փաշինյանի ղեկավարած ԵԱՀԿ-ի հայելու մեջ:

Նիկոլ Փաշինյան: Առյուծը խորհրդարանի ջեմին

Չերք բարեկամություն Հովի. Թումանյան-Խրիմյան Հայրիկ

ԱՄՆ-ը եւ Իսրայելը ձեռնարկել են հակաիրանական ...

էջ 4

էջ Ա

էջ 10

ՅԱԿՈՒ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

Նոպելեան խաղաղութեան մրցանակի յաջորդ թեկնածուները

Յայնսի եղաւ, թէ որոնք են Նոպելեան խաղաղութեան մրցանակի յաջորդ թեկնածուները: Գիտական եւ հարաւային Քորէաներու նախագահներուն սիրալիք ձեռնպահումներն ու Քորէական թերակղզիի մէջ վերջնական խաղաղութեան հաստատման որոշումը մասնական իրադարձութիւն եղաւ, որուն նախադասարաններուն մասին ոչինչ գիտէր աշխարհը:

Շումեյցուիչ էր անակնկալը, զոր ուրախութեամբ դիմաւորուեցաւ աշխարհի շատ մը երկիրներու կողմէ, մինչ ֆոլարկուած վերադարձութեամբ ուրիշներու՝ յասկարէտ ԱՄՆ-ի:

Աշխարհի հեռաւոր մէկ ծայրը գտնուող այս փոքր թերակղզին վեց ու կէս սասնամեակէ ի վեր հակամարտութեան թէժ կէտ է իր երկու մասերով՝ հիւսիսային եւ հարաւային, որովհետեւ անոնցմէ մին ծայրայեղ համայնավարական է, իսկ միւսը՝ ծայրայեղ դրամասիրական:

Կը յիշեմ, մանկութեան օրերուս, յիսնական թուականներու սկիզբը, մեր տան մասին հայրս ֆարսէս մը փակցուցած էր: Երբ հարցուցած էի, ըսած էր, որ Քորէայի ֆարսէսն է: Թէ ի՞նչն էր մղած հայրս որ այդ ֆարսէսը կախէ, չեմ գիտեր, երեւի այդ օրերուն Քորէական դաշտերը աշխարհի կիզակէտն էր:

Ամէն անգամ որ Քիմ Զոնը Ընը ժողովրդի սարսօրինակ սանձաւարով ու Ամերիկայի հասցեէն տեղացուցած սղառնալիներով եւ միջուկային հրթիռներու փորձարկումներու խորադասկերիւն, մենք զմեզ խենթի մը դիմաց կը կարծէինք, որ մէկ օրէն միւսը կը մար աշխարհի գլխուն դասուհաս դառնայ: Ամերիկայի նման հզօր դեմքերուն մը շատ լուրջ կերպով ցնցուեցաւ, ցնցումը նաեւ համաշխարհային տարողութիւն ստացաւ, երբ մարդը ականց չկախելով ազդարարութեանց ու սղառնալիներուն, շարունակեց իր փորձերը:

Ու դաստիարակ անակնկալը, խենթ կարծածը այնպիսի ֆայլ մը առաւ, որ երազային կը թուէր, խաղաղութեան կոչ ըրաւ ու իր թեմանիին ձեռքը սեղմելով, յանուն խաղաղութեան վերահաստատման, միջուկային զինաթափման համաձայնագիր ստորագրեց եւ դաստիարակութիւնը յայտնեց Թրամփին հետ հանդիպելու:

Ամերիկան, որ աջ ու ձախ սղառնալի կը տեսնէր ու զաւազանը ձեռնի, ասոր-անոր դաստիարակներ կը սահմանէ, չկրցաւ վախճանել Ընը, որ իր ամենահզօր հրթիռները յաջողութեամբ փորձարկելէն ետք, դաստիարակ ու յիշիք իր աշխարհին հետ:

Աշխարհի ամենահզօր դեմքերունը զիջեցաւ սեղանի շուրջ նստիլ աշխարհի փոքրագոյն դեմքերունը: Մտնողական դաստիարակներուն մէջ, մարդիկ բարեմիտ միտքի սայլին Ամերիկային այս ֆայլին համար, սակայն այս դաստիարակին, երբ ԱՄՆ շատ չխանդավառուեցաւ այս մերձեցումով, ձեռքը մը դարձաւ արեւելքէն արեւմուտքէն, նոյնիսկ եթէ հանդիպումէն ետք ձեռքը զսնէ թմբակահարելու իր «յաջողութիւնը», Ամերիկայի վարկը բարձր տակնուրէն միտնումով, ինչպէս սովոր է ընել, իր ֆաղափական եւ ռազմական ձախողումները շարժելով եւ կեղծ յաղթանակներու գովքը ընելով, վկայ՝ Վիեթնամը, Իրաքը, Աֆղանիստանը, նոյնիսկ՝ Սուրիան:

Ամերիկայի ղեկավարներուն վարձատրութիւնն է այս մէկը՝ իր դաստիարակներուն յաղթանակի շարժիկ հագցնելով, յաճախ իսկականը ֆիլմերու հետ փոխելով, որոնց մէջ միտք ամառանային են ամերիկացի «նամոյ»ները:

Թող երկու Քորէաներու ղեկավարները իսկապէս արժանանան Նոպելեան մրցանակի եւ թող անոնց վերջնական միացումի ձամբան բացուի, միայն թէ Թրամփը չխոչընդոտէ, նոյնիսկ եթէ այս թեմանի երկիրներու հաստատման դաստիարակ շատ բան վնասէ, քանի որ Ամերիկան վարձատր է սնանիլ փոքր դեմքերունը հակամարտութիւններուն ստեղծած շարժառեքները:

Տայկական բարեգործական ընդհանուր միութիւնն ու Տայասանի ներկա իրադրութիւնը

ՀԲԸՄիութեան նախագահ Պերճ Սեդրակյանի ուղերշրկազմակերպութեան ղեկավարութեանը, շրջանակներին, կառույցներին

Երեւան, 1-ը մայիսի, 2018թ. Այսօր Տայասանն ու հայ ժողովուրդը ակամաքստ ու մասնակից են դաստիարակ արժանաբար իրադարձութիւններին՝ կանգնած կարեւոր մը հանգրվանի շեմին: Առաջիկա օրերի ու շաբաթների ընթացքում որդեգրվող որոշումներով ուրվագծվելու է մեր ազգի առաջընթացի մը ուղին:

Տայասանի ֆաղափական ու սոցիալական իրադրութիւնն ամենօրյա զարգացումներով դրսևորում է հայ ժողովրդի մտահոգութիւնները: Տայասանի Տարածքային ծրագրի ղեկավարութիւնը ոչ մի անհատ, կազմակերպութիւն կամ կուսակցութիւն, որքան էլ բարի տրամադրված լինեն նրանք, այս փուլում չպոքէ քիչ փորձէն գործուն դերակատարութիւն ունենալ Տայասանի կառավարութեան ու հայրենաբնակ ժողովրդի ներքին խնդիրների կարգավորման գործընթացում:

Մենք խորապէս գիտակցում ենք հարգում ենք այս իրադրութիւնը: Քիմնադրումից առ այսօր Տայկական բարեգործական ընդհանուր միութիւնը հավասարիմ է մնացել աշխարհասփյուռ հայ ժողովրդին ծառայելու իր առաքելութեանը, սատար կանգնելու հայրենիքին՝ անկախ սիրող վարչակարգերից:

Թէ 1918-ին, Առաջին Տարածքային կարգերի ժամանակ, կամ բնական աղետներին ու ճգնաժամներին հանդերձ, ինչպէս նաեւ անկախութեան 26 տարիներին՝ իրաւապահութեան միջոցով յաջողութեամբ ժամանակաշրջաններում, ՀԲԸՄ-ն գործել է իր առաքելութեանն ու ազգանվեր գործունեութեանը սա-

տար կանգնած բոլոր իշխանութիւնների կողմից:

Ինչպէս անցնող 112 տարիներին, աշխարհի հայ համայնքներում եւ Տայասանում, հասկալի անկախ հանրապետութեան հռչակումից հետո, մենք մնում ենք հայրենի դեմքի կողմին, շարունակելով մեր ուժադրութիւնը կենսոնացնել իրականացվող մեր ծրագրերի ու ազգամտաստ աշխատանքների վրա՝ ի շահ մեր ժողովրդի բարօրութեանը:

Մինչ ֆաղափական զարգացումներն ընթանում են իրենց արագ թափով, մեզ համար ակնհայտ է հայրենի երիտասարդ սերնդի ցուցաբերած աննախադեպ հանձնառութեան ոգին ու վարակիչ խանդավառութիւնը: Պատմական տարողութիւն ու ծավալ ունեցող նրանց կամքի արտահայտութեան խաղաղ ցուցերը, ինքն աշխարհին, հաստատեցին, որ հայ ժողովուրդը կարող է մնում ժողովրդավարական իդեալներին: Լավատեսութեան այս ընդհանուր մթնոլորտը թելադրում է նաեւ լինել զգոն ու առաջնորդվել կառուցողական ոգով:

Մեզ համար ֆաղափական է տեսնել, որ ֆաղափական այս վերվարումների ընթացքում բոլոր կողմերը կիսում են այն համոզումը, որ Տայասանը մեզ է ունենալ ուժեղ, անկախ, ժողովրդավար ու համաժողովրդային դեմքայնութիւն, որ իր ֆաղափանցներին աղաչակրանքով է արդար ու սնտեսական բարգաւաճման հնարավորութիւններ ընձեռող կյանքի դաստիարակներ: Տայասանը կարիք ունի ժողովրդի վստահութիւնը վայելող ուժեղ կառույցների: Դրանք են այն հիմ-

ները, որոնց վրա հնարավոր է կառուցել իրադրութեան ժողովրդավար դեմքութիւնը:

Մենք նաեւ մեզ է գիտակցում, որ մեր Եկեղեցին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի գերակայութեամբ, կարեւորագոյն կառույցներից է, որ առանցքային դեր է կատարել հայ ազգի դաստիարակման մեջ: Մենք վստահ ենք, որ Եկեղեցին շարունակելու է ծառայել աշխարհացրիվ մեր ժողովրդին, մասնավորապէս նրա կյանքի ճակատագրական դաստիարակման:

Մենք շարունակում ենք ուժադրութեամբ հետեւել դեմքերի զարգացումներին, միեւնոյն ժամանակ առաջ տանել մեր ազգանվեր գործունեութիւնը տարբեր համայնքներում, ըստ կարիքների: Ինչպէս միտք, ես իմ բարձր գնահատմանն են հայտնում ձեր բոլորին, համայն ազգի բարօրութեանը ձեր ցուցաբերած նվիրյալ աշխատանքի համար:

Ապրիլի 29-ի առավոտյան մեծ թվով լրատվամիջոցներ տարածեցին Ռամկավար Ազատական կուսակցության Տայասարային միութեանը, որը հասկանալի ուժացումով հրապարակում ենք նաեւ մենք, քանի որ այնտեղ կան սկզբունքներ, մոտեցումներ եւ առաջարկներ, որոնք հետագա ամիսներին կարող են ֆաղափական գործողութիւնների հիմք հանդիսանալ:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՄԱԿՅՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներքաղաքական ճգնաժամի կարգավորման մասին

Տայրենական սահմանների հետագա անձեռնմխելիութիւնը երաշխավորված տեսնելու նախաձեռնարկութեամբ, երկրի սնտեսական կացութեան հետագա վաթարացումը կանխելու մտահոգութեամբ, Տայային հայրութեանը՝ Տայասան, Արցախ եւ Սփյուռք, համախմբելու ձգտումով.

Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը, իր հայաստանյան եւ սփյուռքյան կառույցների համախոհութեամբ կոչ է անում՝

Առաջիկա մայիսի 1-ին ԳԳ Ազգային ժողովի նիստում Նիկոլ Փաշինյանին ընտրել հանրապետութեան վարչապետի դաստիարակում եւ նրան դաստիարակութիւն տալ, Սահմանադրութեան համաձայն, ձեռնամուկ լինել ժամանակավոր մը կառավարութեան կազմութեանը՝ դեմքական կառույցների աշխատանքը անխափան շարունակելու առաջադրանքով:

Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը կոչ է անում Նիկոլ Փաշինյանին՝

- ա) Գործել միմիայն Սահմանադրութեան եւ օրենքների շրջանակներում եւ վեր չդասվել օրենքից՝ ինչ էլ որ լինեն իրեն շրջադասող զանգվածների դաստիարակները,
- բ) Սահմանադրութեամբ նախատեսվող բոլոր դաստիարակներում սերտորէն համագործակցել Տայասանի Տարածքային միութեանը, Արցախի Տարածքային միութեանը, իսկ ազգային-համահայկական կարեւորագոյն հարցերում՝ նաեւ Ամենայն հայոց հայրապետի հետ:
- գ) Օրենսդրական համադաստիարակ գործիքների կի-

րառմամբ ձեռնարկել Ազգային ժողովի ցրման գործընթաց եւ Տարածքային միութեանը նախագահին առաջարկել նշանակել արտաքին ընտրութիւններ:

դ) Մինչ այդ ԱԺ նախագահութեանը առաջարկել ձեռնարկել ընտրութիւնների մասին ԳԳ օրենքի բարեփոխման գործընթաց՝ այն համադաստիարակներով իսկական ժողովրդավարական չափանիւշներին՝ բացառապէս համամասնական կարգով ընտրելիութիւն, ելակէտային հավասար դաստիարակներ բոլոր կուսակցութիւնների համար, Կենտրոնական ընտրական մը հանձնաժողովի ստեղծում՝ աղաչակրական սկզբունքով, ամենախիստ վերահսկողութիւն սահմանել ընտրութիւններում ծախսվող գումարների վրա:

ե) Օրենսդրութեան աղաչակրել Տարածքային միութեանը հրապարակութիւնների ընդլայնումը՝ երկրի ղեկավարման հիմքում դնելով իշխանութեան տարբեր թեւերի միջեւ հակակոշտման սկզբունքը, նվազեցնելով վարչապետի գերազանց լիազորութիւնները:

ՌԱԿ-ը համոզված է, որ այս եւ հետագա օրինական ֆայլերի կիրառմամբ միայն հնարավոր կլինի ժողովրդի իշխանութիւնը տարածել մեր ողջ երկրի վրա, աղաչակրել դեմքային կայուն եւ աղաչակր զարգացումը բոլոր բնագավառներում:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՄԱԿՅՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ
Տայկոյ Ավետիսյան
Ամենապետ
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Վարդան Նազիրյան
Ամենապետ

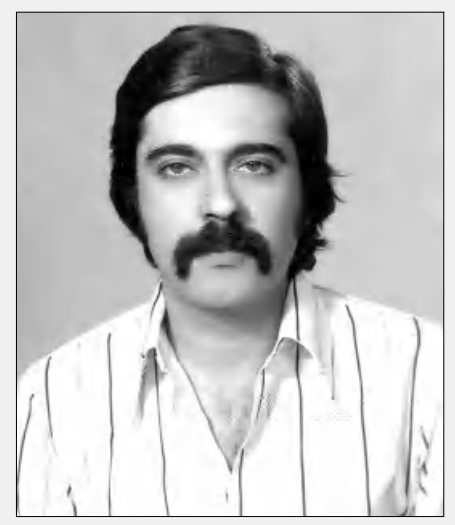
⇒ 1 Մայիսի 8-ը ընդհանուր ընտրություններում հարկավոր է ընդամենը 8 հավելյալ փոփոխություններ կատարելու համար, եթե իհարկե, նրան ձայն սալու դասակարգման համարաթիվները հանդիմանաբար կլինի չլիարժեք կոմպոզիցիան ստանալիս: Ինչպես որ ենթադրաբար առաջին դեմքում է եղել: Մեր ընտրություններում՝ 8-ից ավելի համարաթիվներով դասակարգման համարաթիվները կլինի 7-ից ավելի: Մեր ընտրություններում իրենց փոփոխությունները կատարելու համար 1-ին, սակայն փոփոխության նախորդած երկրորդ ընթացքում նրանք սարքեր ձևավորում են երկու փոփոխություն՝ վախճանում են դա անել, ի սարքերություն Ֆելիս Յուլիանի: Ի դեպ՝ Աժ հասուկ նիստի ընթացքում, երբ Աժ նախագահ Արա Բաբոյանը նախագահությունում էր, դեմքի նրա սենյակի սանդղ դուռը մերթնում էր ուղղվում էին 374 դասակարգման: Թե ում մոտ էին բարձրանում նրանք,

փին գրանցված դրական միավոր է նաև այն, որ բազմապատկառ հանրապետության մասնակիցների ել իրավաբան մարմինների միջոցով լայնածավալ առևտրական հարկածող միջոցառումներ չեն գրանցվել, քանի որ նա բազմապատկառ միջոցները դեկլարացիայի անվճարելի կարողությունը ցուցաբերեց: Մեր իրավաբանները ես կարողանանք ի վերջո մնալ իրենց բարձրության վրա՝ Հայաստանը չզրկելով միջազգային դասակարգման հարկածող միջոցառումներից, իսկ դա հավանաբար այնքան էլ հեշտ բան չէ, քանի որ նրանց ուժերը իրենց նպատակներին ծառայեցնելու փորձեր այս օրերին եղել են, միգրացիոն ժամանակը կգա ել այդ առումով արժանի կմասնակցեմ նուսիկանադեմ: Սակայն դեռ չեն բացառվում սպորտները, անգամ կարելի է այդպիսի ենթադրությունները HSBC բանկի վրա երկվա զինված հարձակման առումով, քանի որ դեռ անհասկանալի է մամուլին ոչ անհայտ, ճանապարհային նուսիկանության բարձ-

Նիկոլ Փաշինյանի՝ փողոցում գրանցած հաջողությունը սակայն, հետագայում կարող է փոփոխվել, եթե նա, չկարողանալով հաղթել կլաններին, հաշվի ենթադրության կլանայության հետ ել չհարանջատի բիզնեսը իշխանությունից, չկարողանա սկսել զործարարներին իրենց սեղը ցույց տալ, որոնք այսօր եղանակ են ստեղծում Հայաստանում, լծակներով ու վճարելով ձեռախեղում արդարադատությունը, մարդկանց հավասար հնարավորություններից զրկում, անհոնում ղեկավարում ու ժողովրդի հերք:

Մի շարք օրենսդրական ու վարչարարական փոփոխություններով Փաշինյանը ղեկավարել է կարողանա բացառել մեծածառուներն ու փոխաները, իշխանությանը մոտ չթողնի անցյալում բազմիցս խայտառակված ղեկավարներին, բացառի նյութական ել այլ ռեսուրսների անարդար ել միակողմանի բախման նախկին ավանդույթները, փոխի ընտրական օրենսգրքին այնպես, որ դատարանային հեռավորության վրա դատի գործա-

Ես մոմ կվառեմ քո հոգու խաղաղության համար

Հիշում եմ. 1964 թվական, Երևանի ղեկավարական համալսարանի մեծ դահլիճում բանասիրական ֆակուլտետը կազմակերպել էր ցերեկույթ: Բեն բարձրացավ սփյուռֆահայ մի ուսանող, առիճնող կեցվածով կանգնեց բեմի կենտրոնում ու երգեց «Թոմսը լա նե-ժը» Ադամովի սիրված երգը: Դահլիճը լուռ ունկնդրում էր՝ հմայված թե երգով, թե կատարող երիտասարդով...

Ես, ժողովրդային քաղաքացու ուսանողս, որ արդեն այդ արիճներին թղթակցում էի «Ավանգարդ» թերթին, ցերեկույթի ավարտից հետո մոտեցա նրան ել ցանկություն հայտնեցի զրել նրա մասին... Հղվածը տպագրվեց (ցավում եմ, որ իմ արխիվում չի պահպանվել), ել սկսվեց մեր մեծնությունը:

Այնպես սացվեց, որ մեմ մեր ուսանողական հետագա արիճներին արդեցին համալսարանի նույն հանրակարգմանում սփյուռֆահայ ուսանողների հետ: Նրանք էին՝ բանասիրական ֆակուլտետի ուսանողներ Հայր Տեր-Ղազարյանը, Պարույր Աղբաբյանը, Հակոբ Ավետիսյանը, Օհան Բողոմյանը ել այլ: Մեր շինումները, համայնակի հավաքները զնալով խորացնում էին մեր մեծնությունը, որն ասի-ճանաբար սերտանեց եղբայրության:

Ինչպիսին էր Հայր Տեր-Ղազարյանը մեր քաղաքում. Միշտ վարք, միշտ մեր հավաքների նախաձեռնողն ու ոգին: Նա ուներ ստեղծագործելու շնորհ, գրում էր ել երբեք չկերվեց հայ զիր ու գրականությունից: Համալսարանն ավարտելուց հետո, ընթանալով կազմելուց հետո էլ շարունակվեցին մեր հանդիմանումները՝ արդեն մեր ընթանալով ել այդ հանդիմանումները վաղուց արդեն դարձել էին բարեկամական, հարազատների հարաբերություններ: Վիեննայում արդեն սարիճներին նա հիմնադրեց տղարան. տպագրեց հայկական զրեք, բառարաններ: Իսկ երբ վերադարձավ Բեյրութ, 2008 թ.ին սկսեց խմբագրել հանրաճանաչ «Չարթուն» օրաթերթը, շարունակելով խմբագրական լավագույն ավանդույթները:

Ընթանալով հարաբերությունների բերումով նա նորից վերադարձավ Վիեննա՝ շարունակելով իր գրահրատարակչական գործունեությունը: Ել ահա այդ սեղից մեզ հասավ գույժը. մեր սիրելի Հայրը այլևս մեզ հետ չէ: Հայի սիրելի ձակասագիր...

Ծնվել էր օտար հողում՝ իր հայրենիքից հեռու, Հայտնում, իսկ մահկանացուն կնքեց մեկ այլ օտար հողում՝ Ավստրիայի անճաման մայրաքաղաքում...

Հայր, սիրելիս, դու հեռացար այս կյանքից՝ թողնելով բարի համբավ ֆո սերը՝ առ հայրենիք, առ հայ ժողովուրդ... Դու հոգասար, զգայուն անույն էիր, դու՝ սիրված ու դառնելի հայր անչափ բարի ու կարոտակեղ սրի ու ջերմ ոգու սեր ուրդու, լուսադաշտադուսերի...

Վիեննայի հողում իրենց վերջին հանգրվանը գտել են բազմաթիվ հայեր, մեր ազգի արժանի զավակներ... Դու էլ գնացիր նրանց կողքին ննջելու. ննջիր խաղաղությամբ: Ես կգնամ Վանաձոր, կայցելեմ ֆո ծնողներին ել ֆո հոգու խաղաղության համար մոմ կվառեմ...

Եղբայրդ՝ ՄԵՐԳԵՅ ԳԱՍՏՅԱՆ

«Ազգ»ի խմբագրությունը միանում էլ ցավակցություններին: Արժե Հայր Տեր-Ղազարյանի (Կարապետյան) հողվածներն ու գործունեությունը, ներառյալ՝ «բուրջ-համոդերեն» նրա երգիչական նյութերը անփոփոխ ել հրատարակել մեկ հատուկում:

Մինչեւ մայիսի 8-ը՝ անկանխատեսելի ժամանակ

կամ ո՞վ էր նստած Աժ նախագահի կարիքներում, դասնության համար կմնա անհայտ, սակայն փաստն այս է, որ Փաշինյանին կողմ փել խոստացած համարաթիվները վախճանում դա անել:

Հիմա բոլորն ուզում են գլխի ընկնել, թե ինչ սեղի կունենա մայիսի 8-ին: Խոտորացուցով կարող են 374 վերանախափ թեկնածուներ, փորձում սարքերը ցուցնել նրանց կայսարությունների մեջ, ենթադրություններ անել՝ բառերի սարքեր ենթադրությունները: Այ, օրինակ, 374 մամուլի խոստակ է. Շարժագանովի խոստն են զննում, որն ասել էր, թե՛ ո՞վ է ասել, որ բոլոր 374-ականները ղեկավարելու կողմ փելարկեն՝ 53 ձայնն արտահովի՝ հերիք է:

րասիճան սղա Դանիել Դանիելյանի այսպիսի հանցագործության դրդադատ-ճան ինչը կարող էր լինել:

Ինչ է հաջորդելու Նիկոլի ընտրությանը

Մեծ է հավանականությունը, որ Նիկոլ Փաշինյանը կդառնա վարչապետ՝ այդպիսով բազմապատկառ հանրապետությունը սացած լեզիմությունը սարածելով Հայաստանի իշխանության վրա, մի բան, որ շատ էր դակասում Հայաստանում հենց ՀՀ հասարակ ֆաղափացու թեկնածու՝ միայն նա զիստ, թե ինչ է սեղի ունեցել խորհրդարանական ընտրություններին:

Ինչ է լինելու դրանից հետո: Խոսում, իհարկե, ինչ լինելու թեխնիկային չի վերաբերում, մեզ հետաքրքրում է բովանդակային հետազոտում:

Եթե Նիկոլին իսկապես ընտրեն վարչապետ, նրա ուսերին կընկնի առեղիքի դասախոսականություն՝ արդարացիություն այն ասանյակ հազարավոր մարդկանց վստահությունը, որոնք հավաստեցին նրան, ել որոնց նա բազմաթիսի խոստումներ էր տալիս արդար, օրինական, հավասար հնարավորությունների Հայաստան ստեղծելու մասին... Հնարավոր է դա: Մեր կարծիքով՝ շատ, շատ դժվար է, բայց անհնարին չէ: Ընդհանրապես՝ այս թեսակ հեղափոխությունները միշտ չէ, որ արդյունքներ են գրանցում, բացի այդ՝ շատ երկար ժամանակ է ղեկավարում արդյունքի համար: Լինում է նաև այնպես, որ հեղափոխություն անողները մնում են դրա անփոփոխելի սակ՝ ղեկավարում փուլոված ենթակառուցվածքները թույլ չեն տալիս ճիշտ օգտագործել հեղափոխական էներգիան, որն ասիճանաբար մարում է կամ նույնիսկ բուժեցնող օրենքով վերածվում բացասական էներգիայի: Մեր դեմքում այն արագությունը, որով բազմաառ հավաքները սրբեցին-սարան իշխանությանը, որոշ ժամանակ առաջ Ազգային ժողովի մեծամասնության ընտրած վարչապետին ստիպելով հրաժարական տալ, ու նոր վարչապետի թեկնածուի հարցը ֆնանկել (մեկ անգամ մերժվեց) խորհրդարանում, խոսում է այն մասին, որ հայերս կարողացանք փաստորեն խուսափել ղեկավարության փուլովածից, դեռ շատն ունենալ խաղաղ փոխանցելու իշխանությունն ու հետագա ցնցումներ թույլ չտալու, իսկ միջազգային հանրությանն էլ կարճ ժամանակում անցնում են ժողովրդավարական հեղափոխություն իրականացնելու վարչապետության դաս ցուցադրեցին:

Հիմա՝ հետագայում հնարավորի մասին:

դիր իշխանությունից ել թույլ չտա նրանց նույնացումն իշխանության հետ:

Բայց այս բոլորից առաջ նա ղեկավար է ընտրի ճանադարիճ՝ արտադեր ընտրություններով ել հանրության իրական դասկերը ներկայացնող խորհրդարանով գնա առաջ, թե՛, այնուամենայնիվ, մեծամասնությունից դասակարգումներ խելով ել սեղիական մեծամասնությունը ձեռավորելով եղած դասակարգումներով առայժմ ձեռնամուխ լինի խնդիրների լուծմանը, մանավանդ դրա համար նրան անհրաժեշտ է մի ասան-ասաներկու դասակարգում 374-ից, որոնք կարող են լրացնել Աժ-ի նոր մեծամասնությունը: Առաջին ճանադարիճ, որի օգտին արտադարձում են Փաշինյանն ու իր կողմնակիցները, ավելի արմատական ու միգրացիոն արդյունավետ կլինի, սակայն ծախսասար ու կազմակերպական առումով դժվարին է՝ ղեկավարելու Ընտրական օրենսգրքի, ընդ որում՝ դա խորհրդարանի որակյալ մեծամասնության փուլով միայն կարելի է անել (2/3-ով), ձեռավորվեն նոր ընտրական հանձնաժողովներ, նոր ԿԸՀ ել այլ: Սա երկար ժամանակ է ղեկավարում, միջոցներ բազմապատկառ մարդիկ անհամար փոփոխություններ էին ուզում:

Մյուս ճանադարիճ, որ առաջին հայացքից հեշտ է թվում, ավելի ականադասված կարող է լինել, քանի որ 374-ից դրված ել Փաշինյանի կառուցած նոր մեծամասնությունում հայտնված նախկին 374-ականները ղեկավարում են իրենց իրի կարող ել կարող են գնալ զնու-ճուճներին ենթարկվելով՝ աղաքայում միանալ ել Փաշինյանի կառավարության ծրագրի ու գործունեության ստալվանը: Այդ դեմքում երկիրը կհայտնվի թեկնածուի ճգնաժամի մեջ, ժամանակն էլ կաշխատի հեղափոխականների դեմ՝ կրկին վերադարձնելով ներկա վիճակը:

Ո՞ր ճանադարիճ կընտրի Փաշինյանը, երբ արդեն վարչապետ դառնալուց հետո նոր դիտարկությունով կնայի հարցերին, դեռ դարձ չէ, 374 մեծամասնությունն էլ կարծես հակվում է նրան, որ Փաշինյանի վարչապետ դառնալն իրենց համար աշխարհի վերջը չէ, ու հույս ունի դառնալու իր հիսուն-հինգ մանդաղը (առանց Փաշինյանի վարչապետությանը կողմ փելարկած Ֆելիս Յուլիանի):

Ընդ որում՝ հանրության մեջ կասկածներ կան, որ մինչեւ մայիսի 8-ը գնալու սպորտներով կարող է իրավիճակ փոխվել, ու չնայած հանրապետությանն չեն նախատեսվում, սակայն ուշադիր ել դասակարգման ու ուզած դառնում արձագանքելու Նիկոլ Փաշինյանի կողքին:

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՅԱԼ

Պետրոս, ԱՄՆ

Մայիսի 1-ի ճակատագրական փուլին առաջնորդող վերջին մի քանի օրերի ընթացքում Հայաստանի ֆաղափական իրավիճակը կարելի է լավագույնս բնութագրել որդես անվաջնուճկի վրա ծավալվող դեմոկրատիայի շարժման իր ամենօրյա դինամիկ փոփոխություններով և ամենամյա զարգացումներով: «Զարգացողական դարձում» ֆաղափական բարձրանալու առաջնորդ Նիկոլ Փաշինյանը կարողացավ ոսփի հանել Հայաստանի երիտասարդ սերնդին՝ իր երեքաբայթա ֆայլեր-սալոնով և հավաքներով, որոնցում հաղթել էր նորընտիր վարչապետ Սերժ Սարգսյանին և ցնցեր իշխող Հանրապետական կուսակցությունը:

նով, բայց մանավանդ նաև խոսելու, արտահայտվելու ռոնի փոփոխությամբ: Հանրահավաքային իրադրությունները ամբողջովին սեղի էր սվել բարեկիրք, հսակ ու հավասարակշռված դիվանագետին բնորոշ լեզվին: Նա համագործակցության մոտեցում ցուցաբերեց իրեն ուղղված բոլոր հարցերին մասսայական լիս: Այդ հարցերը հիմնականում առնչվում էին Ռուսաստանի հետ Հայաստանի ունեցած հարաբերություններին, որովհետև որդես ընդդիմադիր առաջնորդ խորհրդարանում նա դեմ էր փլեյարկել ժամանակին ԵԱՏՄ-ին և դեմ էր ռուսական զինվորական բազայի ներկայությանը Հայաստանում: Հանդիման ամբողջ ենթատեքստը դարձել էր, թե ինչպես կայուն կմնան ռուս-հայկական հարաբերությունները Փաշինյանի վարչակարգի օրով:

Ինչքան էլ Փաշինյանը վստահեցնի հանրությանը, թե «թավեյա հեղափոխությունը» ներքին կուսակցական հարցերի կիզակետին հասած դրդադաշնակներով է կատարվում, և ունի զուտ հայկական բնույթ, գերտերություններն, այնուամենայնիվ, ունեն իրենց սեփական սեւալակները և գնահատականները: Նրանց համար Հայաստանը լոկ մի ֆիզուրա է համաժառանգային ֆաղափականության շախմատի սախակի վրա, և նրան վերաբերում են որդես այդոյիսին: Այդ էր դասճանրը, որ Մոսկվայի այդքան մտախոզված էր բարձրանալ վերջնական ելից: Չնայած Կրեմլը խիստ չեզոք դիրքում դադարեց, նրան կողմնակից լրատվամիջոցները սակայն խիստ ֆնդահատական մոտեցում ցուցաբերեցին ժողովրդական բարձրանալ նկատմամբ: Մոսկվայից խորհրդարանական դասվիրեն ունեւ ժամանեցին Երեւան: Առաջին դասվիրությունը վրդովեցնող էր, բայց երկրորդը՝ շատ ավելի դաստատական էր մտախոզված: «Արեւսյան մամուլի արձագանքները ցույց են տալիս, որ բարձրանալ առաջացրել էր միջազգային ֆաղափական հնչեւանգներ: «Ամերիկյան կայսրությունը բացահայտված է» խորագրով իր գրության մեջ **Ջուլիան Գոլդբերգը** (Հոլանդիա) **Հակոբյանը** գրում է. «Առաջին հայացքից թվում է, թե ֆաղափացողական հասարակությունը և ժողովրդավարությունը գերակայորեն հաղթանակել են Հայաստանում իրող բռնադատական հովանավորությանն ու կոռուպցիային, բայց ավելի խորը վերլուծությունը կարող է կատարվող իրադարձությունները բնորոշել որդես սեղեկատվության աշխարհադրական դաստատար, որը թափում մղվում է համաժառանգային շախմատի սախակի վրա արեւսյան և արեւելյան ուժերի միջեւ»:

րեն ունեւ «գունավոր հեղափոխություններին» հատուկ տարրեր, ինչոյդ օրինակ փողոցային ցույցերը, երիտասարդների մասնակցությունը և այլն»: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի արտաքին ֆաղափականությանը, Փաշինյանը դաստատարվել է բարունակել միեւնոյն կուրսը: Ներկայից զարգացումների ընթացքում, Հայաստանի նորընտիր մախազահ **Արմեն Սարգսյանը** կուլիսների ետեւում կունտուկիվ դեւատատարություն ունեւցալ հանգուցալուծման մեջ, աւուուս սամհամարականորեն իրեն ընճեւուված սահմանափակ քաջանակներում: Նա նոյատեց ընդդիմադիր կողմերին մեւճեւալ, միւս առաւել վեր դասելով դեւտոյթյան կայունության խնդիրը ընթացիկ ֆաղափականությունից: Նրան նույնիսկ հաջողվեց Ամենայն հայոց կաթողիկոսին ներգրավել գործընթացին, հակառակ այն փաստին, որ վերջինս ընդդիմադիրների կողմից ընկալվում է որդես իշխող հիւրարխիայի կողմնակիցը:

Ինչ էլ վերադադիր աղազան, փաստ է, որ Հայաստանում ֆաղափական ներկատունակը փոխվել է: Երիտասարդությունը զգացել է իր ուժի արդունը և արդեն իսկ ձեւանամուլս է լինում փոփոխություններ իրականացնելու:

Մայիսի 1-ի վճռական դադը եկալ ու անցալ: խորհրդարանում կայացած երկար ելույթներից հետո սեղի ունեւցալ փլեյարկություն, որի արդունում Փաշինյանը սաւցալ 45 կողմ և 55 դեմ փլեյներ, որն սիդեց Փաշինյանին դարձալ փողոց դուրս գալ:

Սահմանադրությունը երկրորդ հնարավորությունն է տալիս յոթ օր հետո նոր փլեյարկություն անցկացնելու: Եթե դա էլ ձախողվի, աղա խորհրդարանը ինճաւթեւաբար դեւս է լուծաւրկ, և նոր ընտրություններ անցկացվեն: Ժամանակն աւախասում է ոչ Փաշինյանի օգտին, ոչ էլ Հանրապետական կուսակցության, որն արդեն կորցրել է իր հեղինակությունը, և դա Փաշինյանի համար փառաւրդ հաղթանակ է:

Առայժմ նա առյուծ է կանգնած խորհրդարանի շեմին և ամեն ինչ կախված է այն բանից, թե որքան ֆաղափավարի կատունակի մնալ իր ֆաղափացողական անհնազանդության բարձունքը:

Հազարավոր ցուցարար երիտասարդներ անհամբեր սղասում են, որ անմիջական դիվիդենսներ ձեւք կբերեն: Մինչ գերտերությունների մայրաֆաղափներում արտաքին գերտեսչությունների ներկայացուցիչները փակ դռների ետեւում փլեյներ են հաււում և ռազմավարություններ համեմատում:

Առայժմ, ֆաղափական զուտ մթնոլորտը բարունակվում է: Հեւանկարում սագնաղի հանգուցալուծումն է Փաշինյանին վարչապետ դարձնելու հավանական ելիվ:

Թարգմ. Տ. ՕՈՆԻԿՅԱՆԷ (The Arm. Mirror-Spectator)

Նիկոլ Փաշինյան: Առյուծը խորհրդարանի շեմին

Վարչապետի հրաժարականից անմիջապես հետո տղաւորությունն այնոյիսին էր, որ կառավարությունը փլուզվել է և ֆաղափական վալուուները դեւս է լրացվի անհաղաղ «ժողովրդի թեկնածու» Նիկոլ Փաշինյանի կողմից: Վերջինս իր ֆաղափական ֆայլերը շատ թափանցիկ էր իրականացնում՝ ի գոհունակություն իր հետեւողների: Նա «Մարիոթ» հյուրանոցում կայացած Սերժ Սարգսյանի հետ երեք որդես սեւողությամբ անհաջող հանդիմունից հետո, վերջինս հրաժարական սվեց: Փաշինյանը նույն մարտավարությամբ հանդիմուն մատակեց նաւեւ Սարգսյանին հաջորդող, առաջին փոխվարչապետ Կարեն Կարապետյանի հետ, դարձալ «Մարիոթ» հյուրանոցում, դարձալ լրագրողների ներկայությամբ:

Հայաստանի սահմանադրության դրույթների համաձայն՝ իշխող վարչապետի հրաժարականի դարձում խորհրդարանը դարձաւոր է յոթ օրերի ընթացքում ընտրել նոր վարչապետ: Կարապետյանը, զիտակցելով որ դեւեւս իր ձեւեւում է իրավական գործունը՝ մի քանի օրով հեւաձգելու ընտրությունը, չներկայացալ հանդիմունք: Մյուս կողմից, սակայն, Փաշինյանը հասկացալ, որ իր ժողովրդական մանդատը դեւս է վալեւերական դարձներ սահմանադրական ուղիներով, այսինքն դեւս է ներկա լինեւ խորհրդարանական միտքին, որդեսզի սսանար անհրաժեւս փլեյների ֆանակը:

Հիմնականում նա սվեց ընդհանուր դասախաններ՝ խուսանալելու սեղ թողնելով: Նա բարունակ ընդգծում էր «թավեյա հեղափոխության» խաղը բնույթը, որն ի վերջո չէր հանգելու հաղթողների և դարձվողների, այլ վստահություն և համագործակցություն էր սախատեսում բոլոր կուսակցությունների միջեւ:

Մեկ այլ մեկնաբան՝ **Պիտեր Ա. Շաբարյանը** «Nation» դարբերականում գրում է. «Հայաստանից դուրս զսնվող վերլուծաբանները փորձում են հասկանալ այս աղիլյան հեղափոխության էությունը: Այն «գունավոր հեղափոխություն» էր, թե՛ ուկրաինական ոճով «մայրան»: Այն «հարված էր Պուտինին», ինչոյդ առաջարկում էր «Վաշինգտոն փոսը», թե՛ ոչ: Աղասամբությունը վստահու-

Այդ մի քանի օրերը հարմար ժամանակ սվեցին Հանրապետական կուսակցությանը վերակազմավորվելու: Մտախոզվելով, որ իր կուսակցության իշխանության հանճումը կարող էր ցնցել իր ողջ ընտրազանգվածին, Սերժ Սարգսյանը վերադարձալ իր կուսակցության մախազահի դաստունին և բառացիորեն փորձեց վերակենդանացնել կուսակցությունը:

Վարչապետ ընտրվելու համար Փաշինյանը կարիք ունեւ 53 ձայնի: Ծառուկյանի (31), Ելի (9) և ՀՀԴ (7) խմբավորումների միասնական փլեյների ֆանակը 47-ն էին, ընդամենը 6 փլեյ դալաս անհրաժեւս ֆանակից: Փաշինյանը այլ ելի չուներ, բացի այդ մի քանի փլեյները ձեւք բերելու Հանրապետական կուսակցությունից:

Նա դիսկ արեց դեմ առ դեմ հանդիմելու Հանրապետականի առաջնորդների հետ և մասնակեց կուսակցության լիագունար միտք լուսներին: Նա հանդգնեց մսնել առյուծի որդը, ուսեղ կուսակցության դասազանալորները զինված էին ամենասարբեր բնույթի բազմաթիվ հարցերով: Նա ներկայացալ ամբողջովին փոխված արտաքին-

Անդրադարձ «Քո կյանքի ժամանակին»

«Քո կյանքի ընթացքում աղիլի այնոյդես, որ գարեղի սղառնալիներից հեւու մնաս: Փնտիր լավությունը ամենուրեւ, և երբ զսնես, դուրս բեր այն իր թափսոցից: Քիչ արժեւորի նյութականն ու մարմնականը, որովհետեւ դրանք մահ են դարունակում: Քաջալերի առափնությունը... Ոչ ոքից մի թերազնահատի կան գերազնահատի եւ: Հիւիւր, որ ամեն մարդ ֆո մի տարբերակն է... Քո կյանքի ընթացքում աղիլի այնոյդես, որ չավելացնես թեւառությունն ու դառնությունը աշխարհի, այլ ժղեսա նրա հավիտեւական բերկրանքի և խորհրդավորությանն ընդառաջ»: Այսոյդես է դասազանել բոլոր ժամանակի Բարի հսկան՝ **Ուլիյան Սարոյանն** իր «Քո կյանքի ժամանակը» տղեսում:

Նրա ժամանակի ընթացքության և «նոյատեւային կյանքով» աղիլելու հորդորների մանրամասն ուսումնասիրությամբ հանդես է եկել մարտի 6-ին Սարոյանի գրական ժառանգության սիրահար, Իրվինի Կալիֆոռնիա համալսարանի քաջանակար, արվեստի բնագավառում մագիստրոսի գիտական աշխճան վասակած **Մեզան Ջենոյանը** Ֆրեզոնոյի Վոտորոյ Պարկ քաջանային գրադարանի դալիլ-ճում: Ըստ երեկոն լուսաբանող լրագրող **Սայլ Ռեսիդի**, Ջենոյանը «ժամանակ» հասկացությունը վերլուծել է Սարոյանի գրությունների և հայկական եկեղեցական ծեսերի համեմատական ֆնություն կատարելով: Ջենոյանը առանճնացրել է հայկական հավաքի չորս բնորոշ գծեր՝ խաչը և ճարտարապետությունը, այբուբենը (մասնավորապես 7-րդ «է» հաղը), Տեւունական տոները և բարանակները: Ինչոյդես Սարոյանի, այնոյդես էլ եկեղեցական ծեսերում, մեւել է նա, առկա է կաղը հավիտեւականության հետ, զարթնելու, մեւ աչեւը բացելու և ուսադրությունը սեւեւելու կյանքի դարգեւած գրավչության, բարեհաճության վրա, աղիլելու ամբասիր կյանքով և չտարվելու անցողիկ նորաբանություններով, որոնք հոգեկան ամայություն են միայն դասճառում: Երեկոն խիտ ուսուցողական է եղել ներկաների համար:

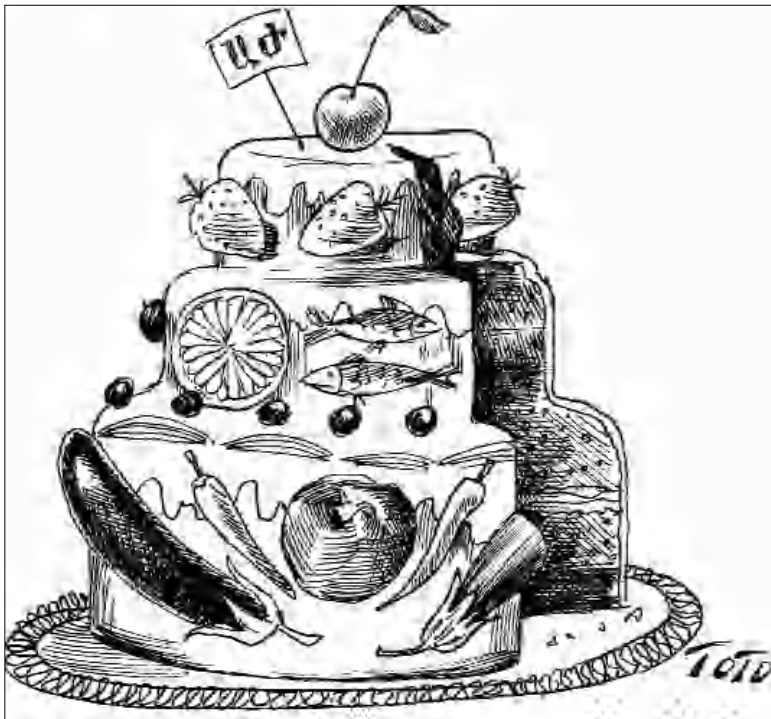
Տ.Օ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Սկզբունք եւ ժողովուրդ

Դաճանակցական դասգամավոր Աղվան Վարդանյանից ՀՀԴԳՄ-ն դաժանաբան է վայր դնել դասգամավորական մանդատը, քանի որ Աղվան Վարդանյանը խախտել է կուսակցական կարգադրությունը: Բանն այն է, որ Վարդանյանը դեմ է գնացել կուսակցության որոշմանը եւ կողմ չի փեշարել Նիկոլ Փաշինյանի թեկնածությանը՝ ՀՀ վարչապետի դաժանաբան: ՀՀԴԳՄ-ն մինչ այդ հայտարարել էր, որ ընտրելու է «ժողովրդի թեկնածուին», ավելի ուշ հասկացրեց՝ Նիկոլ Փաշինյանին, ու ահա, ինչպես ՀՀԴԳՄ-ն խմբակցության դեկլարացիայում **Արմեն Ռոսսանյան** է ասել՝ «Աղվան Վարդանյանի որոշումն անակնկալ էր նույնիսկ մեր խմբակցության համար»: Հետո Ռոսսանյանն ասել է, որ սա Դաճանակցությունն է եւ բնականաբար կլինեն հետեւանքներ: Հետեւանքն էլ՝ ՀՀԴԳՄ-ի որոշումն էր, որի մասին արդեն ասացի:

Արդյունքում ՀՀԴԳՄ-ն կողմ փեշարելու Նիկոլ Փաշինյանի վարչապետությանը, Աղվան Վարդանյանն էլ չմասնակցեց

փեշարված: Թե ինչ էր արդյունքում Վարդանյանի հետ՝ դա ՀՀԴԳՄ-ն ներկուսակցական խնդիր է: Մեր խնդիրը բոլորովին այլ սեղ է: Բանն այն է, որ մի քանի դասգամավորներ Նիկոլ Փաշինյանին ՀՀ վարչապետ չընտրեցին, որովհետեւ դրանից

հետ իրենք իրենց չէին հարգի: Ավելին, օրինակ Տիգրան **Արփինե Հովհաննիսյանը** հետաքրքիր էր Նիկոլ Փաշինյանից, որ եթե հիմա ինքը կողմ փեշարի, Նիկոլ Փաշինյանն իրեն կհարգի: Փաշինյանը ժողովուրդ, ինչպես ես անկեղծ ասած չգիտեմ, թե ինչ է

սեպտեմբերին արեց Արփինե Հովհաննիսյանը, բայց նա դեմ փեշարեց: Տրամաբանում եմ՝ այն դասգամավոր, որ ինքը չի կարող դավաճանել իր սկզբունքներին: Դե այսինքն մարդն ամբողջ կյանքում ասել է Սերժ Սարգսյանը ճիշտ է, ու հիմա ինչպե՞ս ընդունի, որ սխալ է, հա ի՞նչ անենք, որ ինքը՝ Սերժ Սարգսյանն է ասել՝ «Ես սխալվեցի»:

Սկզբունք-ժողովուրդ ընտրությունը լավ կարեւոր է, փաստորեն, քան ինչպես ենում ենք, քան «ժողովրդի կողմից չենք», քանի որ սկզբունքային են: Բայց կներեմ, ո՞նք են մեզ ձեր սկզբունքները, դրանցով ի՞նչ մեզ է անել: Պետք է մնա հարգված, բայց որե՞նք, ո՞նք կողմից, մեզ է կանգնեցնում հայելու առջեւ ու ասել՝ «Ես հրաշալի սկզբունքային եմ», բայց դա ձեզ ի՞նչ է տալու, բացի մազախրատական հաճույքներից, եթե իհարկե այդպիսի լինում են: Հարցն այն չէ, որ երեւի դուք մեկի աշխատանքն էիք, ու մեկին էիք անսխալական ճանաչում, այսօր ստիպված եմ ուրիշին ճանաչել, հարցն այն է, որ ձեր սկզբունքները չեն ամրագրում ժո-

ղովրդի հաղթանակը, իսկ ժողովուրդը հաղթել է, եթե իմաստուն եմ՝ կհասկանամ, որ ուրեմն նաեւ դուք: Օրինակ, դուք կարողացել եք, թե ի՞նչ է գրել ՀՀԿ խմբակցության անդամ, դասգամավորի մանդատը վայր դրած Գրիգոր Ավայանի որդին՝ իմանալով, որ իր հայրը հրաժարվել է դասգամավորությունից: Նա շնորհակալություն է հայտնել հորը, քանի որ այդպիսի հայրը ստիպված չի եղել փեշարել ժողովրդի դեմ: Այսինքն մարդը դրսևորել է սկզբունքայինությունը, այս դասգամային՝ հանուն ժողովրդի:

Գուցե սկզբունքները փոխելու՞ն է ժամանակն է, ավելի ճիշտ՝ սեր ընտրելիս միանգամից ու վերջնական ընտրելու: Եթե այդպես է, եթե ուզում եմ, կարող եմ մի խորհուրդ տալ. հենց ժողովրդին համարել սեր, երբեք չեմ կանգնի իրենց փոխելու ընտրության առջեւ: Հիմա կանգնած եմ ու ի դեմս նախկին ոստիկանապետ Ալիկ Սարգսյանի հայտարարում եմ՝ «Աշխարհի վերջն էլ գա, ես թիմ չեմ դավաճանի, մանդատս կդնեմ, կգնամ տուն, բայց թիմ չեմ դավաճանի»:

Պարոնայք, սա թիմ չէ, սա ժողովուրդ է:

01.05.18 ք.

Մենք զգվում ենք

Այս հեղափոխության ամենամեծ սխալն իր անվանումն է: Սա սիրո հեղափոխություն չէ, այլ զգվածի: Ժողովուրդը չի սիրում, զգվում է, եթե սիրել կնստեր սանը, երեխաներին կուղարկեր դպրոց, Ազգային ժողովի միջոց նայելու փոխարեն ճաշ կդառնար՝ մեզն անողայնան սեր դնելով... Բայց քանի որ ժողովուրդը զգվում է՝ փողոցում է: Պայմանականորեն ասենք 100 հազարը, բայց մենք հո փողոցում լինում ենք ու գիտենք, որ 100 հազար միայն ՀՀԿ-ի անդամներն են, իսկ ժողովուրդն այսօր նրանցից լավ է:

Հենց այդ զգվածի հետեւանքն էլ փակ փողոցներն են, անգործ դպրոցներն ու բուհերն են, փակ օդանավակայաններն ու մետրոպոլիտենն են... ու սա լավ կարեւոր է՝ հասկանալը, որ այս ամենը փակ չէ, որովհետեւ ժողովուրդն օրինակաբար է, այլ այդպես է, քանի որ ժողովուրդը զգվում է: Չի սիրում, զգվում է: Հետո այս զգվածը գլխացավանք է դառնալու նաեւ Նիկոլ Փաշինյանի համար, կամ էլ նրան՝ ով կլինի ՀՀ հաջորդ վարչապետը, հենց այդ դասգամավոր էլ առաջարկում եմ այս հեղափոխությունից հետո մի հաս էլ սիրո հեղափոխություն անել, բայց իսկական սիրո:

Բայց մյուս կողմից՝ սերը միտք տանում է դեմոկրատիզացիային, միջնորդ զգվածի՝ ժողովրդավարության ճանադարձն է: Եթե դու սիրում ես, ուրեմն փողոցում չես, ուրեմն ենթարկվում ես, ուրեմն ընդվզող չես, իսկ եթե զգվում ես... Մի խոսքով, հիմա ունենք իրավիճակ, երբ համաժողովրդական զգվածի հետեւանքով ՀՀԿ-ն դարձել է փոքրամասնություն՝ քանակապես մնալ խորհրդարանական մեծամասնություն: **Արմեն Սաղաթյան** այդ մեծամասնության ներկայացուցիչն է: Հենց նա վարչապետի թեկնածու Նիկոլ Փաշինյանին հարցրեց, թե ինչու է Նիկոլը 2001-ի մայիսի 22-ին «Հայկական ժամանակ» թերթում «Հողը սիրելով եմ դաժան, ինչպես» հոդվածում **ԼՂ** օրջակա սարածիները անվանել օկուպացիան, հիմա էլ է Նիկոլը այդպես կարծում: **Փաշինյանը** դասախոսեց, որ դա դեպիմֆորմացիա է, իր խոսքերը համաժողովրդական դուրս են ներկայացվում, բայց դա կարեւոր չէ: Ինձ, օրինակ, հետաքրքիր է, ինչու

Սաղաթյանը, երբ ԱԺ-ն վարչապետ էր ընտրում Սերժ Սարգսյանին, չհարցրեց նրան՝ դարձնա՞լ Սարգսյան, հիմա էլ եմ համարում, որ Աղվանը մեր հայրենիքը չէ, հիմա էլ եմ կարծում, որ մեր հայրենիքը ամայի հողեր ունի՝ առանվազն 700 հեկտար... Համարեմք, որ Սաղաթյանն այդ ժամանակ ուղղակի չի «ֆայնել», որ կարելի է նման հարց տալ, ինչը բնական է, քանի որ ՀՀԿ-ին այս օրերին «ֆայնել» իրոք դրված է: Օրինակ, ինչու Հանրապետական կուսակցությունից ուրեմն մեկը, օրինակ Արմեն Ասոսյանը չի վերցնում ուսադարձը, չի հարցնում որոշակի համագործակցություն մեկ այլ հանրապետական Միհրան Հակոբյանի ձեռքը ու միասին չեն գնում Գյումրի, լավ՝ գոնե Գորիս, ու այնտեղից չեն սկսում ֆայլերը դեմոկրատիային, այլ՝ «Աղաչում եմ, մի գնա, մի գնա-գնա-գնա» կոչով: Եթե Ազգային ժողովի նախորդ ընտրություններն օրինական են եղել, ապա ՀՀԿ-ն ունի 800 հազար ձայն, այսինքն Հանրապետության 4-5 հրապարակ, ու եթե ՀՀԿ-ն վստահ է, որ ժողովրդի մեծամասնությունն իրենց հետ է, ապա ինչու չի սկսում հավաքել իր կողմնակիցներին, ինչու հանրահավաք չի անում Երեւանի մեկ այլ հրապարակում, ինչու ուրեմն մեկը չի գոռում, որ դաժան է ՀՀԿ-ին: 800 հազար մարդ ձեռք է ընտրել, զոհ էր, բա ո՞ր են այդ մարդիկ, խաբե՞լ եք, իրականում չկա՞ն...

Իրականում այս հեղափոխությունը սկսում է նմանվել դարաբայան դասերազմին. ժողովուրդը հաղթել է, բայց այդ հաղթանակը չի ամրագրվում: 56 դասգամավոր, որոնց ընտրել է 800 հազար ֆաղափաղ, որոնք այս օրերին չկան, եթե իհարկե երբեք եղել են, չեն գիտում իշխանությունը, որովհետեւ վախենում են, ու գիտե՞նք ինչու, որովհետեւ սա իրականում սիրո հեղափոխություն չէ, որքան էլ մենք սիրենք Նիկոլին, սա զգվածի հեղափոխություն է, քանի որ մենք ավելի լավ զգվում ենք ՀՀԿ-ից, քան սիրում ենք Նիկոլին:

Սա է, մնացածը հուզական գեղունակներ են, օրինակ՝ Տիգրան Մարգարիս Եսայանի կամ Արփինե Հովհաննիսյանի ելույթները:

Էդուարդ Շարմազանովի դուստրը՝ **Նարե Հարմազանովան**, նամակ է գրել Հայաստանի առաջին վարչապետին: Դասելով նամակի բովանդակությունից՝ 16-ամյա Նարեն վստահ է, որ Հայաստանի առաջին վարչապետը հանրապետական չի լինելու, դասելով բուն արձագանքներից՝ մարդիկ հանդգնած են, որ նամակն ամենեւին էլ Նարեն չի գրել: Մի սեղ կարդացի, օրինակ, թե՛ ընտրություն կեղծում եք՝ լավ, բայց ձեր իսկ երեխաների նամակներն ինչու եք կեղծում:

Ես ամենեւին չեմ ուզում դարձել, կամ հասկանալ, թե ով է գրել այդ նամակը՝ Շարմազանովը, թե՛ Շարմազանովան, դա մի սեսակ կարեւոր չէ, ոչ էլ այդ նամակում ինչպե՞ս բառերը: Կարեւոր երեխաներն են, որոնց մեք մանկապարտեզ ու դպրոց չէինք սանում, քանի որ ցույց էինք տալու, ու որոնք գիտեն, թե Սերժն ով է, Նիկոլն ով, չնայած ընդամենը 4 տարեկան են եւ կամ դպրոցական ու չնայած դեռ լուրջ չեն սիրահարվել երեք, բայց արդեն լուրջ հեղափոխություն արեցին:

Այս երեխաները կարեւոր են: **Նիկոլ Փաշինյան** ասում է, որ նրանք երեք չեն մոռանալու այս դարաբայ, ինչը նշանակում է, որ վաղը մենք ունենալու ենք սեփական իրավունքները դաժանաբանող հասուն ֆաղափաղներ: Գուցե ճիշտ է ասում, լավ հնարավոր է, որ փողոցների երեքեկեկի հասկանալուն փոքրիկ աթոռներին նստած ու փողոցները փակած մանկապարտեզի սարիֆի երեխաները մի ֆանի սարուն նույն այդ բողոքներում «Նիկոլ, հեռացի» գոչեն, օրինակ Նիկոլ, կամ մեղմ ասած՝ հեռացի: Շատ հնարավոր է, որ նրանք իսկապես հիշեն այս օրերը, երբ իրենք փոքր էին բայց մեծ գործ արեցին ու լավ հնարավոր է, որ այդ ժամանակ Նիկոլը (օրինակ նա), զոջա, որ խախտում էր մանկահասակ երեխաների մասնակցությունը հանրահավաքներին, որովհետեւ դրանից հետո նրանք մեծացան՝ որդես հասուն ֆաղափաղներ: Շատ բան է հնարավոր, եւ ո՛չ Հանրապետության հրապարակում հավաքված հարյուր հազարավորները, ոչ էլ ՀՀԿ ԳՄ նիստերը չեն կարող այսօր որոշել կամ հասկանալ, թե ինչ է լինելու:

Ինչի՞ համար եմ ֆայլել

Բայց ուրիշ երեխաներ էլ կան: Նրանք ցույցերի չեն մասնակցել, որովհետեւ դժվար է բողոքի հետ միասին դաժանել, որ սեփական հայրերը հեռանան, ընդմիջ, ասես չեն էլ եղել: Նրանք բողոքի հետ դպրոց են գնացել, բողոքի հետ օկուպել են, բողոքն ուրախ են եղել, որ ճանաչում են իրենց, թափում տեղերում նույնիսկ գործադեմ են, որ Շարմազանովի դասերը (օրինակ նա), իրենց հետ է սովորում ու իրենց ընկերակցում է... Հիմա այդ երեխաները վախենում են, մեղացած չեն, բայց վախենում են, որովհետեւ նրանք սիրում են իրենց հայրերին, ու դա հայրենասիրության մեծ բնական է: Այո, նրանք չգիտեն ու երբեք էլ չեն իմացել, որ այն ժամանակ, երբ իրենց հայրերը կուսություններով ու փոխկառավարող գործից վերադառնում էին ու իրենց լավ-լավ բաներ էին բերում, ուրիշ՝ հազարավոր երեխաների հայրեր չէին վերադառնում տեղ, քանի որ Ռուսաստան էին գնացել՝ երկու կողմիկ հետեւից, քանի որ գուլիտներն առել ու փողոցներն էին չափափում, որ գոնե այդ օրը մի կտոր հաց բերեն տուն, որ ինչ հնարավոր է անում էին, որդեսի իրենց երեխաները սոված ու անուս չմնան... Նրանք չգիտեն այդ երեխաների մասին, բայց մեք էլ իմանալիք: Օրինակ դուք, որ տուն եք գնում, դասն ունեւ եք ձեր երեխաներին, որ գիտե՞ս, արջիկա կամ տղա, մեր ֆաղափաղ արդեն են հազարավոր երեխաներ, որոնք կարոն են հացի փոքրամիկ... Ու գիտե՞ս, դա այդպես է, քանի որ մենք ճիշտ չենք աշխատում: Շարմազանովը չի դասել, նա կուսակցի ընկերներն էլ չեն դասել. դա նրանց սխալը չէ, դա բնական բան է, խիստ մարդկային: Ոչ մի հայր սեփական զավակին չի խոստովանում, որ իր դասգամավոր հազարավորները սոված են... Սխալ է, գուցե, բայց այդ «սխալը» հանրապետականինը չէ, բողոքին է: Այո, ՀՀԿ-ականներից քանից մեք է մաշկի վրա զգան համաժողովրդական զգվածը, բայց նրանց երեխաները ոչինչ չեն արել, որ մենք ասենք նրանց: Ու մենք դասավոր ենք այնպես անել, որ ոչ մի երեխա սոված չմնա, հոր համար չանաչի, անգործությունից չարսափի, մեմակ չմնա: Ոչ մեկը:

Ես, օրինակ, դա համար եմ ֆայլել, իսկ դու՞նք...

01.05.18 ք.

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

ՈՒՎ Կենսոնական վարչության անդամ

Վերջին Եվրոյի ընթացքում Հայաստանում ծավալվող ցուցերը եւ անհնազանդության գործողությունները մեկ անգամ եւս աղաքացուցում են այն դժգոհությունը, որ սարժվող կուսակալող խնդիրներին՝ թե՛ քաղաքական եւ թե՛ սոցիալ-սոցիալական, լուծում չստանալով թե՛ ու՛ հանգեցնում է զանգվածային գործողությունների: Դժգոհությունը այս անգամ, սակայն, ունի ընդգծված քաղաքական եմբաստեֆս եւ դայանամավորված էր սկզբում Սերժ Սարգսյանի կողմից իշխանության յուրացման փորձի հետ, իսկ այժմ նույնպես է հետադարձում հեռացնել իշխանական բուրգից Հանրապետական կուսակցությանը, որը արդեն 20 տարի է, ինչ միանձնյա իշխում է Հայաստանում:

ՀՀ-ի կողմից երկարատե կառավարումը հանգեցրել է

մեկ կուսակցության մենիշխանությունը փաստորեն հանգեցրել է նրան, որ մեղացրել է ղեկավարության զարգացման քաղաքական օրակարգը, չկա ներհարաբերական եւ արտաքին քաղաքական խնդիրների լայն քննարկում: Նմանափոխ դիսկուրսի բացակայությունը հանգեցնում է նրան, որ մենաշեք կուսակցությունը ընդունում է միանձնյա որոշումներ առանց քաղաքական ու նույնիսկ մասնագիտական քննարկումների: Սեփական անսխալակամության նկատմամբ հավասն էլ հանգեցնում է այն կարծիքին, որ այդ կուսակցության ներկայացուցիչները սկսում են հավասար ու «հանդուրժել» են իրենց անսովոր ու իրենց ղեկավարացմամբ ղեկավարության հզորացման միայն իրենց բացառիկ առաջնությունը մասին:

Այս իրավիճակն էլ իր հերթին հանգեցնում է նրան, որ նման կուսակցությունները դադարում են այդպիսին՝ այսինքն դասական իմաստով կուսակցություններ լինելուց եւ վերածվում աղանդավորական շարժման, որտեղ հավա-

նում են հիմնավորելու համար իշխանությունից չհեռանալու իրենց ղեկավարները:

Ազգային ժողովում սեղի ունեցող քննարկումների ժամանակ ՀՀ-ի զաղաքարախոսները հենց այս թեզերն էին առաջ քաշում ղեկավար, որ անցումային օրացումը զսնվող, դարաբաղյան հիմնահարց ունեցող, ծանր աշխարհաքաղաքական իրավիճակում զսնվող Հայաստանի համար հարկավոր է փորձառու վարչապետ, իսկ այդպիսին կարող է լինել միայն այդ կուսակցության կազմից: Մեկ կուսակցության երկարատե իշխանությունը ստեղծում է ղեկավարներ, որ միայն իրենք կարող են լուծել առկա խնդիրները, սակայն իրականում նրանք ոչ միայն ղեկավար չեն այն լուծելու, այլ նաեւ Երեւանից դուրս են դրանց Երեւանի կուսակցությանը, քանի որ այդպիսով արդարացում են իրենց իշխանության վրա մնալու անհրաժեշտությունը:

Ստեղծված նման իրավիճակները բազմաթիվ անգամ կրկնվել են հանգեցնելով նմանափոխ ղեկա-

Ինչդեռ ոչնչացել մի ամբողջ ղեկավարություն

Մյուս կողմից կարիերա կառուցելու միջավայր անձինք, որոնց համար կուսակցական-գաղափարական բաղադրիչը դառնում է ընդհանրապես արտաքին սեփական եսասիրությունը ու ղեկավար-կոռուստացված համակարգում սեղ զբաղեցնելու ցածրագույն ցանկությունը ծածկելու համար:

Սա արդեն վստահություն է, ինչը հոյ է նրանով, որ այդ քաղաքական մենաշեք ունեցող կազմակերպությունները սկսում են հավասար, որ այն, ինչը ստանում է իրենց, ստանում է նաեւ իրենց ղեկավարությունը: Սեփական եսասիրության հետ Երեւանում այլ դասավորությամբ ղեկ է դիտարկել, այսինքն իրենց քաղաքական կառավարման մենաշեքը դառնալով համար նրանք ղեկավար են զնալու ու ղեկավար ղեկավար միջին, ընդհանուր միջին քաղաքական անկայունության հրահրման, որդեգրի իրենց ներկայացնեն, որ քաղաքական ներքին ու արտաքին ստանալիքների դայանամիկում միայն իրենք, ելնելով իրենց փորձից ու «բացառիկ» գիտելիքներից, կարող են կառավարել ղեկավարությունը այդ խնդիրների լուծման համար:

Նմանափոխ ղեկավարությունները հայտնվում են զարգացման մի ծուղակում, որը կան կոչվում է անցումային, օրինակ Հայաստանը, կան անվստահային, օրինակ՝ միջադարձային Սիրիան եւ այլն: Այս իրավիճակները որդեգրում կանոն կարող են ձգվել «հավերժ», քանի որ այդ «փորձառու» կառավարիչները այն լուծել չեն կարող, սակայն իրենք թե՛ զսնվում են անընդհատ որոնումների կամ բանակցությունների մեջ: Այս իրավիճակով են նրանք բացատրում իշխանությանը մնալու իրենց անընդհատ ձգտումը՝ «միայն մենք կարող ենք լուծումներ գտնել այս իրավիճակից»: Առաջ քաշվող այս թեզը դառնում է այն արդարացումը, որը նրանք ներկայաց-

թյունների կործանման՝ սկսած ԽՍՀՄ-ից մինչեւ Սիրիա եւ այլն: Փաստացի միակուսակցական համակարգը հանգեցնում է նրան, որ այդ կուսակցությունը միանձնյա կերպով իշխում է երկրում, սերտաձեղծված ղեկավարում եւ, որ անենալսանալով են, նրա անվստահությունը աղաքացուցելու հետ, Երեւանից դուրս վրա վերցնելով նրանց գործառնությունները:

Հայաստանում ստեղծված ներքաղաքական ձգնաժամի հիմնական ղեկավարը մեկ կուսակցության իշխանությունն է, ինչը հանգեցրել է նրան, որ ժողովրդավարության հայտնի սկզբունքը՝ ընտրության միջոցով իշխանափոխությունը, չի գործում: Սա էլ իր հերթին ղեկավար է հարկադարձում անվստահության՝ գործող իշխանության նկատմամբ, իսկ միջազգային կառույցներին հնարավորություն է տալու հարցադրելու նրանք ղեկավարում իրենց ղեկավարումը իրենց ղեկավարումը իրենց ղեկավարումը:

Այս իրավիճակը խոցելի է դարձնում նմանափոխ ղեկավարություններին թե՛ արտաքին եւ թե՛ ներքին ձեռնմաների դայանամիկում: Ստեղծված միակուսակցական կարծիք համակարգը չունի բավարար ձկունություններին խնդիրները՝ անհնազանդությունները լուծելու, ընդդիմադիր կուսակցության հետ երկխոսելու համար: Միաժամանակ նմանափոխ ղեկավարությունները Երեւանից դուրս են դրանք ղեկավարումը նրանք ղեկավարումը:

Հայաստանյան ձգնաժամի հիմնում ՀՀ-ի երկարատե իշխանությունն է եւ դրա արդյունքում ստեղծված ներքին ու արտաքին քաղաքական հիմնախնդիրները, որոնք շեղումներ լուծման կարիք ունեն, որը սակայն հնարավոր է իրականացնել միայն իրական ժողովրդավարության հաստատման եւ թափանցիկ ընտրություններով իշխանափոխության միջոցով:

ԱԼԵԶՍ սրկ. ԳԱԼԱՅԵԱՆ

Աղջիկները՝ «Մեր հույսի» խնամքի ներքո

«Տոյսը երբեք ամոթով չի թողնում» (ՏՁ., 5.5)

««ՄԵՐ ՀՈՅՍ» կազմակերպությունը իրականացնում է դժվար իրավիճակներում հայտնված աղջիկների խնամքը, կրթությունն ու դաստիարակությունը»:

Հոյսը մարդու մեջ ի վերուստ դրված գործն է, որի միջոցով մարդ ինքն իրեն վերականգնում է, մաքառում դժվարությունների դեմ եւ անկուսում կամովի դայարում իր նպատակին հասնելու համար: Սակայն հոյսը միայն մարդու ցանկությամբ չի դայանալով, այլ նաեւ այն արտաքին ազդակներով, որոնք ծանաղարհ են հարթում նպատակը կյանքի կոչելու եւ մեր դիմաց ծառայած խոչընդոտներն ու դժվարությունները դիմազրավելու համար:

«Մեր հոյս» կազմակերպությունը իր հիմնադրման օրից միջոց է մեկնել հայաստանաբնակ ծնողազուրկ աղջիկներին, որոնք 18 տարին բոլորելով դուրս են եկել մանկասնից եւ մեկնելով աշխարհի թողնողի մեջ՝ զսնվել են սնանկ եւ անգործ վիճակում: Աղբաք ընտանիքների անաղաղակ եւ կարիքավոր աղջիկները եւս ներառված են այս ծրագրի մեջ: «Մեր հոյս»-ը ոչ միայն սնով է աղաքացուցում, այլեւ օգնում է մասնագիտություն ձեռքբերելու եւ արվեստ սովորելու հարցում՝ նրանց դարձնելով հասարակության լիարժեք անդամ:

«Մեր հոյս» կազմակերպությունը հիմնվել է 2008-ին, Կալիֆորնիայում, Տիկին Ասրիեյն Գրիգորյանի կողմից: Կազմակերպությունը գործում է Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Հյուսիսային Ամերիկայի Արևմտյան թեմի հովանու ներքո: Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի սնորհությամբ, Մայր աթոռը երեխաների աջակցության «Նախաբայ» կենտրոնը առանց վարձավճարի սրամադրել է «Մեր հոյս» կազմակերպությանը:

Այսօրվա աշխարհը լեցուն է բազմաթիվ կործանարար եւ խայտառակ երեխաներով, որոնք հեշտությամբ իրենց միտքների մեջ կարող են առնել սնանկ, որք եւ կարիքավոր աղջիկներին: Այսօր, եթե չլինեին «Նախաբայ» կենտրոնի նման մարմիններ եւ կազմակերպություններ, աղաքացուցում է այդ անչափահաս ու աննշխուն աղջիկները հայտնվելի մարմնավաճառության, մարդկային առեւտրի, Երեւանում (human trafficking), ընտանեկան բռնության հորձանում: «Նախաբայ» կենտրոնը իր նվիրատուներով, ղեկավարությամբ ու աշխատակազմով միջոցով է հայտնի այս գործունեության մեջ աղջիկներին ընտանեկան միջավայր, հոգեբանական աջակցություն, կրթություն, ընտանեկան վերամիավորման հարթակ սրամադրելով, ինչդեռ նաեւ լեզուներ, աշխատանքային հմտություններ ու արհեստ սովորեցնելով:

«Նախաբայ» կենտրոնի գործադիր սնորհն՝ Սիրան Սիրանյանը խոսելով կենտրոնի գործունեության մասին՝ ասաց. «Երեխաների աջակցության կենտրոնը իրականացնում է դժվար իրավիճակներում հայտնված դեռահաս աղջիկների խնամքը, կրթությունն ու դաստիարակությունը, ղեկավարելով նրանց ինքնուրույն կյանքին: Կենտրոնի առաջնությունը վերականգնողական ծառայությունների սրամադրումն է, որի բաղադրիչներից է դեռահաս աղջիկների ներառումը հասարակությունում, անհրաժեշտ կարողությունների զարգացումը՝ ներդրելով բարձր հոգեւոր, բարոյական արժեքներ, փորձելով ձեռնարկել լիարժեք հայտնու ջերմ ու դրական կանացի կերպար: Վերականգնողական գործընթացն ուղեկցվում է կրթական եւ մասնագիտական ցանցի առավելագույն Երեւանում, ինչը նպաստում է դեռահասների սեղեկացվածության մակարդակի բարձրացմանը, նրանց ինտելեկտուալ աճի զարգացմանը, իրավունքների եւ ղեկավարությունների ձանաչմանը: Ողջ գործունեությունը կյանքի է կոչվել Հայ առաքելական եկեղեցու, ամերիկյան «Մեր հոյս» կազմակերպության, ինչդեռ նաեւ անհաս բարերարների աջակցությամբ Երեւանում, որի համար հայտնում ենք մեր խորին երախտագիտությունը»:

«Նախաբայ» կենտրոնի աշխատակազմը իր հոգածության սակ զսնվող աղջիկներին, ինչդեռ նաեւ նրանց ծնողներին աջակցում է մեկամյա խորհրդակցությամբ՝ ընտանեկան առողջ հարթակ ստեղծելու նպատակով:

«Նախաբայ» կենտրոնը սուսկ հաստատություն չէ, այլ ընտանեկան ջերմ մթնոլորտով սոցիալական օջախ: Այն իր աշխատակազմով փորձում է իրեն հանձնված աղջիկների հոգում սերմանել ձեռարհ ու նվիրյալ հայ մոր սիրտը, որդեգրի նրանք աղաքացուցում դառնան հայ ընտանիքը սիր խորան, սրբության սաճար ու Աստուծո բնական դարձնող մայրեր, իրենց ծնունդները որդեգր լույսի որդիներ սնուցող եւ դաստիարակող լուսաւոռ ծնողներ:

2017 թ-ի հունիսի 15-ին «Նախաբայ» կենտրոնի աղջիկներից մեկը՝ Արմինե Արաքյանը, ընտանիք կազմելու մտաւնալով Սուրեն Վարդանյանի հետ: Արմինեն 2012 թ-ին մուտք գործեց «Նախաբայ» մեծ ընտանիք, ուր հասակ առավ եւ հայեցի ու քրիստոնեական դաստիարակություն ստացավ: Իսկ այսօր արդեն ինքնավստահ եւ ուսյալ անձնակազմի կազմում դարձել է ստեղծող իր սախակ բույնը:

Երջանակախոսակ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը ասել է. «Հոյսը իրեն հեռակէտ ունի զԱստուծո եւ իբր նպատակակէտ՝ բարին»: «Մեր հոյս» կազմակերպությունը ոչ միայն հուսով է, այլ մեծաղաք հուսադրում է մեր հայ աղջիկներին՝ նրանց լուսավոր աղաքա դարձնելով: Ընդհակառակը բոլոր նվիրատուներին, այս ծրագիրը կյանքի կոչողներին:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

դրոշմ

Մեր նախորդ հրատարակման մեջ (սեպտեմբեր «Ազգ», 20.04.2018) ներկայացրել էինք Հայաստանի Առաջին Հանրապետության գոյության ողջ ընթացքում 33 Դաճնակցությունից հետո ամենահզոր ֆաղափական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի Թիֆլիսյան լույս տեսող «Ժողովրդի ձայն» թերթի համառոտ դասնությունը: Ինչպես եւ խոստացել էինք, այժմ էլ ներկայացնում ենք ՀՀ-ի մյուս կարևորագույն դարբերականի դասնության համառոտ արբերակը:

Հայ Ժողովրդական կուսակցության Երևանի կոմիտեի «Ժողովուրդ» դասնության թերթը «Կեանք եւ ազատություն» ենթախորագրով սկսել է լույս տեսնել 1918 թ. օգոստոսի 1-ից՝ սկզբում որդեկապ, ապա՝ երկօրյա, վերջում՝ օրաթերթ (1): Թերթն ստորագրվում էր «խմբագրական կոլեկտիվ»: Խմբագրակազմի անդամներն էին ժամանակի նշանավոր մտավորականներ Երվանդ Հարությունյանը, Հովհաննես Ստեփանյանը եւ Տիգրան Հախումյանը: Պար-

կուսակցության անդամիկ օրգանն ավելի հարմար անուն դժվար թե կրեր, քան «Ժողովուրդը», քանի որ այդ վերանորոթությունը բնորոշում է թերթի բովանդակությունը, ուղղությունը եւ կատարելիքը դեռ հայ Ժողովրդի զարգացման գործում: «Ժողովուրդը» դեռ է լինի Ժողովրդի համար եւ Ժողովրդի մեջ, բերան հանդիսանալու հայ Ժողովրդեան ցանկութեան, ըղձերի եւ յոյզերի» (5): Նամակագրի կարծիքով թերթի ծնունդը ժամանակին էր, որդեկապի հայ Ժողովրդին զգացնելու սա անցյալում թույլ սկսած սխալները եւ դրանց հետեւում, որոնցից «խրատելով» զգուշանում եւ չկրկնեմ դրանք, քանի որ դրանք ճակատագրական նշանակություն են ունեցել հայ ազգի համար: Եվ քանի որ հայոց անկախ կոնստիտուցիոնալ անարդարացի չէր եւ կանգնած էր անախորժ անակնկալների առջեւ, հայ Ժողովուրդը դեռ է հետեւել այն ուղղությանն ու ֆաղափական դավանանքին, որի արտահայտիչն է «Ժողովուրդ» թերթը, այն ըղձալի աղաղակով, որի մասին հայ Ժողովուրդը երազում էր Երևանում: «Մեզինքն» դերն է Երևանի կուսակցության կատարելու կատարելու «Ժողովուրդը», գրում է մեկ այլ նա-

նումն ունեցավ մեկ այլ դրական կողմ եւս: Հայտնի է, որ XIX դարի վերջին ֆառորդի եւ XX դարի առաջին տասնամյակների հայ Ժողովրդի ֆաղափական դայֆաւրն ընթանում էր դասնական Հայաստանի սահմաններից դուրս (Կ.Պոլսում, Թիֆլիսում եւ Երևանում) եւ այլուր, այդ դասնական էլ ունեցավ արեւաբեր հետեւաններ: Իրականում այն ֆաղափականությունը կարող է համարվել ազգային Երևանի սեպակետից նոյաակահարմար, որը ծավալվում է սլյալ Ժողովրդի ծոցում, իսկ Հայաստանը նվաճած ժամանակում չունեւ իր ընդհանուր մեկ կենտրոնը: Թերթի կարծիքով Հայաստանի Հանրապետության ծնունդով ստեղծվեցին այդ դայնանները, իսկ Երևան մայրաքաղաքն «ունի ամեն տեսակներ՝ դառնալու այդդիսի մի կենտրոն, եւ այստեղ է որ այսուհետեւ Հայ ֆաղափականությունը դիտարկեւ կենտրոնանալու» (9): Բոլոր նրանք Ե. Հարությունյանի կարծիքով, ովքեր կողմնակից են անհատի բազմակողմանի ազատությանն ու բարգավաճմանը, դեռ է ողջունեմ Հայաստանի դեմակառուցման վերածնունդը: Ավելին, յուրաքանչյուր հայ դեռ է ամեն ինչ անի այդ ֆաղափական նվաճումը դադարեւելու համար, դեմակառուցման գաղափարը բոլորի համար դեռ է ավելի բարձր դասվի, քան Հայաստանի առանձին մասերի կամ դասակարգերի Երևանը: Համառոտառային դասնական ուժգին հարվածների եւ ներքին հեղափոխության հետեւանով Ռուսական կայսրության փլուզման դառնության ամենամեծ բաժակը վիճակված էր նրա մի մասնիկ Անդրկովկասին եւ «մասնաւոր դասնական մարտիրոս հայ Ժողովրդին», գրում էր Լ.Մարկոսյանը «Արեւածագը» հոդվածում: Մարդաշնչման այդ առեւելի սոյանդանոցում հայությունը սկզբ ամենաուսուցողից եւ «դեռ կանգնած է օրհասական ճգնաժամի, լինելի թէ չլինելու մեծ դրոշմի դիմաց...»: Կոնտրած, անցում ու սկսած գաղթականներ եւ վսանգված գոյությունը մի կողմից եւ արտաքին ուժերի խեղդող օղակը մյուս կողմից սղառնում էին բնաշնչման մասացած հայությունը: Խելակորույս Ժողովուրդը հուսահատ եւ ատրում էր անորոշ աղաղակով: Սակայն հանընդհանուր այդ վիսանան խավարում թերթի ասելով լույսի նույններ էին առկայծում: Ձիմարաղարը, Օսմանյան կառավարության հետ հաճությունը եւ դաճնակցների նկատմամբ բարեհաճությունը հայերի առջեւ արագ ու եռանդուն գործունեության մոր հորհրդներ էին բացում:

Թերթն ուրախությամբ սեղեկացնում էր, որ օգոստոսի 1-ին հասկապեւ դրա համար դասնական ֆաղափային ակումբի դաիիճում բացվել է Հայաստանի հանրապետության խորհրդարանի առաջին նիստը: «Պատգամավորները նսած էին երեւ Երևանում: «աջակողմը Հայ Ժողովրդական կուսակցությունը» (6), թյուրերի 6 ներկայացուցիչները, 1 ռուս եւ 1 եզդի: Կենտրոնը բռնել էին դաճնակցականները (18) եւ անկուսակցականները (2), իսկ ձայնակողմը սոց. դեմոկրատները (6) եւ սոց. յեղափոխականները (6)» (10): Բացմանը ներկա են եղել Պերմանայի, Ավստրիայի, Թուրքիայի, Պարսկաստանի եւ Ուկրաինայի ներկայացուցիչները: Հրավիրած է եղել նաեւ կաթողիկոսը, որ սակայն անակնկալ դասնական չէր կարողացել մասնակցել: Խորհրդարանի առաջին նախագահ է ընտրվում Ավետիս Սահակյանը, նախագահության անդամներ՝ Գրիգոր Տեր-հասչաւրյանը (ՀՀԿ) եւ Դավիթ Չուրչուրյանը (Եւսեռ), ավագ ֆարսուղար՝ Պերսոն Չաւարյանը (անկուսակցական): Շեմքի վրա էլ բարձրացվում է հայկական եռագույնը (կարմիր, կապույտ եւ մարմարագույն), որը ցնծություն է առաջացնում հավաքված բազմության մեջ: Նիստը փակվելուց հետո էլ կատարվում է գորհանդես, որն ընդունում են վարչապետ Բ. Ջաւազումին, զինվորական կորպորաի հրամանատար գեներալ Ավետիս Նազարբեկյանը եւ զինվորական նախարար Հովհաննես Հայկաբեկյանը: ⇨ 10

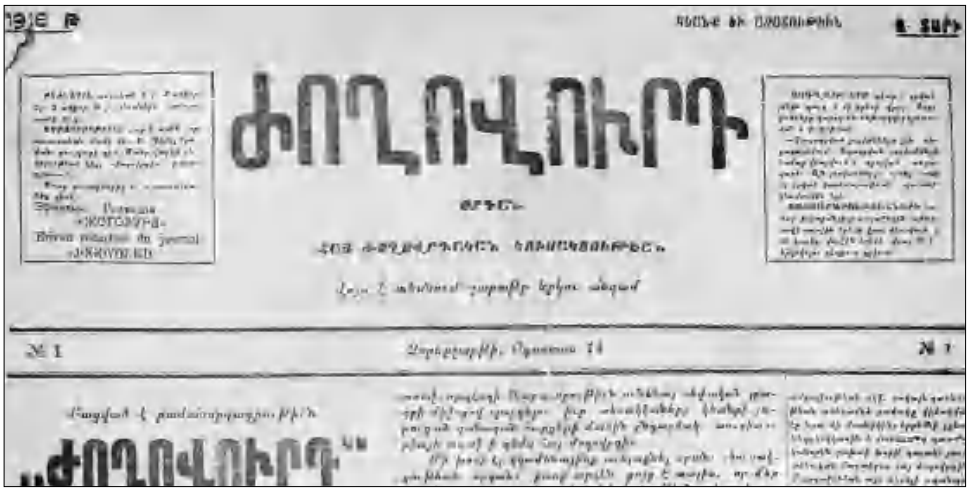
Հայ Ժողովրդական կուսակցության «Ժողովուրդ» դասնաթերթը

բերականի առաջին համարում ՀՀ-ի Երևանի «ճիւղի» օրգանի անդամիկ խմբագրականում դարգաբանվում էր ընթերցողներին, որ «կարի չկայ մի առ մի բացատրելու մեր լրագրի ուղղությունը եւ սակիկան», քանզի այն փաստը, որ թերթը Հայ Ժող. կուսակցության օրգանն է, արդեն ամեն ինչ հստակ է:

Թերթի խմբագրակազմի կարծիքով «Ժողովուրդը» դեռ է նոյաստեր խաղաղ, օրենսդրական ճանադարհով իրագործելու այն հասարակարգը, որ «գծագրել է կուսակցութեան ծրագրում՝ ֆաղափական, ֆաղապցիական, օրենսդրական, ֆինանսական, բանուորական, կրօնական, լուսաւորութեան եւ այլ հարցերի վերաբերմամբ» (2): Թերթը նաեւ կոչված էր դասնականելու այլ երկրներում բնակվող հայության Երևանի իրեն փոխանանությունների եւ նույն կերպ նախանձախնդիր էր լինելու Հայաստանում բնակվող փոխանանությունների իրավունների դասնականության սկզբունքին:

«Ժողովուրդի» կոչումն էր լինելու ինչպես կուսակցության կենտրոնական մարմինների, այնպես էլ սեղական մասնաճյուղերի գործունեության լուսաբանումը: Կուսակցության հիմնադիրները նախադաս էին որոշել Երևանում սեփական թերթ ունենալ: Երբ հռչակվեց Հայաստանի Հանրապետությունը եւ Երևանը դարձավ նրա մայրաքաղաքն ու Հայաստանի խորհրդարանի ու կառավարության նստատեղին, այսինքն՝ այնտեղ կենտրոնացավ հայկական ֆաղափական կյանքը, կուսակցությունը, գիտակցելով, թէ ինչ կարեւոր դեր է վերադասիված իրեն ֆաղափական կյանքում՝ անմիջապես ձեռնարկեց այդ գործը: Հարթահարելով սեփականական որոշակարարություններ եւ «կանգ չառնելով միութեան գոհաբերությունների առաջ, որդեկապի հնարաւորութեան ունենայ դարգելու իր սեպակետները կեանքի յարուցած զանազան հարցերի մասին ընդարձակ աւորիտորիայի առաջ ի դէմս հայ Ժողովրդի» (3), ՀՀ-ն հիմնեց իր դարբերականը: «Կուսակցութեան օրգան» բառը, բացառում էին հողվածի հեղինակները, ցուցեց էլ սայիս, որ «Ժողովուրդը» որոշ գաղափարական ներհակություններ կունենա այլ կուսակցությունների օրգանների հետ եւ իրենց դարձնել էին համարում հայաարարել, որ իրենց թերթը «երբեք չդիտարկեւ գաղափարական հակառակորդի բարձրությունից միջնեւ անձնական, թեմանական, փրատրիչ գրեհիկություն» (4):

«Ժողովուրդը» ունեւ որոշակի կառուցվածք եւ կայուն խորագրեր: Առաջին էջում տղագրվում էին թերթի հիմնական ասելիքը բովանդակող խմբագրականներն ու

մաճարակները, իճխանությունների հաճախ հանդիպող անգործությունն ստեղծված իրավիճակը Երևանում, որոշ զինվորականների ու խմբադեմների կամայականությունները եւ այլն: Մեզական ու կարեւոր խորագրերից էր «Հայաստանի խորհրդարանը»: Այստեղ լուսաբանվում էին խորհրդարանի բոլոր նիստերը: «Քաղաքական կյանք» խորագրի ներքո սեղ գծած նյութերում ներկայացվում էին ՀՀ-ի դասնությունը, այլ կուսակցությունների եւ կազմակերպությունների հետ նրա առնչությունները: Միմեւ կուսիցիոն կառավարության կազմվելը եւ հասկապեւ դրա ֆայնայունից հետո Երևանում կառավարության գործունեությունը իննադասող հրատարակումները:

«Արտաքին աճխարհ»-ում սեղ էին գտնում միջազգային իրադարձությունների, ֆաղափական, դիվանագիտական եւ այլ աղաղակների մասին հրատարակումներ: Ավելի հաճախ տղագրվում էին կարեւան Կրասսանում, Ադրբեյջանում եւ Գյուլիստային Կովկասում հայերի ու այստեղ գտնվող հայ գաղթականների մասին նյութերը: Թերթի առաջին եւ վերջին էջերում գրեթե միշտ առկա էին մարկանց մահվան մասին ծանուցումներ եւ ցավակցություններ այդ առիթով: Զգալի թիվ էին կազմում նաեւ ծանուցում գործիչներին, մեծավորականներին այս կամ այն առիթներով նվիրված ծավալուն մահախոսականները: Եվ վերջապես թերթի էջերում հաճախակի սեղ են գտնել նաեւ գեղարվեստական փոխաճավալ գործեր, առանձնապես Երևանի ֆելիետոնները:

Թերթի լույսընծայումից անմիջապես հետո խմբագրությունն զգալի թիվով մամակներ սացալով, որոնց հեղինակները ողջունում էին թերթի ծնունդը, հղում ջերմ բարեմաղթանքներ: Նոր Բայազետից Ե.Բ.-ն գրում էր, որ Հայ Ժողովրդական

մակագիր, -ուսի սանձնելով այդ «դճուարին, դասասխանասու, ճինարական եւ կույտուրական աճխասանքը», թերթի դեկավարները դեռ է իմանում, որ կանգնելու են խոչընդոտների եւ դճվարությունների հանդեմ, որով հաղթահարելու համար անհրաճեւ կլինի հաճեւթություն, կորով ու եռանդ: Եվ այդ ծանր աճխասանքի համար նրանց վարձատրությունը կլինի այն, որ հայ Ժողովուրդը «վերջի վերջը կը գիտակցի իր լաւն ու վասը, օգտակարն ու վնասակարը, հեռաւորն ու մօտակարն, մի խօսքով կգայ իմնաճանաչութեան եւ ըստ այնմ կսանի իր գործերը» (6):

Թերթի խմբագիրներից Ե. Հարությունյանը բնականաբար խիստ կարեւորելով «Հայոց դեմակառուցման վերածնության նշանակությունը», նույն էր, որ թեւեւ Հայկական Հանրապետության ծնունդը սեղի «ունեցաւ անօրմալ դայնաններում, թեւեւ հայութեան արդի ֆաղափական դրությունը վերին սասիճանի անմխիթար է, այնու ամենայնիվ հայ դեմութեան վերածնութիւնը ունի եւ իր խոճոր դրական կողմերը» (7): Ամենակարեւորն այն էր, որ օտարի լճից ազատվելու եւ սեփական բայեսը սնօրինելու հայ Ժողովրդի դարավոր ճգնումը վերջապես իրականացել էր:

Բաթումի Հայ-Թուրքական դաճնագիրը, որով երկարդարյա ընդմիջումից հետո հայ Ժողովուրդն ու նրա Հայկական Հանրապետությունը դառնում էին միջազգային իրավունքի սուրբեկ, ունեցավ խոճոր ֆաղափական-իրավական նշանակություն: Դրա գործնական նշանակությունն այն էր, որ հայ Ժողովուրդն այլեւս «դեռ է իմնեւայ երրորդ անձնաւորությունների միջոցով գործելու, քանի որ նրա ֆաղափական ներկայացուցիչները կարող են հաղթա գալ միջազգային մոյն իսկ ամենաբարձր ասեաններում՝ հայ Ժողովրդի Երևանը դասնականելու համար» (8):

Հայոց դեմակառուցման վերականգ-

ԳԵՂԱՍ ԲՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

Ինչու է հայասանցին ընդվզել ու փողոց ելել, եթե անգամ ընդունենք, որ նրանք ընդամենը մի քանի հարյուր հազար են: Պարզ մի դասառևտուր. փողոց ելածներն ու նրանց համակիր ոչ ակտիվ այլ հարյուր հազարավորները դժգոհ են իրենց առօրյայից: Այն սովորաբար սկսվում է վաղ առավոտյան, երբ ընթացիկը նախաճաշի է դաստիարակվում. հայասանցյան հարյուր հազարավոր ընթացիկներում այդ նախաճաշ կոչվածը աստիճանաբար նախորդ երեկոյան ընթրիքից մնացած մակարոնն է ու շաքարով թեյը, երբ երկիր մոլորակի չորս կողմերում նախաճաշի 1 բաժակ կաթն ու հավկիթը, դանդաղ ու երեկոյան, կարագն ու մեղրը օրվա սննդակարգի սովորական մաս են կազմում: Մեր դասընկերներն հիմնականում ներմուծված անհայտ հունձից ու դասընկերներում դաստիարակված մակարոնն ու սոխակ թոյն որակավորումը բարձր իրենց սեւ գործն են անում եւ օրվա ընթացքում հազիվ 2000 կալորիա կազմող սննդային էներգիան առողջության խնդիրներ է ստեղծում, այլ հիմնախնդիրների դասառ դառնում:

Թե ինչքանով է լուրջ մեր այս վիճակը, փորձենք հիմնավորել հետևյալ օրինակով: Ընդամենը 20 տարի առաջ բնակավայրիս՝ Սեւակի ու Ռուբինյանց փողոցների խաչմերուկից մոտ 25 մետր հեռավորության վրա դեղատոմսեր էր քանդվել: Մեր ձախակա շինարարներն այլևս 100-150 մետր հեռավորության վրա գտնվող դեղատոմսեր չէին գնում: Անցավ մի կարճ ժամանակ եւ դեղատոմսեր բացվեցին նույն խաչմերուկի երկու անկյուններում: Եվս 2-3 տարի եւ նոր դեղատոմսեր բացվեցին գործողներից 30-40 մետր հեռավորությունների վրա: Հիմա, երբ գրում եմ այս մասին, արդեն դաստիարակված «Դեղատոմս» ցուցանակով հերթական կետը, թվով 7-րդը: Թե ինչի մասին է խոսում ողջ երկրով մեկ ծավալվող դեղատոմսային այս բուռը, դաստիարակված ու հասկանալի է բոլորիս, այդ թվում՝ փողոց ելած ու չեղած յուրաքանչյուրին. հայաստանաբնակների առողջությունը հիմնավորապես սասանված է, նրանց օրվա համար անհրաժեշտ 3000-3500 կալորիայի դիմաց մոտ կեսը սնանկու է հետեւանում վստահություն է մեր գեներացիան, մարդկանց ստիպում այլևս այլ դեղատոմսերով փորձել գտնել ժամանակակից բարելավվել առողջությունը: Հարյուր հազարավորների համար այս եւ համանման այլ գործընթացները թանկ հաճույք են, երբեմն անհասանելի: Ասեմք, ճարտարապետ մեկը ստիպված է ընդունել բժշկի նշանակած «ոչ աս թանկ» 8 հազար դրամ արժեքով դեղերը: Պարզվում է այս գումարի 1700 դրամը ավելացված արժեքի հարկն է, որից է կազմվում ՀՀ ֆառագիցների այսօրինակ վճարումների արդյունքում կազմավորվող բյուջեի զգալի մասը, մի քանի հարյուր միլիարդ դրամը: Թե ինչպես է այն ծախսվում, գիտեմք բոլորս, առավել կոնկրետ ՀՀ վերահսկիչ դասընկեր, որի սարկական զեկույցներից մեկում նշվել է երկրի ֆինանսական միջոցների 70 տոկոսի հասնող ռիսկայնության, որն է՝ վստահությունների մասին: Եվ սա այն դաստիարակում, երբ ամենուր դաստիարակների «աշխուրջ» վերահսկողության սակ զգնվող առեւտրային ցանցը գերազանցված է աղանդական, որը մեր մարդիկ թախան են որակում: Այս ամենը՝ մասսայական գործարկության ու արհեստավարձ դարձած աշխատավարձերի դասընկերում, ֆանգի մեզանում լիարժեք աշխատանքն ու աշխատելու վաղուց մոռացված հասկացություններ են, դրանց վարձատրությունը՝ սիմվոլիկ գումարներ: Ասվածի հաստատումը նաեւ նշված դեղատոմսային բիզնեսն է, երբ գործարարություն է համարվում աշխատի չորս կողմերից դեղերի ներմուծումն ու մարդկանց ստասակված անվան սակ այս ոլորտը ճնշողորդ:

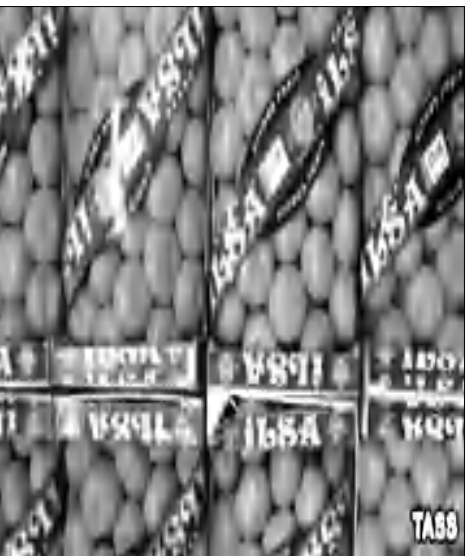
մեր աստիարակում: Տղամարդու թյուն է ստեղծվում, որ մոտակա սարկներին մեզանում կհաստատվի յուրաքանչյուր բազմաբնակարան շինարար 1 դեղատոմս գործընթաց, որը կարող է վերածվել 1 ընթացիկի 1 դեղատոմս գործընթացի: Օրեր առաջ փորձեցի դարձել դրամացու գնային հարցերը: Սուսուդական այց կատարեցի բացառապես իմ համար, թե ինչ արժե ասեմք հիմնական դեղատոմսերից չհամարվող, սակայն մեզանում սասանայակներով վաճառվող վիտեմինային բաղադրանք: Հազիվ 1,5 սմ սրամագիծ ունեցող տուփով վաճառվող այս ֆուլիք նախորդ սասանայակի ավարտին դեղատոմսերն առաջարկում էին միասնական 150 դրամով: Այցիս ընթացքում դեղատոմսերից մեկում նշեցին 380 դրամ, մյուսում 420 դրամ, երրորդում 480 դրամ, չորրորդում 530 դրամ, անգամ 580 դրամ: Հենց հաջորդ օրը, երբ ցանկացա ձեռք բերել 380 դրամանոցը, դարձվեց որ այն արդեն 420 դրամ է. հավանաբար մեր միջուկին չհասկացվածություն է սեղի ունեցել, ասաց

գումարներ ուղարկել: Իսկ սա մնացողներն էլ մտածում են դեղատոմսերն ու դեղատոմսերում ունեցնելու եւ այն դեղատոմսերը վաճառելու հայ քաղաքի կարողունակության մասին: Երբեք անաչելու են մեր այս վիճակի համար. ցույց կտան առաջիկան ու ժամանակը: Ցավոք հարցերն ու խնդիրները հնարավորինս բարդացնելը, Երբային հայաստանցուն հնարավոր բոլոր միջոցներով ու հնարներով ցավեցնելը մեզանում սովորական երեւոյթ է համարվում: Աշխատանք չունենա, աղբերը այլ հնարք մտնի ու գտնի, մանկավարժ կամ ճարտարագետ է՛ս, երթուղային կամ քաղաքի ավտոմեքենայի վարիչ, գումար էս ձեռք բերել վարկի տեսքով՝ առեւտուր արա, գեղեցկության սրահ ու ՎԻՊ սաունա հիմնի, քաղաքացու թողարկի, մի խոսքով արա ինչ ուզում ես, միայն թե բուն սնտեսական գործերից հեռու մնա, հավելյալ ինչ-որ արժեք ստեղծելուց յա՛մ տուր: Մեմ էլ հաց ու յուղ կբերենք, էլ արդեն ու թեյ-նիկ, կաթի ու մսամթերի հումքի գույքահեռ թուրքական կենցաղային ժեյնիկա

ու մտածում: Կարելի է իրենց հովանավորյալ ներմուծողներն աղանդական են, թող որ ասումային աղանդ եմբարկված չերմոքից սարածաբանից լինի թե հակասանիսարիայի որը հիշեցնող հնդկական սղանդանոցից, ինչ-ինչ կերտով դասական անասամթերք լինի թե կասկածելի սերմերով ու դաստիարակությունով աճեցված գյուղատնտեսական: Այդպես էլ անհայտ է մնում, թե երբ են հայաստանցիներն հայոց հողում աճեցրած գործից դաստիարակված հաց վախելու, չխոսելու հրուսակեղենի ու մակարոնի մասին: Զէ որ դաստիարակվող առավելագույնը 500 հազար տոննա հացահատիկն է, այն մակելու եւ անհրաժեշտ բերքը սնանկու սարածելու հազիվ 60-80 հազար հեկտար վարելահողը, մեր գյուղացուականության հողերի հազիվ 5-6 տոկոսը: Ազարային ակադեմիա ունենք, գյուղատնտեսական համալսարան մոյնքես, հավելենք ՀՀ գյուղատնտեսության բազմաճյուղ ու բազմաճյուղ նախարարությունը, չգիտես ինչ նպատակով ստեղծված Հայաստանի գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամը, այլ կառույցներ... Հարկատուների ֆինանսական միջոցները ծախսվում են, աստիարակները՝ վստահություն, որի հաստատումն են դաստիարակող գյուղական համայնքներն ու բարեբեր հողերը արտաքինների ու խոշարների վերածվելը:

Ծանր բեռ են փորձում վերցնել մերօրյա երիտասարդները, անասելի ծանր: Զառախասող երկիրն աշխատեցնել, որի օրինակը գրեթե չկա, ֆանգի երկիր մոլորակի չորս կողմերում մարդիկ ինչ-որ ձեռով ծարժվել են, իրենց կյանքն ու կենցաղը բարեփոխել, առօրյան բարելավել, մեր էլ հարյուր հազարավոր հայրենակիցներին աղանդական սկզբ: Ինչքան էլ սարկական հնչի, ամենուր այս գործընթացը սկսում են բնակչության համեմատ սննդակարգը լուծելով, կենդանական ծագման սննդամթերքների բավարար ֆանգի, որակի ու մասշտիվության արտադրություն կազմակերպելով, որը մեզանում էադես է վստահված: Այստեղ որոշիչը անասանկերն է, մեզանում ընդունված խոտն ու ծղոցը, երբ ամենուր կիրառվող մակելող եգիպտացորենի հատիկն է, բարձր կալորիականություն կեր, որի շնորհիվ էադես բարձրանում է անասունների մթերատվությունը, որն իր հերթին նպաստում է արտադրանքի գների կայունացմանը: ՀՀ-ում եզակի հողագործ-գյուղատնտեսներ են զբաղվում եգիպտացորեն մակելով, ընթացում կողերով բերքը հույս-հույսեմբեր ամիսներին առեւտրային շուկա հասցնում: Ինչ-ինչ առումներով հասկանալի գործընթաց է, ֆանգի մարդիկ իրենց ընթացիկներից հարցերն են լուծում, կուկուռուզի բիզնեսից աստիարակ ստանում: Եվ հենց այստեղ է, որ դեղատոմսերն իր անելիքն ունի, ֆանգի իր վրա է դրված երկրի դաստիարակող աղանդականությունն ու անվստահությունը, մեր մարդկանց էլ կանոնավոր սննդակարգի կազմակերպումը: Ամենուր այստեղ է աղանդական հանրություն-իշխանություն բարեբար միջավայրի հաստատումը, որը մեզանում հիմնավորապես խախտվել է, առանկասման առիթ ու դաստիարակում: Հենց միայն այն, որ ՀՀ-ում հազիվ 10 մլրդ դոլարի համախառն ներքին արդյունք է ստեղծվում, իշխանություններն էլ խոստանում են այն առաջիկա տարիներին հասցնել 14-15 մլրդ դոլարի, երբ այսօր արդեն այդ ցուցանիշի կրկնակին ունի սարածելու ու բնակչությանը մեզ 3-4 անգամներ զիջող ասեմք Կիորոսը, խոսում է մեր վիճակի աստիարակության մասին: Զարձանագրել ու չստանելու սակ մեր այսօրինակ ձախողումները, դարձադարձ հնարավոր չէ, որից դաս ֆառելով է հնարավոր ծարժվել անհնարին թվացող չառախասող ու ժամգոտող այն մեխանիզմը, որի անունն է Հայաստանի Հանրապետություն: Ցավալի է, բայց իրողություն:

Հայաստան. չառախասող երկրի առեղծվածը

կենդանուներ, Եվրոպայից էլ ջեռուցման համակարգեր ու խոհանոցային ջեռոցներ, հեռավոր արեւելից՝ հեռուստացույցներ ու ձայնարկիչներ, հազար ու մի մանրուկից մինչեւ գերազանցակալից համակարգիչներ ու ավտոմեքենաներ: Թե ինչու դրամ կամ դրամից մի մասը հնարավոր չէ արտադրել նորանկախ Հայաստանում, անբացատրելի ու անհասկանալի է: Մի դրամ ընդունենք, որ «Երազ» ավտոգործարանի բազայի վրա նորացված ավտոմեքենա արտադրելը մասամբ բարդ խնդիր է: Հարեանությունը գտնվող 5-6 մասից բաղկացած էլեկտրական լամպն ինչու էլ կարողացանք արտադրել, որովհետ միջոցներով ներկրում ենք սարածաբանի երկրներից, նպաստում դրամացուն աշխատեղերի ստեղծմանն ու աճին: Հենց միայն մեր անբարյացակամ հարեան թուրքիայից վերջին 15-ամյակում ներմուծված դաստիարակն ու արդյունաբերական աղանդների արդյունքում է նաեւ այդ երկրի համախառն ներքին արդյունքը 470 մլրդ դոլարից հասել 1,7 տրիլիոն դոլարի, բյուջեն 70 մլրդ դոլարից 150 մլրդ դոլարի, ռազմական ծախսերը 5,8 մլրդ-ից 8,8 մլրդ դոլարի: Մեր համանման դաստիարակի արդյունքում ունենք մի վիճակ, երբ Հայաստանի Հանրապետության թիվ 1 դաստիարակումսում իլուր աշխարհի հայտարարեց, որ մեր զինվորները 2016 թվականին, մի այլ անբարյացակամ հարեանի սանձազերծած դաստիարակական գործողությունների ընթացքում մարտնչում էին... 40-ամյա վաղեմության զենքով: Առավել անհեթեթ վիճակ դաստիարակելու դարձադարձ հնարավոր չէ: Պակաս մտածող չէ վիճակը ՀՀ դաստիարակության եւ դաստիարակության գոյության առումներով: Բնակչության մոտ 40 տոկոսի գյուղատնտեսությունում զբաղվածության դաստիարակումն առաջին անհրաժեշտության սննդամթերք ու հումք ենք ներկրում այնպիսի երկրներից, որ գյուղողորսում ընդգրկված են բնակչության հազիվ 5-8 տոկոսը. միս Բրազիլիայից, կարագ Ֆինլանդիայից, բուսայուղ Իսպանիայից, հաշիկաղնեղեն Իրանից, սոխ, սխտր, ստեղծիկ՝ Եգիպտոսից, Իսրայելից, Զինասանից: Որ վերջիններս 1 բնակչի հաշվով արդյունավետ գյուղագործություն ծավալելու համար վարելահողերով Հայաստանի կարողունակության հազիվ 20-25 տոկոսն ունեն, դա ՀՀ տնտեսության դաստիարակմանուններից բոլորովին չի անհանգստացնում

ԱՄՆ-ը եւ Իսրայելը ձեռնարկել են հակաիրանական դաշտագրի նոր սցենար

Իսրայելական օդուժի եւս մեկ հարշակում Սիրիայի վրա

Իսրայելի դաշտագրության նախարար Ալիթը Լիբերմանը ապրիլի 25-ին ԱՄՆ-ում իր դաշտագրության Ջեյմս Մեթիսի հետ ֆննարկել է ամերիկա-իսրայելական ռազմական համագործակցության, Սիրիայի հակամարտության եւ Իրանի հետ կապված հարցեր: Լիբերմանը համոզված է ունեցել նաեւ ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգության գծով խորհրդական Ջոն Բոլտոնի հետ՝ ֆննարկելով երկկողմ ռազմատեխնիկական համագործակցության, Մերձավոր Արեւելքում Իրանի ծավալողականության հետ կապված հարցեր՝ կարելի է Սիրիայի իրադրությունը:

Այսինքն, հակաիրանական կոալիցիայի գծով մերձավորագույն դաշտագրություն սկսել են Մերձավոր Արեւելքում համատեղ գործողությունների փոխհամաձայնեցման գործընթաց: Եվ քանի որ նախատեսվում է աղաղակաբար Սիրիայից ամերիկյան զորքերի դուրսբերում, աղա առդեն կարելի է մոտեցվորել Իրանի հավանական ներգաղթի սարածաշրջանում ռազմական գործողությունների մեջ, ինչը հնարավոր կդարձնի ԱՄՆ-ի հարձակումն Իրանի վրա:

Եմենում հուսիսական շարժման առաջնորդներից մեկի ստանդարտները, ինչպես նաեւ Պակիստանից Իրան զինված շրջապատների թափանցման փորձը ցույց են տալիս, որ հակաիրանական հարձակումը կարող է զանգվածային բնույթ ստանալ: Չի բացառվում, որ ամերիկացիները Իրանի վրա հարձակման փորձեր ձեռնարկեն հարեան երկրներից եւ նույնիսկ ԱՊՅ սարածից:

Համեմատյան դեպք այն լուրերը, թե Ղազախստանը մտադիր է ամերիկացիներին սրամադրել իր կաստյան երկու նավահանգիստների ջրասարածը, ինչպես նաեւ վերջերս դաշտագրության միջադեպը, երբ Թուրքիայի ստանդարտները իրանցի երկու ձկնորսների, լավատեսություն չեն ներգնչում: Բուն Իրանում Ադրբեջանը վաղուց ընկալվում է որպես ԱՄՆ-ի եւ Իսրայելի հենակետ: Թեհրանում ավելի լավ կարծիք չունեն նաեւ Վրաստանի մասին, որտեղ Սաակազվիլու օրոք համաձայնել էին կասարել ամերիկացիներին աշխարհադադարական դաշտագրություն:

Այս առումով սկսում է ուրվագծվել մի հետաքրքիր դաշտագրություն: Արդեն սկսված է արաբական կոալիցիոն կորողակ կազմավորումը, համեմատյան դեպք՝ Սիրիայի համար: Ըստ որում, ԱՄՆ-ը եւ Իսրայելը իրենց արաբ խամաճիկներին ակնհայտորեն շարժեցնում են: Ինչպես նաեւ է «Ռեզոնանս» գործակալությունը, կարելի է ենթադրել, որ արաբական օկուպացիոն կորողակ հարձակման դեմում Թուրքիան թիկունքից հարվածելու առիթը բաց չի թողնի, ըստ որում՝ ոչ միայն Ռուսաստանին, այլեւ Իրանին:

Սակարկությունը սեղի է ունենում մասնավորապես Ջաբարի վրա ճնշում գործադրելու միջոցով, քանի որ այդ երկիրը ժամանակին ֆինանսավորել է Սիրիա ուղարկվող ահաբեկչական խմբերի:

Սաուդյան Արաբիայի ԱԳՆ մամուլ ծառայության հայտարարության համաձայն, Ջաբարը ղեկ է վճարի Սիրիայում ամերիկյան զորքերի ներկայության դիմաց՝ նախքան Ջաբարի սարածումն զսնվող ամերիկյան ռազմական միջոցով այդ երկրի դաշտագրությունից ԱՄՆ նախագահի հրաժարումը:

Արաբական օկուպացիոն կորողակ ենթադրյալ կազմավորման դեմում Սիրիայում դեռանիս իջեցնելը անհնար կլինի, Իրաֆի սարածի օգտագործումը՝ նույնպես: Ներխուժման հնարավոր ուղիներն են 1. Սիրիայի հյուսիսում Թուրքիայի հովանավորության սակ զսնվող աղա-ռազմականացման գոտիները, ինչպես նաեւ օկուպացված Աֆրիկի շրջանը, որտեղից կարելի է հասնել Գոլանյան Սիրիայում սեղակայված ամերիկյան ռազմականացումներ, 2. Երկրորդ ուղին անցումն է Գոլանյան, այնտեղից էլ՝ Սիրիայի հարավում զսնվող անգլո-ամերիկա-հորդանանյան ռազմականացումներ: Սակայն սույնի արաբները ուր էլ ներխուժեն, Սիրիայում նրանք ծանր դաշտագրություն կկրեն որտեղից հակառակորդի դեմ կռվելու դեմում: Գոլանյան դաշտագրության են, ալափները եւ դուրսերը, ինչպես նաեւ ֆրիսոնյա աշխարհագրորդ, չխոսելով արդեն սիրիական կանոնավոր բանակի մասին:

Ըստ էության սեղի կունենա այն, ինչի մասին Իսրայելում երազում են Սիրիայի ճգնաժամի հենց սկզբից. խոսքը ժամերի, սուլմիների եւ վահաբականների հակամարտության մասին է: Բայց անկախ արաբական օկուպացիոն կոալիցիայի հարձակումից, կմիջամեծի Իսրայելը, որը վաղուց խոսում է սիրիական Կուրդերի եւ Սուվեյրա նահանգների օկուպացման մասին: Սիրիական բանակի եւ իրանական ուժերի դաշտագրությունը ԱՄՆ-ի համար դաշտագրական կառուցում Իրանի վրա հարձակվելու համար: Դա կարողացվի նրանով, որ արդեն սկսել են ստանալ իսրայելցիներին եւ հարձակվել Իսրայելի օկուպացված Գոլանյան բարձունքների վրա:

Պատկերն ամբողջական չի լինի, եթե չնշենք, որ ԱՄՆ-ը եւ Իսրայելը ծրագրում են հարվածել եթե ոչ Սիրիայում զսնվող ռուսաստանցի զինվորականներին, աղա գոնե Ռուսաստանին ստիպել հեռանալ Սիրիայից կամ սահմանափակել այնտեղ իր զինվորականների գործունեությունը: Ադրիկին համեմատյան ռուսական ռազմականացումը չեզոքացրեց մարտիցից դաշտագրական անօդաչու սարքեր, իսկ Սիրիային C-300 հակաօդային համակարգեր

մասնակարարելու Մոսկվայի որոշմանը ի դաշտագրության՝ Իսրայելը հայտարարեց, թե ինչը կոչվեց արդեն:

Ադրիկի լույս 30-ի գիտեր իսրայելական օդուժը մի շարք ռազմականներ եւ հրթիռահարվածներ է հասցրել Սիրիայի սարածի՝ թիրախ դարձնելով Համայի եւ Հալեթի մերձակա սարածները: Ամերիկյան New York Times թերթը հաղորդեց, որ օդուժի հարվածներից ստանվել է առնվազն 16 մարդ, այդ թվում իրանցի 11 զինվորական խորհրդանշաններ: Սիրիական ընդդիմությունը հաղորդեց նույնիսկ 38 ստանվածների եւ 57 վիրավորների մասին: Սակայն իրանական Tasnim լուրերից լրատվական գործակալությունը հերքեց իրանցի զինվորականների ստանվելու լուրը:

Սիրիայի նախագահ Բաշար Ասադը հայտարարեց, որ թեմանական ուժերը անուղղակի ագրեսիայից անցել են ուղղակի հարձակումների: Ասադի խոսքերով՝ յուրաքանչյուր ուխտագրու հարված հաջորդում է Սիրիայի հակամարտության առնչվող դիվանագիտական հաջող ֆայլերին:

Մասնավորապես, Համային եւ Հալեթին հարվածներ հասցվեցին այն բանից հետո, երբ սիրիական բանակն ազատագրեց Դամասկոսից ոչ հեռու զսնվող դաշտագրությունների Ալ-Յարուսի ճամբարը: Վերջին երեք սարածի ճամբարը «Իսլամական դաշտագրության» գործակալների ձեռքին էր, որոնք դաշտագրության հարվածներ էին հասցնում Դամասկոսի բնակելի թաղամասերին:

Հասկանալի է, որ սիրիական օբյեկտներին վերոնշյալ հարվածը հասցվեց այն բանից հետո, երբ Իսրայելի վարչապետ Բենիամին Նաթանյահուն հանդիմեց ԱՄՆ դաշտագրության Մայք Դոմոտեյի հետ եւ հեռախոսագրուց ունեցավ նախագահ Թրամփի հետ: Հանդիմունքից հետո Դոմոտեյն լրագրողներին հայտարարեց, որ ԱՄՆ-ը մտադիր է սարածաշրջանում Իրանի ազդեցության ուժեղացումից եւ Իսրայելին ստանդարտ կանոնացրել:

Տայ ժողովրդական կուսակցության «Ժողովուրդ» դաշտագրություն

8 Երկրորդ միսի ընթացում ընթացվեց կառավարության «դեկլարացիան»: Որոշ բանավեճերից հետո ընդունվում է ՀԺԿ-ի առաջարկած «դեկլարացիային» հավանություն տալու բանաձեռը: «Ժողովուրդը» ներկայացնում էր նաեւ ՀԺԿ ծրագիրը, որն ընդունվել էր կուսակցության 1917 թ. սեպտեմբերի 27-ին սեղի ունեցած առաջին համագումարում:

Թերթը սեղեկացնում է նաեւ, որ ՀԺԿ կենտրոնական խորհուրդը օգոստոսի 18-ին հրավիրում է համաժողով, որտեղ վերաբնակվելու էր կուսակցության ծրագիրը: Բայց քանի որ Ռուսաստանից, Գոլանյան Կովկասից եւ այլ վայրերից ընտրված դաշտագրություններ չեն կարող ժամանել Թիֆլիս, սեղի կունենա խորհրդակցական համաժողով:

ՀԺԿ-ն ծառ Երասաարդ կուսակցություն էր, սակայն օրեցօր նրա գոյությունն ավելի կարեւոր էր դառնում երկրում: Դա-

մից ելնելով էլ նա ավելի շրջապատ լրջությանը էր կոռադատում սեղեկված ֆաղափական իրավիճակը եւ անում էր ֆայլեր, որոնք ամբողջությամբ համադաշտագրություն էին հայտարարում Երասաարդին:

Կարելի էր կուսակցության գործունեությունն ու դրա սեղականներն աղա-գայի հարցում, «Թիֆլիսի համաժողովը» հրադարակման մեջ թերթը սեղեկացնում էր օգոստոսի 18-ին Թիֆլիսում սկսված ՀԺԿ համագումարի մասին: Սամսոն Հարությունյանի ողջույնի ճանից հետո մասնակիցները հոսնկայս հարգել են Հ.Առաքելյանի իրենցակեր, աղա ընտրել նախագահություն՝ Ս. Հարությունյան (նախագահ), Հ. Խոջայան եւ Ա. Բարխուդարյան, ֆարսուղարներ՝ Խ. Գա-

մայան եւ Եր. Միմասյան, լսել կենտրոնի գեկուցումները կուսակցության գործունեության, Վրաստանի հայոց Ազգային խորհրդի, կուսակցական ֆինանսական նախահաշվի մասին, ֆննարկել եւ ընդունել կուսակցության նոր ծրագիրը (11):

Ամփոփելով նշենք, որ «Ժողովուրդը» առաջնորդում էր Գրիգոր Արծրունու «Ամեն բան ժողովրդի համար, ամեն բան ժողովրդի միջոցով» նշանաբանով, որը մեծապես կրկնեց «Մեակը» եւ հետագայում օգտագործեց Ջալալնաբարը, դարձավ միավորող շրջան, որը մոտեցրեց հայ աշխարհակորին ու մասնակցականին, գյուղացուն եւ վաճառականին, իր մեծ նպատակը բերելով Հայաստանի Հանրապետության զարգացմանը:

Սա նշանակում է, որ Թրամփի օրոք առավել իսրայելամեծ դարձած ամերիկյան վերնախավը հավանություն է սվել Սիրիայի դեմ ուղղված գործիք: Սիրիական երկու ռազմականացումներին հասցված հարվածը միայն մոտեցնում է հերթական արաբա-իսրայելական դաշտագրության, որի արդյունքը կարող է լինել միանգամայն անկանխատեսելի:

Անկանխատեսելիությունն էլ ավելի է մեծանում նրանով, որ մինչեւ մայիսի 12-ը նախագահ Դոմալը Թրամփը ղեկ է վերջնական որոշում ընդունել Իրանի միջուկային հետազոտությունների հետ կապված վեցակողմ համաձայնագրից ԱՄՆ-ի դուրս գալու վերաբերյալ: Գազայի հասկանալի արտերիմ շարունակում են դաշտագրությունների հակաիսրայելական ելույթները:

Իրանը, իր հերթին, դաշտագրության է Իսրայելից վրեժ լուծել Սիրիայում T4 ռազմականացումի վրա նրա կասարած հարձակման համար, որի հետեւանով ստանվեց իրանցի յոթ զինծառայող: Նաթանյահուն Իրանին մեղադրում է սախոսության եւ այն բանի մեջ, որ այնտեղ շարունակում են միջուկային գեմֆի սեղեկման աշխատանքները: Նաթանյահունի հայտարարություններից հետո նրա հետ հեռախոսագրուց ունեցած ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը Իսրայելին նախագրու-ցացրել է, որ ղեկ է չի դնել չնածաված գործողություններին:

Իսրայելի արդարադաշտագրության նախարար Աելեդ Շաֆեդը հայտարարել է, թե Իրանը Սիրիան հենակետ է դարձնում՝ այնտեղից Իսրայելին ստանդարտ համար: «Իրանը Իրանով եւ Սիրիայով ժամերի սարած է սեղեկում մինչեւ Լիբանան, եւ Իսրայելը անսարքեր չի դիմի, թե Իրանն ինչպես է գրավում Սիրիան: Միջազգային ընկերակցությունը նույնպես ղեկ է դիմակայի դրամ»:

Շաֆեդն առաջարկել է լրացումներ կասարել Իրանի միջուկային ծրագրին վերաբերող վեցակողմ համաձայնագրում՝ նկատի ունենալով Մերձավոր Արեւելքում Իրանի ազդեցության ուժեղացումը եւ այդ երկրի համագործակցությունը միջազգային ահաբեկչական կազմակերպությունների հետ: Հակառակ դեմում Իսրայելը կկանգնի Թրամփի կողմին, ով ուզում է լուծարել համաձայնագիրը:

Սիրիայի դեմ ծրագրված ԱՄՆ-ի ու Իսրայելի հարձակումը այդ երկրի հակամարտության դիվանագիտական կարգավորման հնարավորություններ, փաստորեն, չի թողնում: **Պ.Բ.**

- 1. Թերթի խմբագրության հասցեն էր՝ Երեւան, քուվարի դեմ, Մանր վարկի ընկերության կից, իսկ տղագրվում էր՝ Բեհրության թող. 12 հասցեում զսնվող «Լոյս» տղարանում:
- 2. Տե՛ս «Ժողովուրդ», թիվ 1, 14 օգոստոսի 1918:
- 3. Տե՛ս նույն սեղում:
- 4. Տե՛ս նույն սեղում:
- 5. Տե՛ս «Ժողովուրդ», թիվ 4, 25 օգոստոսի 1918:
- 6. Տե՛ս «Ժողովուրդ», թիվ 4, 25 օգոստոսի 1918:
- 7. Տե՛ս «Ժողովուրդ», թիվ 1, 14 օգոստոսի 1918:
- 8. Տե՛ս նույն սեղում:
- 9. Տե՛ս նույն սեղում:
- 10. Տե՛ս նույն սեղում:
- 11. Տե՛ս «Ժողովուրդ», թիվ 5, 29 օգոստոսի 1918:

Հարավային Կորեայի եւ ԿժԴ-ի միջսահմանային Փան-նունջ բնակավայրում օրերս ընդունված ռեժիմը հռչակագիրը իր բնույթով արժանազան է եւ էական չափով համադասարանում է Միացյալ Նահանգների ռաիտերին: Երբ էջանոց հռչակագիրը բավական անորոշ է զրկած, այն կարելի է մեկնաբանել տարբեր ձևերով: Սակայն ԱՄՆ-ը հավանաբար կփորձի իրեն առավել ձեռնադուրս մեկնաբանությունն օգտագործել նախագահ Դոնալդ Թրամփի եւ հյուսիսկորեացի առաջնորդ Կիմ Չեն ընդհանուրապես ընդունելով, որոնք միմյանց նկատմամբ ստիպողաբար են անցկացնել մայիսին, գրում է Թոմ Թոմսը: Նույն ժամանակում The Wall հրատարակությունում:

Հռչակագիրը ներառում է չորս հիմնական բաղադրիչ: Նախ եւ առաջ, դա Կորեական թերակղզու լիակատար միջուկազերծումն է, ապա՝ մեկ սարվա ըն-

համալիրի ու դաշարների վերահսկելի աղանդագամումը թույլ կտա վերացնել ԱՄՆ-ին ստանդարտ միջուկային վստահությունը: Ըստ որում, ի տարբերություն Իրանի հետ կնքված վեցակողմ միջուկային համաձայնագրի, ԱՄՆ-ը վստահ կլինի, որ ԿժԴ-ի միջուկային դաշարների ոչնչացումը եւ նրա միջուկային ծրագրի զարգացումը դադարեցնում կլինի անժամկետ բնույթով: Այդ դաժարակցությամբ սլավա դամաններն արժանանում են վստահության բարձր աստիճանի: ԱՄՆ-ը դամանագրի իրեն վերաբերող մասում հավանաբար կներառի հեռահար միջուկային հրթիռների մեկնումը սահմանափակելու դաժարակցություն:

Մեկ սարվա ընթացքում հաճախում են ժամն հաստատելու ԿժԴ-ի եւ Հարավային Կորեայի ծրագիրն անչափ հասկանալի է, չնայած որ հաճախում են ժամն հաստատելու ծրագիրը

ինչ վերաբերում է ճադոմիային, նա միջկորեական երկխոսության կողմնակիցն է, սակայն ընդունված միջկորեական հռչակագիրը խանգարում է իրեն ստանդարտ միջուկային հիմնական ռաիտերը: Տոկիոն մասնակցություն է ցուցաբերում ժողովուրդների համագործակցության հիմնարկում, ԿժԴ-ն միջին հեռահարության հրթիռների զույգությունից եւ ձգտում է հասնել ԿժԴ-ի առեւանգած ճադոմիայի ֆադաբարների հայրենադարձմանը: Միջկորեական հռչակագիրը ցըանցում է վերոնշյալ երեք կետերը եւ նույնիսկ կարող է թուլացնել անվտանգության ամերիկյան երաշխիքները: Տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի ներկայության նվազեցումը խոցելի է դարձնում ճադոմիային:

Ինչպես հաղորդում է Yonhap News Agency գործակալություն-

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Երեւանի փողոցների անվանակոչման սկզբունքը կամ կոսմոպոլիտների դեկալարած քաղաքապետությունը

«Գիտե՞ս՝ ինչպե՞ս է արթնանում խայթած հպարտությունը, ինչպե՞ս՝ հանկարծորեն մոխիրի տակից բորբոքվում է կրակը:»

Նայլ Ասատրյան

Ընդհանրապես բոլոր դեպքերում իրենց ֆադաբարի, հասկանալի մայրաքաղաքների փողոցներն անվանակոչում են այնուհետ մարդկանց անուններով, որոնք, անկախ ազգային դասակարգվածությունից, որեւէ ծառայություն են մատուցել սլավա դեպքում ու դեպքում միավորը կրող էթնոսին: Նայելով Երեւանի փողոցների անուններին, մի դրու հարց է առաջանում՝ ո՞վ է համարձակվել Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքի փողոցների անունները կնքել մեզ ոչ մի ծառայություն չմատուցած անանկներով, այն էլ՝ համարյա բոլորը ռուսների՝ Կոիլով, Գլինկա, Լեոնով Եւ այլն: Երեւանում ունենք Մոսկովյան, Ռոսոսկայան, Չեռնիշեվսկու, Լեոնովսկի, Պուկեիցի, Գոգոլի, Կոիլովի եւ մի շարք այլ անուններով փողոցներ: Նույն անուններով կարող է կանառու ռուսներ են, եւ սրամաքանակն կլինեն նրանց անունները կրող փողոցները: Երեւանում, Ս. Պետրոսովսկու եւ այլն, բայց այդ փողոցները Երեւանում են, զգալի մասն էլ գտնվում է Կեներոն վարչական ցըանում, կամ՝ դրան հարող թաղամասերում: Եվ սա այն դեմքում, երբ Երեւանում չկան հայ ժողովրդի ու մեակոյթի համար կյանք մաշած մի շարք հայորդիների անունները կրող փողոցներ: Խե՞նթանալ կարելի է, խե՞նթանալ ու հարց տալ դասաստաններին՝ տղեր, գի՞ծ եմ, բայց չէ, դուր կոսմոպոլիտներ եմ, որ մեզ հայրենի «Կոսմոպոլիտ» մեկ Աստվածածուհին համարելով գիր գրոց, Թաւմուղոյի միտքը մեզ անհաճախ կողմնակիցի ու երկուսին էլ հավասար երկրպագել:

Այն, որ խՍՀՄ սարներին «ժողովուրդների հոր» անվան սարափն գերմ փողոցների այսօրիսի խայտառակ անվանացանկ ենք սաքել, դարձ է: Իսկ ինչպե՞ս է բացատրվում հետեւյալը՝ «ժողովուրդների հոր» մասից ավելի ֆան կեո դար անց, երբ «ժողովուրդները» վերածվել են ազգերի, երբ Հայաստանի երրորդ հանրապետությունն արդեն 30 տարեկան է, Հայաստանի մի շարք փողոցներ բառիս ամենաուղիղ իմաստով կոչվում են մի շարք անանկների անուններով, մասնավորապես՝ անցյալ դարի 20-30-ական թթ. թրաքաղաքիկներին:

Լավ, փաստերով խոսենք. ամենաաղադակող փաստերից մեկը Կասյան փողոցն է, որն անվանակոչվել է ի դասիկ հայ բոլեւակի Սարգիս Կասյանի, որը անմիջականորեն դեկալարել է 1920-21 թթ. հայ սրամների ու մեակոսականների ախորժ ու կոստածը: Մինչեւ վերջ մի զարմացեմ, որովհետեւ հիմա ավելի վազ (չնայած՝ նայած ում համար) բան են սաքելու. Երեւանում ունենք նաեւ Բուդապեշի փողոց, ինչպեո գիտեմք, Բուդապեշը Հունգարիայի մայրաքաղաքն է, որտեղ ադրբեջանցի սրամ կացնահադեց հայ սրամ Գուրգեն Մարգարյանին, ու նույն հունգարական իշխանություն կողմից ազատ արձակվեց: Ի զարմանս փողոցի՝ Երեւանյան զոյոքայան, սաքել, որ գրեթե յոթ տարի է՝ մենք Հունգարիայի հետ խզել ենք դիվանագիտական բոլոր կադերը:

Թե՛ մասիկ առումով այս երկու փողոցների անիմաստ անվանակոչմանը կարելի է ավելացնել նաեւ Երեւանի 61 հիմնական դորոցը՝ որը կրում է Գեուրգ Աթաբեկյանի անունը: Հասկանում են՝ դորոցը՝ դորոց, փողոցը՝ փողոց, բայց ոչինչ հենց այնուհետ չի արվում. հիշե՛լ Պետրոս Աթաբեկյանը Սարգիս Կասյանի ու Ռամիլ Սաֆարովի դեպ սիրում եր կացնել հայերին: Տիրաբ, թվում է, թե՛ կացնի մոտիվը աս եմ սիրում... Այդ դեմքում մի փողոց էլ անվանակոչվեց Մուղղոսու անունով, նա էլ կացնի մեծ սիրահար է: Իսկ «Կացին ախորժ» կարդացել եմ, թե՛ միայն գլուխ կսրող «կացիններով» եմ հետաքրքրված...

Բայց գիտե՞ք՝ ամենասարափելին որն է, երբ մենք արդեն անկախ ենք, երբ մենք ենք մեր գլխի տեր, եւ թվում է՝ ըստ արժանի ուղիղ գնահատենք այն մարդկանց, որոնց շնորհիվ կան ու այսօր ունենք, բայց չէ՝ սկսել ենք «թայթայական» մեակելակերով առաջնորդվել ու թե՛ փողոցները, թե՛ դորոցները կոչում ենք ըստ մեր «թայթայների» շաիտեր: Մենք երբեք ազնիվ չեղանք նույնիսկ այս փոքր հարցում, ու, ցավով տրտի, իրական դեմքերին թողած՝ մեծ փողոցներն ու դորոցներն անվանակոչեցինք կամ ռուսների կամ էլ «մեր կոուդի ախորժների դադիների ու ասեցների» անուններով, որոնք, ինչ-որ ժամանակ ինչ-որ հայի վրա սոտ մեղադրանքներ բարդելով «առաջ են գնացել» հանուն «մի ֆանի մանեթ փողի» ու «դեպքում շաիտերի», բայց բոլոր դեմքերում՝ «մի ֆանի մանեթ փողի» եւ... մի լի կերաման կերի:

Եվ մի կարծ ցըան, եւ սերունդների համար այդուհետ էլ անհայտության մեջ են մնալու, առանց այն էլ արդեն հանրագիտարանների էջերի արանում խեղդվող, դասնության փոշու մեջ կորած գեղամարտիկ հայերը՝ 1915թ. ի բարոյություն հայրենիքի, Սալբուրում կախողան հանված 20 հնչակյան նվիրյալներն ու Երեւանի բանում կացնահարված Ղորղանյանն ու մյուսները, Գարահիսարի ու Ամուրի լանջերին մեզ համար գոհված երկու Պետրոսներն ու հանուն մի բուռ հայրենիքի՝ մոր աչքերից լի արցունք թափող ֆադերը, Արազ Զորանյանի, Վահան Թեբեյանի, Սիհրան Տամայանի, Արմենակ Եկարյանի, Սևրիշ Ավեսիսյանի, Ռուբեն Գերյանի, Ջիմ Զանգալյանի ման մեծությունները:

Եթե ձեր արածը ազգային անդամաստիանակություն չէ, ապա սաքել ի՞նչ է:

*Խոսքը Ծիլվանգադի համանուն «Կոսմոպոլիտ» դասնակածի հերոս Ալթունովի մասին է:

Միջկորեական հռչակագրի անսեսանելի ենթասեքսը
Կորեական թերակղզու միջուկազերծումից կշահի ԱՄՆ-ը, իսկ ՉԺՀ-ն ու Ծապոնիա՞ն...

թացքում միջկորեական հաճախության ռեժիմի հաստատումը: Երբ, կողմերը հայտարարել են աղադադանականացված գոսու երկու կողմերում ֆարգչության բոլոր միջոցների լիակատար արգելման մասին: Չորրորդ բաղադրիչը Կորեական դաժարակցումից հետո բաժանված ԿժԴ-ի եւ Հարավային Կորեայի ընդհանրի վերամիավորման գործընթաց սկսելու մասին է: Նաեւ հաղորդվեց, որ Հարավային Կորեան ճնեսական օգնություն կհասկացնի ԿժԴ-ին, սակայն այս տեղեկությունն առայժմ մնում է չհաստատված:

սարքեր է հաճախում դամանագրից: ԿժԴ-ն 70 տարի արունակ չէր ընդունում Հարավային Կորեայի զոյոքայան իրավունքը: Դժվար է սաքել՝ բանակցությունները վարվել են երկու երկրների, թե՛ երկու թե՛նամական կողմերի միջոցով: Հաճախում երկողմ համաձայնագրի ստորագրումը ենթադրում է Կորեական թերակղզում երկու հարեան դեպքությունների զոյոքայան փոխադարձ ճանաչում: Ի տարբերություն հաճախության «դամանագրի», հաճախության «ռեժիմ» եզրույթը ԿժԴ-նում կարող է մեկնաբանվել որդեք թե՛նամանի դրսերուն իրականության թե՛նամանի դրսերուն, այլ ոչ թե երկու առանձին երկրների մեակական հաճախություն: Այդուհանդերձ, մնան դամանագրի ունի մեծ կարեւորություն:

ըր, ԿժԴ-ի իշխանությունները որոշել են ս.թ. մայիսին փակել Փունգերի միջուկային զինափորձարանը: Նախասեսված է աղանդագամումն իրականացնել հրադարակայնորեն: Ձինափորձարանի փակման վերաբերյալ որոշում է ընդունվել ադիլի 27-ին երկու Կորեաների համըդման ժամանակ: ՉժՀ արագործնախարարությունը դրականորեն է գնահատել միջուկային փորձարկումները եւ բայիսիկ հրթիռների արձակումները դադարեցնելու, ինչպեո նաեւ երկրի հյուսիսում միջուկային զինափորձարանը փակելու ԿժԴ իշխանությունների օրերս ընդունած որոշումը: Ըստ չինական կողմի, դա կարելի էր Կորեական թերակղզու իրադրությունը:

Հաճախության ռեժիմի եւ հաճախության դամանագրի տարբերություններից անկախ, Չնասանն ուրախ կլինի ԿժԴ-ի եւ Հարավային Կորեայի երկարատեւ սարանջաքսման առնչությամբ: Պեկինը ասհագրված չէ Սեուլի դամաններով երկու Կորեաների վերամիավորմանը, ֆանի որ Հարավային Կորեան ԱՄՆ-ի դաճակիցն է, իսկ Չինաստանն ընդհանուր սահման ունի ԿժԴ-ի հետ: Հյուսիսկորեական դեպքության դաժարակցումը ՉժՀ-ի համար բուխերային գոսու դաժարակցումն է ամերիկացիներ իրականում ճանադարիցն:

Ընդհանուր առմամբ, միջկորեական հռչակագիրը դարունակում է մի ամբողջ շարք դրական կողմեր: ԱՄՆ նախագահ Թրամփը ճիշտ վարվեց՝ որոշումներով միջկորեական երկխոսությունը, նույն է «Ռեգնում» գործակալությունը, սակայն Թրամփը փուքացնում է իրադարձությունները, երբ հայտարարում է, որ վերջ կրդի Կորեական դաժարակցումն: Միջկորեական հռչակագիրը իրականում առավել անորոշ փասաթղթերից մեկն է: Ի դեմք, ավելի վաղ ստորագրված բոլոր համանման փասաթղթերը անհադող են եղել, ֆանի որ կողմերը յուրովի են մեկնաբանել դրանց դրոյքները: **Պ.Ք.**

ՀԱՎՈՐ ԱՍԱՏՐՅԱԼ

Նիկոլը, հավելը եւ հայասանի վերանկախացումը

Պրահա

Անցած երկու շաբաթներին հայ ժողովուրդը կրկին ձեռք բերեց իր անկախությունը: Թեեւ 1991 թվականի հռչակագրով արդեն անկախ էր, սակայն անցած 27 տարիներն ավելի նման էին այդ անկախությունը նվաճելու գործընթացի, քան իրական անկախության, քանի որ չդիմադրված սոցիալիզմի ֆեոդալիզմին անցում կատարած երկրի բարեբերին ու իրողություններին, բնակչության մի ստվար զանգված բռնեց օտար ավերի ճանադարը՝ երազելով ամրել ազատ անկախ, բարգավաճ երկրներում: Իրական անկախություն՝ առանց ուժի կիրառման ու զոհերի, հայ երիտասարդությունը՝ անկախության սերունդը, կարողացավ նվաճել միայն 2018-ի ամռանը: Տարօրինակ ոչինչ չկա: Համարադասական վարչակարգն այնպիսի դժգոհություններ ստեղծեց, որոնցից ոչ միայն ընդդիմադիր, այլև իր շահերում հայտնված մարդիկ ասեցին իրենց եւ ընդվզեցին:

Առաջին անգամ միջազգային ու հասկալիքներով կառավարվող հայաստանի մասին սկսեց խոսել ոչ թե ցեղասպանության, փողոցային սպանությունների կամ Ղարաբաղյան ճակատում զոհվածների համատեղությամբ, այլ հայկական ժողովրդավարության ու հայերի բացառիկ փառաբանական կուլտուրայի մասին հիացական մեկնաբանություններով:

Չեխական ամենաընթացվոր թերթերից մեկը՝ «Մեսրոն», «Հայկական թավալան» հոդվածում Նիկոլ Փաշինյանին համեմատում է չեխ ալյախոսի, նախկին նախագահ Վաչլավ Հավելի հետ, գրելով, որ Հայաստանի Վաչլավ Հավելը Նիկոլ Փաշինյանն է:

Ժողովրդավարության, համաձայնարարության ու ազգային արժեքների նկատմամբ նրա նվիրվածությունը, հասկալիքներն անկասկածաբար հավասարակշռված ելույթը խորհրդարանում, վկայեց, որ մենք գործ ունենում ենք հայտնի փառաբանական գործիչի հետ, ով առնվազն չի դավաճանի իր ժողովրդին ու իր երկիրը:

Չեխական «ՄՅ ՂՆԵՍ» ազդեցիկ օրաթերթն էլ գրում է, որ Փաշինյանի հաղթանակի մեջ իր մեծ լուծումն ունի նաեւ 8 միլիոնանոց հայկական սփյուռքը, որի ճնշումն ու աջակցությունը ժողովրդավարական շարժմանը զգալի էր: Նույն է նաեւ, որ հայաստանյան շարժմանն իր աջակցությունն է հայտնել նաեւ Չեխիայի հայ համայնքը՝ Պահանջելով վարչապետ Սերժ Սարգսյանի հրաժարականը:

Սակայն ըստ չեխ փառաբանների, եթե Փաշինյանը նախկինում ասում էր, թե Հայաստանն ավելի մոտ է լինի Եվրոմիությանը, քան Ռուսաստանին, ապա այժմ նա համոզված է, որ Ռուսաստանի հետ ռազմավարական հարաբերությունները

կմնան նույնը: Ու եթե հայերը երազում են Եվրոմիության մեջ մտնելու մասին, ապա որոշ չեխ փառաբանական գործիչներ արդեն մտածում են չեխալից (czexit) անցկացնելու՝ այն է, Եվրոմիությունից դուրս գալու մասին:

Դասելով վերջին շաբաթների զննահատակություններից, փառաբանական ու դիվանագիտական օրհանգներում, չեխական մամուլում Հայաստանի նկատմամբ նման հարգալից վերաբերմունք երբեք չի եղել: Տեղացիները զննահատում են հայերի ազատ ու արժանապատիվ ամրելու ձգտումը:

Նիկոլ Փաշինյանն իր հերթին Շարժումը համարելով «Սիրո եւ հանդուրժողականության հեղափոխություն», կոչ է անում բացառել ասելության փարոզությունը, համարելով, որ ասելության էջը Հայաստանում փակված է: «Մենք տեսնում ենք ինչ ուժ են սերը եւ հանդուրժողականությունը: Բռնությունը սեղ չի ունենալու մեր գործիքակազմում, այլ մեզ է լինի բաց ձեռքերի, բաց հոգու եւ բաց օրհի փառաբանականություն»:

Ի դեպ, բաց օրհի մասին: Վաչլավ Հավելը, ով եղել է ԱԽՄ նախագահ Պարույր Հայրիկյանի մտերիմ այլախոսներից եւ վայելել վերջինիս բացառիկ աջակցությունը, Ռոբերտ Զոհարյանը, ով Հայաստանի եռագույն դրոշմ է բռնել Հայրիկյանի հետեւից՝ Պրահայի փողոցներում եր-

թի ժամանակ, Սերժ Սարգսյանը, ով լավ հարաբերություններ ուներ Չեխիայի ներկայիս նախագահ Ջեմմաի հետ, չեն արժանացել այն հարգանքին, որն այժմ սրվում է Նիկոլ Փաշինյանին: Փաշինյանը եւ իր մեկ այլ կարծրատեղի ունեցող միայն Հայաստանի ու հայ ժողովրդի մասին, ավելին՝ ասելի համար դարձավ հայկական փառաբանական մեկուկեսի Եվրոպական ուղևոր: Իսկ դա նոր հնարավորություններ է բացում Հայաստանի համար թե՛ ներդրումների, թե՛ սուրիզմի զարգացման եւ թե՛ հայրենադարձության առումներով: Միայն թե նոր իշխանությունը մեզ է նախ վերացնի հին սխալները, եւ որ ամենակարգաբար է՝ բացառի դրանց կրկնությունը:

Իսկ առջեւում ոչ միայն մայիսի 8-ն է՝ վարչապետի ընտրությունը, այլև արտաքին խորհրդարանական ընտրությունները, որոնք ամենամեծ փորձաքննարկ կդառնան Հայաստանի ներքա ու արտաքին սերունդների համար:

Կան ծառայության թղթակից լուսաբանում էի ընտրությունների ընթացքը եւ որոշել էի գիտերը մնալ եւ հերթադասել Քրոնիերի միության ընտրատեղամասում, ուր փվեարկել էր նախագահության թեկնածու Վազգեն Մանուկյանը: Բոլորիս մտահոգությունն էր, որ 1995 թ. ընտրվեցի չեխ չեխաբերթիկների հաշվարկը, հանձնատողովի ԳԳԸ-ական նախագահը, որի անունը չեւ հիշում, ինձ դուրս հրավիրեց մյուս լրագրողների հետ, որ իբր չխանդարենք իրենց աշխատանքին: Ես ընդվզեցի, ասացի, որ իրավունք չունեն մեզ հանելու, եւ մեծ բանավեճ սկսվեց, որ մեզ է վերածվեց արդեն ձեռնարկով, եւ այդ լուսին միակ լրագրողը, ով մաշտոկանց ինձ եւ կանգնեց իմ թիկունքին, «Լրագիր» թերթի թղթակից Նիկոլ Փաշինյանն էր: Հանձնատողովի նախագահը երբ տեսավ մեծակ չեւ, արդեն գիտեց, եւ այդպես մնացին մինչեւ գիտերվա ու ժամ եւ այդ բացառիկ սեղաններից մեկն էր, ուր Վազգեն Մանուկյանը հաղթեց եւ չկարողացան կեղծել: Ինչո՞ւ այս դասությունը հիշեցի: Նիկոլը իր փառաբանական կեցվածքը եւ համարձակությունը նոր չի ցույց տվել: Նա իր ընկերական թիկունքով, անկախ թե բարիկադների որ կողմում է եղել, միշտ աչքի է ընկել: Ուստի, առավել ես այսօր, ես նրան հավատում եմ եւ մտղթում դասվով իրականացնելու իրեն ուղղված միլիոնավոր հայերի իղձերն ու ցանկությունները:

ՄՏԵՕԱԼ ՊԱՊԻՎՅԱԼ

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու

1918 թվականի մայիսի 28-ին հռչակվեց Հայաստանի առաջին հանրապետության ծնունդը: Այն տեւեց մինչեւ 1920 թվականը:

Ստրեւ ներկայացնում են Երեւանի էներգետիկայի փոփոխվող առաջին հանրապետության սարիներին: Գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

Երեւանի «Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանը կառուցվել է Երեւանի էներգետիկայի փոփոխվող առաջին հանրապետության սարիներին: Գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

Երեւանի «Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանը կառուցվել է Երեւանի էներգետիկայի փոփոխվող առաջին հանրապետության սարիներին: Գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

Երեւանի «Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանը կառուցվել է Երեւանի էներգետիկայի փոփոխվող առաջին հանրապետության սարիներին: Գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

Երեւանի էներգետիկական առաջին հանրապետության սարիներին

Էլեկտրական լամպ փայտե սյունների վրա, Երեւան, Արամի փողոց, 1920 թվական

«Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանի ընդհանուր տեսքը (գծանկար)

ջրանցքը վերանորոգվել է: Չանգու (Յրագոն) գետից ջրի առումը իրականացվել է հասարակ ամբարակի (դասնեչ) միջոցով:

Կայանի օգտակար էջը կազմում էր 13 մետր: Այն նախատեսվել է Երեւանի փառաբանական էներգետիկայի մասակարարելու համար: Արտադրված էլեկտրական էներգիան կայանում տեղափոխվել է 200 կՎԱ հզորության եւ 230/6000Վ լարման բարձրացման սրահայնակների միջոցով օդային գծերով հաղորդվել է փառաբան, որտեղ ձեւափոխվել է 230 Վ լարման: 230 Վ լարման հաստատումն հասանելի էր փառաբանի հիմնականում փողոցային լուսավորության համար, ինչպես նաեւ կայանի մոտ գտնվող ստանդարտներին:

Կայանի արդյունաբերական բեռնվածությունը կազմում էր հինգ էլեկտրաէներգիա, յուրաքանչյուրը 7.5 կՎտ հզորությամբ, որոնք նախատեսված էին սեզոնային աշխատող բաժնի մեկուկես հաստատների, 5 կՎտ հզորությամբ մեկ էլեկտրաէներգիա մեխանիկական վերանորոգման արտադրամասի եւ

4 էլեկտրաէներգիա 8 կՎտ գումարային հզորությամբ զննահատների գործարանների եւ մի քանի այլ փոքր արհեստանոցների համար:

Արդյունաբերական ստանդարտներին էլեկտրական էներգիայի մասակարարումը իրականացվում էր Երեւանի էներգետիկայի մասնաճյուղից: Սարեկան արտադրված 375 հազար կՎտ.ժամ էլեկտրական էներգիայի մոտ 20 տոկոսը օգտագործվում էր արդյունաբերության, մնացածը՝ կոմունալ-կենցաղային նպատակների համար: Երեւանի փողոցների ամբողջ լուսավորությունը սահմանափակված էր 24 լամպերով եւ 50 Վատտանոց 150 լամպերով:

1926 թվականին ԵրԳԷԿ-ի Կառավարությունը հետո «Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանը ենթարկվել է ամրապնդման:

Առաջին հանրապետության սարիներին «Ամդեր» էլեկտրակայանի շուրջ վեճերը մեծանում են եւ նրա սեփականատեր Կիրակոսյանի եւ փառաբանի վարչության միջեւ առաջանում են մեծ սարածայնություններ, որոնց մասնաճյուղից սեղ

մարդ: Նա կատարում էր եւ հերթափոխի մեքենավարի, եւ էլեկտրիկի դասակարգությունները: Այդ սարիներին Կառավարման անվանական տեխնիկայի վերաբերյալ գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

Երեւանի «Ամդեր» ընկերության հիդրոէլեկտրակայանը կառուցվել է Երեւանի էներգետիկայի փոփոխվող առաջին հանրապետության սարիներին: Գիտեցնենք, որ Երեւանում 1913 թվականին գոյություն ուներ 3 էլեկտրակայան, որոնք աշխատում էին ջրի ուժով:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«2018 թվականի մայիսի 30-ին տեղի կունենա «ԱԶԳ ԱԻՊ» ՎԿ ՓԲ ընկերության Բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողովը»:

«ԱԶԳ» ԸՄԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրատարակչության ԻԳ Տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ

«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՄՈԸ

Երեւան 0010, Հանրապետության 47

e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com

www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր

ՅԱՎՈՐ ԱՎԵԴԻԿԻԱՆ հեռ. 060 271117

Հավակարգչության (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112

Լրագրողների սեմնակ հեռ. 060 271118

Հանրապետական ծառայություն հեռ. 060 271115

Շուրջօրեայ լրատվական ծառայություն հեռ. 060 271114, 010 529353

Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

«AZG» Weekly

Editor-in-chief

H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117

47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգ-ՄԵԼԿՈՒՅԹ

Թիվ 17(377)
4 ՄԱՅԻՍ
2018

Ն. ԹՈՒՄԻԿՅԱՆ-ԻՍԱԶԱՏՈՒՐՅԱՆ

Թումանյանի ինֆագրերի մեջ մի բա-
նաստեղծություն կա՝ վերնագրված
«**Հայ ուխտավորին**», 1893թ.

Գնաս բարով, այ ուխտավոր,
Երանի քեզ, հայ ուխտավոր,
Որ կարոտով ու սիրառաս
Ուխտ ես գնում դեռ *Արարաւ:*

Աղջիկը՝ Նվարդը հիշում է, որ հայրը
«Հայ ուխտավորին» էֆուրոն է անվանել
եւ ներկայացրել ստեղծման ժամանակն
այսպէս՝ «*Խրիմյանի ընտրության առթիվ
չորս հոգի քեզ սարեցին՝ Օրթաճալայում,
էն քեզին գրեցի*»: Սա թերեւս Թումանյանի՝
մեծ հոգեւորականին եւ ազգային
գործչին առնչվող առաջին հիշատակումն

թյան վերաբերյալ գործերի հետ...Նա ան-
վերջ սեռակցությունների մեջ էր փառափ
ինստիգնացիայի եւ հասարակության ներ-
կայացուցչների հետ, հետաքրքրվում էր
գաղթականների վիճակով եւ սեռակներ
էր լրացնում նրանց ղաւմածներով: Ձմեռ-
վա ցրտերին Օհաննեսին ճանապարհ
դրին Երեւան»: (Ավ. Իսահակյան):

Ճանապարհը երկար էր, ցուրտ, ծանր,
բայց առաջնություն կարեւորությունը ար-
տաքին ղայմանների մասին մտածել թույլ
չէր տալիս: Երեւանից նա անցավ Էջմիա-
ծին եւ առաջին անգամ հանդիպեց Խրի-
մյան Հայրիկին: Արեւմտահայության եւ
Կովկաս տեղափոխված գաղթականու-
թյան ճակատագրի մասին առանձնազ-
րույցների եւ ֆնտարկումների մանրամասնե-
րը մնացին Վեհարանի ղաւմերից ներս:
Մեծ հոգեւորականն ու մեծ բանաստեղծը

մի: Երբ ես վեր կացա հրաժեշտ տալու
Հայրիկին, նա ձեռքը տարավ բարձի տակ ու
ինչ-որ հանելով այնտեղից, իմ բուռը դրեց,
ասելով՝ այս կտես Թումանյանին: Ես
զգացի, որ ձեռքիս մեջ ոսկիներ են, ամուր
սեղմեցի բուռս, որ չթափվեմ, բայց միայն
դուրսը կարողացա հաւելել՝ 15 հաս տա-
սանոցներ էին, որ հենց նույն օրը ես
հանձնեցի Թումանյանին:

1896-ին Թումանյանը գրեց Հայրիկին
նվիրված «Կաղնի» բանաստեղծությունը:

«*Բաւփի կոտորածի օրերին՝ հենց այդ
սարսափի թարմ ժամանակ, Թիֆլիսում
ժողովարանում մի ժողով արին, ինձ ու
բժիշկ Մուրադյանին ղաւզամակոր
դրկեցին Էջմիածին, կաթողիկոսին
խնդրելու, որ գա: Խեղճ ծերուկին գտանք
անկողնում ղաւզած: Երբ որ ղաւսմեցի,
վրա նստած էր անկողնում, - բավական*

Եվս մեկ գնահատական Բալարյանին

Լյուիսբուրգից (Փենսիլվա-
նիա) հայտնում են, որ Պուլիցե-
րյան եւ բազմաթիվ այլ գրական
մրցանակների արժանացած բա-
նաստեղծ, հուշագիր Փիթեր Բա-
լարյանը, որ Բալարյանի համալսարա-
նից Երջանավարտ է եղել 1973-
ին, ադրիլի 5-ին դարձել է այդ
համալսարանի առաջին Երջա-
նավարտը, որն աղանակցում է

«Ժամանակակից գրականագի-
տության Ձանթե Վայս ընկերակ-
ցությանը»: Նա 13-րդ է, որ այդ
ղաւսվի է արժանանում:

2002-ին հիմնված այդ մրցա-
նակը երկու տարի մեկ շնորհ-
վում է գրականագիտության աս-
տղաբազում ամենաբարձր մակար-
դակի հասած գրողներին, բա-
նաստեղծներին եւ հուշագիրնե-
րին: Իրենից առաջ այդ ընկերակ-
ցության անդամ են դարձել Է-
դուարդ Օլբրին, Ջոյս Զեռլ Օուս-
ցը, Թոմ Վուլֆը, Սալման Ռուս-
դին, Ջոն Ալիդայը, Թոմի Մորի-
սոնը եւ ուրիշներ: Ինքը Ձանթե
Վայսը գրող է եղել, հասարակա-
կան գործիչ եւ մարդասէր: Ամու-
սինը՝ Ջիգմիտ Վայսը 1982-ից
1988-ը եղել է Բալարյանի հոգա-
բարձուների վարչության նախա-
գահը: «Այդ համալսարանի 2-րդ-
3-րդ կուրսերում սովորելու տարի-
ներին է, որ սկսեցի բանաստեղ-
ծություններ գրել: Ինձ ոգեւորում
եւ առաջնորդում էր ղրոնթեսոր
Ջեկ Ուիթթերթը», հիշել է Բալա-
րյանը, որ Կոլդեյթ համալսարա-
նում անգլերենի գրական ունա-
կությունների ղարգացման բաժ-
նի սնտենն է: Հեղինակ է բա-
նաստեղծությունների 7 գրքերի, ո-
րոնցից «Օզոնային օրագիրը»
(Ozone Journal) 2016-ին արժա-
նացել է Պուլիցերյան մրցանա-
կի: «Այրվող Տիգրիսը» (2004,
The Burning Tigris) Ռաֆայել
Լեմկինի անվան մրցանակի, իսկ
«Ճակատագրի Սեւ շունը» (Black
Dog of Fate, 1997 թ.) Փեն/Ալթ-
րանը մրցանակի, սեւելու համար
միայն մի ֆանիսը իր մրցանակնե-
րից: Նա այժմ իր հանգուցյալ դա-
սախոս Ուիթթերթին նվիրված
էսսեների հավաքածուն կազմելու
աշխատանքներն է կատարում:

Տ.Ծ.

150-ԱՄՅԱԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

Ձերն բարեկամություն

Հովհ. Թումանյան-Խրիմյան Հայրիկ

է: Նրանք դեռ միմյանց անձնաղես չէին
ճանաչում: Հանդիպման հրատաղ անհ-
րաժեշտությունն առաջացավ Հանդիպան
կոտորածների ժամանակ:

Հասարակական-ֆաղափական իրավի-
ճակը ստիպեց Թումանյանին ակտիվ
ֆալլեր ձեռնարկել՝ երբեմն բացահայտ, եր-
բեմն էլ ղաղսնիության ֆողի տակ: 1895թ.
նոյեմբերին նա կատարեց մի երկար ու
ղեւորություն՝ Բորժոմ-Ախալցխա-Ախալ-
ֆալա-Ալեքսանդրապոլ-Կարս-Երեւան-
Էջմիածին ուղեգծով: Նրա խնդիրը հի-
շալ վայրերում «Հանգանակող եւ գոր-
ծադրող կոմիտեի» մասնաձյուղեր կազ-
մակերղելն էր՝ իրելու Արեւմտյան Հայաս-
տանից Կովկասում հանգրվանած հայ
գաղթականության նղաւսամասույց կա-
ռույցներ:

«1895 թվի ձմեռնամուսին Օհաննեսը ե-
րեւանց Ալեքսանդրապոլում: Իջել էր հյուրա-
նոց, ես տեղափոխեցի մեր տունը: Մի Եա-
րաթ մնաց Ալեքսանդրապոլում: Գալիս էր
Թիֆլիսից՝ Ախալցխայի եւ Ախալալափի
վրայով, գնում էր Երեւան, Էջմիածին: Ինչ
որ միտաղով էր Երջում նա: Հայ կյանքը ա-
լեկոծված էր արեւմտահայերի ջարդերի
սարսափելի լուրերով եւ ջարդերին ակա-
նատես, փախած հայ գաղթականների
սրակեղծ ղաւսմություններով: Ամեն գի-
տակից հայ ծանր մտահոգություններ ուներ
արեւմտահայերի եւ հայկական հարցի ճա-
կատագրի նկատմամբ: Օհաննեսի ուղեւո-
րությունը կաղված ղիտի լինել այդ դու-

մեկընդմիտ դարձան լավ բարեկամներ:
Մի անգամ Խրիմյան Հայրիկը Ավ. Իսա-
հակյանին ասել է. «Ես Կովկասին մեջ ե-
րել բանաստեղծ գիտեմ, մեկը մեր ուսուցիչ
Հովհ. Հովհաննիսյանն է, մեկն ալ Թիֆ-
լիս Հովհ. Թումանյանն է. անոնց անձամբ
կձանչնամ ու Եաւ կսիրեմ: Ըժե մեկն ալ
դուն ես...»:

Թումանյանի դուստրից Նվարդը ղաւ-
սում է Թիֆլիս ժամանած Վեհափառի
հետ իրենց ընտանիքի հանդիպման ղվա-
րալի դրվագի մասին. «Ձույգ-ղույգ մտամ
կաթողիկոսի մոտ: Բոլորիս տեսակ, օրինեց
, ծիծաղեց: Հետո մայրիկին ասաց.- Աղա-
հարան տալ դժվար գործ է, հեժե չեմք տա-
լիս, բայց եթե դու ուղես, քեզ կտամ: Բա-
նաստեղծին ղաւեղը, դիմանալը դժվար
գործ է: Տարը երեխան մեկ դժվարություն,
բանաստեղծը՝ մյուս, բայց բանաստեղծ
ղաւեղն ավելի դժվար է»:

Ահա այդ դժվարությունը փոքր ինչ մեղ-
մելու մասին Վեհափառը չէր մոռանում
անգամ հիվանդության ժամանակ: Հի-
շում է Իւլիանուի Մարիամը. «Մի ան-
գամ, երբ ինքը՝ Հայրիկը, հիվանդ ղաւ-
կած էր Կրծանիսում, կույս Թալիսյանի
տանը, ես ղնացի նրան այցելելու: Բավա-
կան երկար խոսեցիմք ղանագան հասա-
րակական եւ ազգային հարցերի մասին,
հետո խոսք ղնկավ եւ Թումանյանի վիճա-
կի մասին: Հայրիկը մանրամասնորեն հե-
տաքրքրեց նրա նյութական հարցով եւ թե
ոնց է կառավարում այդղիսի մեծ ղնա-

եր...բավական էր,-աղաղակեց ու ղլուխը
ցած ղցեց: Այդ աղաղակը ես չեմ մոռա-
նում: Այդ կարծես մեր ազգի, տանջված,
ջարդված, հոգնած, ուժասղառ եղած
ազգի աղաղակ լինել,-բավական էր, բա-
վական էր... : ...վերջը համոզեցի. համա-
ձայնվեց: Հայրիկին հազգրին, սարե-
ցին...Վազոնում ղաւզած ենք բերում:
Կծկված, կուչ եկած, կատարյալ դիակ էր
դարձել...Եկամք հասամք Թիֆլիս, կայա-
րանում ահագին բազմություն էր հավա-
վել, գորգերը փռած, ծաղիկներ, դրոշմեր
եւ այլն, ամեն ինչ կարգին: Գնացրը
կանգնելում ղես ժողովուրդը սկսեց գո-
չել՝ Կեցցե՛ Հայրիկը, կեցցե՛ Հայրիկը:
Վազոնի դռան մոտ էր ծով բազմությունը
տեսնելում ղես Հայրիկը կենդանացավ,
ջաղելացավ, իրեն թափ սկեց, ուղղվեց,
դիփ կանգնեց ու մի ծառ ասաց, որ մեմ
մնացիմք աղեսած, հրաժ բան...Այ, ինչ է
անում մարդուն ժողովրդի ձայնը...»:
(Հովհ.Թումանյան):

1907թ. Հոկտեմբերի 29-ին Վեհափառ
Հայրաղեսը մնջեց: Նոյեմբերի 5-ին նրան
թաղեցին Էջմիածնի Մայր տաճարի բա-
կում: Թումանյանը ինչ-ինչ ղաւսառնե-
րով չկարողացավ մասնակցել թաղմանը,
բայց «Նոր Ալիֆ» թերթում տղաբեց մի
Եաւ հուզիչ մահախոսական. «Այն ան-
տահման սերը, որ նա վայելում էր աշխա-
տավոր տարրերի կողմից, չէր ղայմանավոր-
վում նրա կղերական, ղաւտիարական,
կաթողիկոսական կոչումով: Ժողովուրդը
նրան սիրում էր իրել իր ազատագրության
անձնվեր ղաւսղանին: Հարգամք հեղա-
փոխական ղաւփրայի հիշատակին, հար-
գամք աշխատավոր ղյուղացիության, ար-
հեստաղորների ու մեակների առաջին
ղաւսղանի անվանը»:

Թումանյանը հեղափոխական ղաւփ-
րային ձոնեց երկու ղաւսմով՝ «Երկու
հայր» եւ «Խրիմյան Հայրիկի օրերից մինը»:
Իսկ 1910թ. Մկրտիչ Խրիմյանին հաջոր-
ղած Վեհափառի՝ Մասթեսու Իզմիրյանի
մահվան կաղակցությանը գրեց «Ազնիվ
մարդը» հողվածը. «Մարդիկ կան, որոնց
միմիայն ղյուղությունը, ներկայությունն ա-
վելի Եաւ գործ է տեսնում, ֆան թե հազա-
րավորների գործը: Այդղիսի դեմքեր էին
հայոց ժողովրդի մեջ Խրիմյանն ու Իզմիր-
յանը: Խրիմյանը իր անձի հոյակաղ մե-
ծությունը, Իզմիրյանն իր արտաղոր
աղնվությանը»:

Գիանա Ադամյանին շնորհվել է Եհուդի Մենուխինի անվան 1-ին մրցանակ

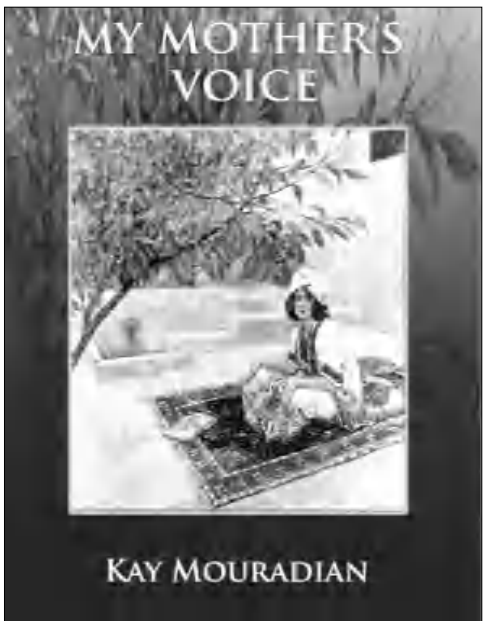
Մերհաղափական փոքրկալի այս օրերի թոհուրոհում անուշադրության մասնվեց մի կարեւոր՝ ազգային հղարսություն Պատմառոչ իրադարձություն՝ մեր երիտասարդ ջութակահարներից Գիանա Ադամյանը արժանացել է աշխարհի ամենահեղինակավոր՝ Եհուդի Մենուխինի անվան ջութակահարների մրցույթի 16-21 տարեկան մասնակիցների խմբի դափնեկրի կոչմանը: Երկու տարի մեկ անցկացվող այդ մրցույթը տեղի է ունեցել ժնեի Victoria Hall համերգասրահում, ապրիլի 22-ին: 44 մասնակիցների մեջ գրավելով առաջին տեղը՝ հայ ջութակահարուհուն տրվել է նաև դարձել 15000 Եվրոյարական ֆրանկ:

Այս իրադարձության մեջ տեղեկացնողը դասանի ֆլեյտահար Մերի Մարկոսյանն է, որ «Ազգ»-ին է տրամադրել Գիանայի հակիրճ կենսագրականը: Ջութակահարուհին ծնվել է Երասխանի ընտանիքում: Սովորել է Երեւանի Չայկովսկու անվան երաժշտական դպրոցում, որտեղ. Պետրոս Հայկազյանի դասարանում: Այժմ Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի սան է, սովորում է առաջին կուրսում, ՀՀ ժողարտիստ, որտեղ. Եղուարդ Թադևոսյանի դասարանում: Մասնակցել է բազմաթիվ մրցույթների և արժանացել տարբեր մրցանակների, ինչպես՝ 2006-ին Ալ. Սոփեմի դիալոգի անվան մրցույթի 2-րդ, 2010-ին «Վերածնունդ» փառատոնի 1-ին, 2015-ին Չայ-

կովսկու անվան մրցույթում 2-րդ մրցանակներին: Նա մասնակցել է Հայաստանի «Նոր անուններ» ծրագրի, կրթաթոշակակիր՝ Վլադիմիր Սոփիակովի բարեգործական հիմնադրամի: Մենուխինի անվան մրցույթին ընդառաջ՝ Գիանան ունեցել է մենահամերգ Հայաստանի Պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի հետ, դիրիժոր Ալեքսանդր Թոփչյանի ղեկավարությամբ: Բացի մրցանակից ու դարձելից, Գիանա Ադամյանին առիթ է շնորհվել առաջիկա մեկ տարվա ընթացքում օգտագործել իտալական հիմն ջութակներից մեկը: Խմբագրության կողմից շնորհակալություն ենք մեր երիտասարդ դափնեկրին ու նրա ուսուցիչներին:

«Մորս Ձայնը» խորագրով վեպ եւ վավերագրական ֆիլմ

«Քեյ Մուրադյանը թեւ լսել էր մոր դասնությունները Հայոց ցեղասպանության մասին, բայց սարսափելի իրադարձությունների մասնամասնություններին Լուս Անջելեսի Կալիֆոռնիա համալսարանի ժամանակահատվածում ծանոթացավ, երբ մայրը, որ ծանր հիվանդ էր, խնդրեց նրան գիրք գրել իր անցած փորձառության մասին: Քեյն այդ ժամանակ դասավանդում էր Լուս Անջելեսի դորոցներում, եւ մտադիր էր Պեկին մեկնել եւ այնտեղ ուսուցչությամբ զբաղվել որոշ ժամանակ: Մոր խնդրանքը փոխեց ամեն ինչ: Նա չմեկնեց Պեկին եւ տար զարի շարունակ տարբեր գրադարաններում սկսեց հետախույզել Հայոց ցեղասպանության թեմայով: Երբ ուղեւորություն կատարեց դեպի Թուրքիա, մոր անցած ճանապարհով հասավ Հայկոյ, որտեղ փնտրեց ու գտավ իր մորը աղաքսան սկողների արաբ հետնորդներին: Աղա հիսուն տարեկանում մտեց ու գրեց «My Mother's Voice» (Մորս Ձայնը) վեպ-հուշագրությունը», գրում է «Daily Bruin» օրաթերթում (Լուս Անջելես) լրագրող Կամերոն Վեռնալին:

Հաստիք արժանացել է Ամերիկայի արեւմտյան ժողովրդի Հայ դաշի գրասենյակի «Հայոց ցեղասպանության իրազեկման» մրցանակին: Բայց Մուրադյանը դրանով չի բավարարվել եւ մտադրեց վավերագրական ֆիլմ դասրաստել միեւնոյն վերնագրով. թեման երիտասարդ սերնդին առավել մասշտաբային դարձնելու նպատակով: Նրան օգնության է հասել «Moriah Films-ի» երաժշտական խմբագիրներից Մարկ Ֆրիդմանը:

Գլեմբոյի կրթության ոլորտի սնորհ Մերի Մեյսոնը բարձր է գնահատել Քեյի աշխատանքը եւ ներկայացրել այն ուսումնական ծրագրերի վերանայման հանձնաժողովի անդամներին խնդրելով, որ ֆիլմը ընդգրկվի ուսումնական ծրագրերում:

«Կրթության ոլորտում ներառելը օգտ կարեւոր են համարում», նշել է Քեյ Մուրադյանը:

«Կրթության ոլորտում ներառելը օգտ կարեւոր են համարում», նշել է Քեյ Մուրադյանը:

Ասոդ դառնալու ճանապարհին

հետագայում՝ 1988-ին վերանկարահանված «DOA» սեւ դասական դեղեկեփով համարվող ֆիլմի «նիմեյթը» չէ, բայց դրանից ներշնչված է», բացատրել են նրանք: Ֆիլմում Բիլի Ֆլինը կատարում է Սեմ Զոլինգի դերը, որը դեղամիջոցների առեւտրով է զբաղված: Բիզնես գործարք կնքելու համար երբ ժամանում է Լուիզիանա, նա իրեն շրջապատված է զգում կոռուպցիայի եւ սղանությունների աշխարհում, որտեղից ողջ դուրս գալու համար նրան տրված է ընդամենը 24 ժամ: Սեֆերի հաջորդ ֆիլմում Նազոն ստանձնելու է դեղեկեփով Նարոյանի դերը: Նա հանդես է եկել նաև «Աչալուրջ օրագրեր», «Հայաստան, իմ սեր» ֆիլմերում եւ «Հարավային երկիր» հեռուստասերիալում: Բայց նախընտրում է դրոդյուստրակամ աշխատանքը: Դրան զուգահեռ նա նաև երաժշտության մեծ սիրահար է, հասկալու «հիթ-հոդ» եւ «ռեթ» երաժշտության: Գրել է մի տարի ֆիլմերի երաժշտությունը («Արամ, Արամ», «Աչալուրջ օրագրեր», «Ֆոգուս», «Հայկական Ամերիկա» եսայլն):

«Նազո Բրավոն (Nazo Bravo) իսկական լուսանջելեսցի է, այն առումով, որ հայ է եւ շուրջապատված մեջ է ներգրավված», գրում է «Միրոսլավեթեյթ» շաբաթաթերթի խմբագիր Ալին Գրիգորյանը: Նրա հոդվածից տեղեկանում ենք, որ Երեւանից Մ. Նահանգներ գաղթած ընտանիքի զավակ է եւ իրական անունն է **Նազարեթ Ասլանյան**: Նա այժմ ջանասիրաբար աշխատում է, որտեղից «ասոդ» դառնա երաժշտության եւ ֆիլմարվեստի ապարեզներում: Հավաստեց, որ նախ կիրք, այնուհետեւ հաստատականություն եւ նվիրվածություն է դրեք դրա համար: Ամրիլին թողարկված եւ «Sony-ի» կողմից նախընտրված «Dead On Arrival» (Սղանել՝ հենց ժամանի) ֆիլմի համադրողուներն է, Սթիվ Սեֆերի հետ, որ ֆիլմի սցենարիստ է եւ ռեժիսորը: «Սա 1949-ին թողարկված եւ

սկզբունները հորից են ժառանգել եւ հղարս են, որ հայ են», նշել է նա Ալին Գրիգորյանի հետ զրուցելիս:

Ավեսիս Բաղսարյանի ցուցահանդեսը ի Նպաստ Հայաստանի ուսանողների

Ի նշանավորումն հայկական Պետականության վերահաստատման 100-ամյակի, մայիսի 17-ից 19-ը Նյու Յորքի Սք. Վարդան եկեղեցու մեծ դահլիճում կգործի միջազգային ճանաչման արժանացած արվեստագետ՝ նկարիչ, ֆանդակագործ եւ լուսանկարիչ **Ավեսիս Բաղսարյանի** եզակի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը, հովանավորությամբ ՀՀ մշակույթի նախարարության, ՄԱԿ-ում ՀՀ մշակական ներկայացուցչության եւ Հայ Օգնության ֆոնդի: Այս մասին է տեղեկացրել Նյու Յորքից վեներան լրագրող **Ֆլորենս Ավազյանը**, ավելացնելով, որ բարեգործական ցուցահանդեսի կուրսորդներ են նշանակվել Վիկի Շողակ Յովհաննեսյանը (ՀՀ մշակույթի նախարարի Նախնախնային Նյու Յորքից (ՇՕՖ-ից) եւ որ ցուցահանդեսի ամբողջ հասույթը տրամադրվելու է Հայաստանի ուսանողներին՝ «ՇՕՖ-ի եւ Ավեսիս եւ Արոն Բաղսարյան կրթաթոշակի հիմնադրամի» միջոցով: Հիմնադրամը մասնավորապես հասկանալի է, որ կրթաթոշակին արժանանալու են լրագրության եւ նորաձեւության աստարեզների ուսանողները, այն դայմանով, որ նրանք բուհն ավարտելուց հետո երեք տարի առնվազն մնան Հայաստանում եւ իրենց լուսնան ներդրեն երկրի զարգացմանը: Մասնագիտությունների ընտրությունը հիմնավորված է այն

հանգամանակով, որ Ավեսիս Բաղսարյանը (84 տարեկան) լուսանկարիչ է, իսկ կինը՝ Արոն (ծնյալ՝ Սիմոնյան) մասնավորապես կոչիկի նորաձեւության դիզայներ: Ավեսիսը ծնվել է Երուսաղեմում նորաբնակառու Առաքելի ընտանիքում: Մայրը՝ Օտոլիկ Լուրջիկյանը Զեսաբից է (Սիրիա): Վերջինս Մեծ եղեռնի ժամանակ կորցրել էր իր անմիջական ընտանիքը, բացի ֆրոջից, որին կարողացել է միանալ միայն 20 տարի անց, շնորհիվ թեի վրայի խալի: Ավեսիսի ընտանիքը Երուսաղեմում է ադրել 1600-ականներից սկսած: Հայրը՝ Թարգմանչաց վարժարանի հիմնադիրներից է: Զույրը՝ Աննան այժմ ադրում է Ամմանում (Հորդանան): 1955-ին նա տեղափոխվել է Մ. Նահանգներ եւ հաստատվել Մանհաթեմում: Արստակս ոճով ստեղծված նրա ծաղկանամները, մոնակալները, աղամանները եւ մյուս ֆանդակները արժանացել են «Միջազգային դիզայն» անսաթերթի մրցանակին: Նրա իրերը վաճառվում են Գուգենհայմի, Մոմայի, Կոբայի (Ճապոնիա) ճանաչված թանգարանների հուշանվերների խանութներում: Նա հրատարակել է 12 լուսանկարչական ալբոմներ, որոնցում ներդրել է բնության անզեղանկացելի գեղեցկությունը հիմնավորված է այն

Տիգրան ԵՎԱԿՅԱՆ

France-Arménie

Վահե Օճականի կյանքն ու ստեղծագործությունը սփյուռքյան փորձառության բուն էությունն են: Կինովավերագրող Շրայր Անմահունի Յուլմետեյանի ֆիլմը (Վահե Օճական. Միջնարար) ողջունելի է որդես մի թանկարժեք ֆառ, որն ավելացվում է ազգաս եւ արժանատիքին հայ մեծի կառույցին:

Այնքան էլ լավ չենք ճանաչում սփյուռքի ամենամեծ գրողներից մեկին՝ Վահե Օճականին, ով սեռական հետք է թողել 20-րդ դարի երկրորդ կեսի հայ մեծի վրա: Լիբանանի, Ֆրանսիայի եւ ԱՄՆ-ի հայախոս քաղաքակրթության դուրս նրա անունը դարձավ հայրենի, քան իր հոր՝ Նուսրատի գրող եւ գրախնայող Ֆառիկ Օճականին (1883-1947): Պլովդիվում (Բուլղարիա) 1922 թ. ծնված Վահե Օճականը վախճանվել է Ֆիլադելֆիայում (ԱՄՆ) 2000 թվականին: Մանկությունը եւ դրոշմական սարիները անցկացրել է Կիրորոսում եւ Երուսաղեմում, դոկտորական թեզը դաժարան է Սորբոնում, բուհական դասավանդմանը զբաղվել է Լիբանանում (գրականություն, փիլիսոփայություն, հոգեբանություն), ԱՄՆ-ում, Ավստրալիայում, Արցախում, ապա կրկին Միացյալ Նահանգներում...

Վահե Օճականի կյանքը եւ մտավոր գործունեության ընթացքը համահունչ են իր ժողովրդի ճակատագրին: Մերձավոր Արեւելքի անկայունության դաժնառով Սոր աշխարհի ստեղծարարները՝ նա այդուհանդերձ չկարողացավ վերջնականապես այնտեղ հաստատվել: Դրանից ողբերգություն չսարքելով՝ նա միջավայրը որդես գործի կիրառեց ի նդաս գրական ստեղծարարության: 1950-ականների Փարիզի Էկզիստենցիալիստական դրոշմում ձեռնարկված երիտասարդ Վահեյն գրականության մեջ իր առաջին քայլերը կատարեց 1957 թ. Մոնթրեալի ակադեմիայում: Բեյրութում եւ Միացյալ

Վահե Օճական. «Մփյուռքի միսքն ու խիղճը»

Նահանգներում լույս տեսած նրա արձակ բանաստեղծությունների գլխավոր ժողովածուները խորապես ազդեցին ժամանակակից հայկական դրոշմային վրա: Էկզիստենցիալիզմի ներդրումներից ազդված Վահե Օճականն այդուհանդերձ զարգացրեց «աբսուրդի դրոշմային»: Նրա նովելների որոշ ժողովածուներ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի ընթերցողների վրա սեռական հետք են թողել սփյուռքում ընդունված քաղաքային ուժգին վիճակում, սփյուռքյան իրականության եւ սարունների հետազոտման միջոցով, դիմելով նույնիսկ արքայազների, կամ յուրօրինակ մոտեցմանը եւ ընդդիմախոսությանը անդրադառնալով հայկական ահաբեկչության հարցին: Այս ամենի մասին խոսվում է գրողի մերձավորներից մեկի 1994 թ. նկարահանած վավերագրական ֆիլմում, որի DVD տարբերակը վերջերս լույս տեսավ Գալուստ Կյուլպեյանյան հիմնադրության միջոցներով:

Բեյրութում ծնված, Լիբանանի Գեղարվեստի ակադեմիայում եւ Սան Ֆրանցիսկոյի Արվեստի ինստիտուտում կրթված բազմակողմանի արվեստագետ Ֆառիկ Անմահունին գրողի հետ ծանոթացել եւ բարեկամացել է 1984 թ., երբ վերջինս սեղափոխվել է Սան Ֆրանցիսկո: Երկուսն էլ աշխատում էին «Չամազգային» սեղական մասնաճյուղի ծառայությունում: Կենսագրական սվալներին զուգահեռ, մեր կինովավերագրողը 1994 թ. ընդառաջեց Վահե Օճականի հետ սփյուռքային երեք ճամբար մտավորականների: Դրանք են Բեյրութում նկարահանված մանկավարժ եւ բանասեր Գրիգոր Շահինյանը (1930-2009), Փարիզում նկարահանված գրող Գրիգոր Պըլսյանը եւ Մոնթրեալում 1994 թ. մի հրապարակային դասախոսության ժամանակ նկարահանված փիլիսոփա Մարկ Նեանյանը. վերջինս չի թաքցնում Վահե Օճականի հոգեբանական ժառանգորդ լինելը: Բոլոր երեքն էլ վերածնունդ են ուսուցչի մտածողությունը, փորձելով թափանցել մինչ այդ քաղաքային միջավայրի մեջ. Վահե Օճականը ինչպե՞ս է կարողացել դառնալ մեծ հեռավորությունը, լիովին ինտեգրվել միաժամանակ ներսին (ընթացում սփյուռքային հայրենական ու մշակութային ավանդական կառույցներ) եւ դրսին, լինել ավանդախախտ գրող՝ վճռականապես միջավայրում եւ ուրվականներից գերեւ նոր հայկականությանը: Այս առումով Վահե Օճականին եմք դարձնական մախաբայները սփյուռքային հայրենական այն գործունեության, որը ընդհանրվեց նրա մահով: Լատինական այդ արխիվները տեսելիս անհմար է չհուզվել: Եվ սա մեզ խորհել է սալիս միջտերմային կառույցի անկայունության եւ հանգիստ չսկզբ հարցի մասին. Ի՞նչ կմնա հետք:

Ֆրանս. քարգլ. Պ. Բ.

Կարլա Կարապետյանի հետ հանդիպում

Մայիսի 7-ին Ութերթաունի Սք. Դակոբ հայկական եկեղեցու «Տղամարդկանց ակումբը» հյուրընկալելու է Կարլա Կարապետյանին: Միջազգային ճանաչման արժանացած ռեժիսոր, դերասանուհի եւ հաղորդավարուհի Կարապետյանը եկեղեցու Զարզ Գրիգորյանի մշակութային եւ երիտասարդության կենտրոնում խոսելու է իր անցած կյանքի եւ հետագա ծրագրերի մասին:

Հիմնականում Լոս Անջելեսում եւ Լոնդոնում գործունեություն ծավալող Կարապետյանը ծանոթ անուն է գլխավորապես իր «Screamers» («Ճշագողներ») ֆիլմով, որն արդեն 14 լեզուներով է կրկնօրինակվել եւ ընդգրկվել կրթության գեղաստանության իրազեկման դասընթացներում: Նա նաեւ «The Promise» («Խոսքում») ֆիլմի դրոշմային օգնականն է եւ «Intent to Destroy» («Մտադրությունը՝ բնաջնջել») ֆիլմի խորհրդանշան դրոշմային: Դոկտորական գիտական աշխատանք է ստացել Լոնդոնի Տեխնոլոգիայի եւ Բաղադրարարության կրթության միջակայքում, որ «BBC World News-ի» հաղորդավար է եւ այդ լրատվամիջոցի համար վավերագրական ֆիլմեր է դասարարել Աֆղանստանի, Չեչենիայի, Իրանի եւ Գյուլիստանի Կորեայի վերաբերյալ: Նրա հողվածները հայտնվել են «Վախճան փոս», «Բոստոն Գլոբ» եւ այլ լրատվամիջոցների էջերում: «Լոս Անջելես Թայմս»-ը նրա աշխատանքը բնութագրել է «Վավերագրված ճանաչությունը վստահավոր վայրերում» խորագրի ներքո: 2009-ին Կարապետյանը հիմնել է «Pomegranate Foundation» (Նուսն հիմնադրամը), որն արվեստի միջոցով գեղաստանության իրազեկմանն է ծառայում: 2011-ից ծագրաված է եղել «Հայկական ֆիլմերի ընկերակցության» (ԱՄՆ) թվայնացման ծրագրում, որոնց շնորհիվ 400 վերադրողների հետ դոկ. Մայիլ Դակոբյանի հարցազրույցների ֆիլմերն են թվայնացվել: Դրանք այժմ Սթիվ Սիլվերգրի «Տեսողական դասընթացի արխիվ» մասն են կազմում: Կարլան ներկայիս աշխատում է «Նեմեսիս» ֆիլմի վրա, որը դասնելու է Թալեաթ փառայի ստանդարտային մասին: <Ռ.

➔ -Գործնական: Մամուլյանի վերաբերյալ եւ չափազանց օբյեկտիվ են: Նա հիանալի ռեժիսոր է: Վարդերայի սիրամեծությունը, կատարելապես հասկանալով կինոնկար ստեղծելու բոլոր առանձնահատկությունները, իմանալով, թե ԻՆՉՊԵՍ է թե՞ ԷՆՏՊԵՍ է նկարահանել՝ նա բացարձակապես չի մտածել՝ ԻՆՉ նկարահանել: Նա կինոյում գեղարվեստական արժանաչաճանաչողների ռեժիսոր է: Այսօր կինոգործիչները ֆիլմեր են նկարահանում՝ դասկերացում չունենալով, որ գործածում են նկարահանման այնպիսի միջոցներ եւ մեթոդներ, որոնց սկզբնավորողը եղել է Մամուլյանը: Մի դարձ օրինակ: Ողջ աշխարհի կինոբեմադրիչները նկարահանում են համայնադասկերներ՝ օգտագործելով անիմացիոն սալակներ: Բայց նրանցից ոչ մեկը չգիտի, որ նկարահանման այս մեթոդն առաջինը կիրառել է Մամուլյանը: Նա առաջին բեմադրիչն էր, որը սալակին դրված կինոյին նկարահանել է հերոսների երկար քայլերը միջանցքով մեկ: Ընդ որում, սկզբում նա գործածել է սալակ՝ երկաթե ռելսերի վրա, հետո այն սեղափոխել է դրոշմով անիմացիոն վրա: Մամուլյանն այդ սարիների խոսքը, ծանր կինոյին դարձրել է ռեժիսոր: Նրա ֆիլմերի մասին խոսելիս հաճախ օգտագործում են «առաջին անգամ» բառը: Առաջին անգամ նա կինոնկարում միաժամանակ հնչեցրեց երկու տարբեր ձայներ: Նա՛ առաջին անգամ օգտագործեց այն հնարքը, որը կինոյում ընդունված է կոչել «սուբթիկով խցիկ»: Նա՛ ստեղծեց աշխարհի առաջին գունավոր ֆիլմը՝ գույնը դարձնելով արժանաչաճանաչող: Այս «առաջին անգամը» նրա ֆիլմերում եւ թատերական աշխատանքում ռեժիսորը հրատարակված է 17 մշակութային մախաբարության ազակցությամբ:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ԳՈՒԼՅԱՆ. «Ես արեւելագիտությունից ամենից լավ հասկացող կինոգետն եմ»

-Մամուլյանի մասին ձեր գիրքը դուք նվիրել եք ձեր ամուսնուն: Մեր հարգածան Նիկոլայ Գուլյանին հայանք, իր հերթին, ձեզ է ձոնել իր գրերից մեկը՝ գրելով, որ առանց ձեզ չէր գրվի իր գրերից ոչ մեկը: Նման փոխադարձ գնահատականը, կարծում եմ, ռաս ազդեցիկ է: Դժվար է լինել ականավոր, բեղմնավոր գիտնականի կին: -Դժվար չէ: Նիկոլայ Գուլյաննետվիչը լավ բնավորություն ունի: Նրա հետ կյանքն հեշտ է, առանց բարդությունների: Ես միշտ ռաս հարմարվեց եմ զգում նրա հետ: Ես իմ ամուսնուն ռաս եմ սիրում եւ հարգում: Խոնարհվում եմ նրա աշխատանքի մասին: Նա ռաս մեծ, իսկական գիտնական է: Լինելով նրա կողքին նրա բոլոր արժանատիքներն ուղեւորությունների ժամանակ՝ զարմացել եմ, թե ինչպե՞ս են նրան ընդունել: Ի՞նչ դասվել է հարգանքով: Հասկանալով դա՛ ես միշտ ջանացել եմ դայնամներ ստեղծել նրա աշխատանքի համար: -Արդյո՞ք ձեր ամուսինը հետաքրքրված է կինոյով, իսկ դուք՝ արեւելագիտությամբ: -Դա անխոսափելի էր: Նիկոլայ Գուլյաննետվիչի լավ ճաշակը դրսեւորվում է ամենուրեք: Ֆիլմերում՝ նույնպես: Պարզապես հիմա նա սկսեց ընթացել կինոյի

նրբությունները: Ինչ վերաբերում է ինձ, ապա թե՛ս է ասեմ, որ ընդհանուր առմամբ Արեւելքն ինձ համար երբեք գոյություն չի ունեցել, բայց Նիկոլայ Գուլյաննետվիչն ինձ սիրել սկսեց այն: Նրա շնորհիվ ես եղա Եգիպտոսում, Սիրիայում, Իսրայելում: Ես սիրահարվեցի Սիրիային: Դանասկոսը, Հայկոյը զարմանալի հաղաճներ են: Որքան ցավալի է տեսնել, թե այսօր ինչ է կատարվում այնտեղ: Ես չեմ խորացել արեւելագիտության մեջ, քանի որ չհաջողվեց սիրամեծել արաբներին այնքան, որ հնարավոր լինեք կարդալ եւ գրել: Ես, բնականաբար, կարդացել եմ ամուսնուն բոլոր հայերեն եւ ռուսերեն գրերն ու հողվածները, ներկա եմ եղել նրա դասախոսություններին թե՛ կրթասահմանում, թե՛ Հայաստանում: Իհարկե, ռաս բան սովորեցի: Հիմա ես արեւելագիտությունից ամենից լավ հասկացող կինոգետն եմ: -Ինչպե՞ս եք զգում ձեր 80-ամյակի շնորհիվ: -Որեւէ փոփոխություն չեմ նկատում: Ինչպիսին եղել եմ, այդպիսին էլ մնում եմ: Արտաքին, իհարկե, փոխվել է, բայց ինձ չեմ զգում 80 տարեկան: Շատ ցանկություններ ու հետաքրքրություններ կան: Համակարգիչն իմ ամենալավ ընկերն է,

Սվետլանա Գուլյանը Օլեգ Տարակովի հետ:

նրանով ես ոչ միայն աշխատում եմ, այլեւ ֆիլմեր եմ դիտում, սեղեկատվություն ստանում, երաժշտություն լսում: Նա թույլ չի տալիս ծերանալ: -Եվ վերջին հարցը. ի՞նչ սիրած զբաղմունքներ ունեք: -Ես սիրում եմ կարդալ: Շատ եմ կարդում: Վերջերս հայտնաբերել եմ հիանալի գրող Նարինե Աբգարյանին: Խելացի, սարահնարավոր, հոմոնորի զարմանալի զգացողությամբ: Մեծ հաճույքով կարդում եմ նրա երրորդ գիրքը: Արագ չեմ կարդում, այլ դանդաղ, հաճույք ստանալով: Ես ռաս կուզեի գրուցել նրա հետ: Ինձ դուր են գալիս դեմեկսիվները: Գիտեմ օտարազգի բոլոր դեմեկսիվիստներին: Համակարգիչը հնարավորություն է տալիս կարդալ ամեն ինչ: Սիրում եմ հյուսել: Ու նաեւ, մանկությունից ռաս եմ սիրում կատարել: Բայց, ցավով, չունեմ կատար: Միայն մի փոքրիկ խաղալիք: Դա իմ թալիսմանն է: -Սա նույնպես ձեզ հարազատացնում է մեր սիրելի Մամուլյանի հետ...

Ներդիրը հրատարակված է 17 մշակութային մախաբարության ազակցությամբ: